

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ISPARTA VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL
MÜDÜRLÜĞÜ**

**ISPARTA İLİ
2024 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU**

**HAZIRLAYAN:
ÇEVRE YÖNETİMİ VE DENETİMİNDEN SORUMLU ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

ISPARTA - 2025

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ.....	1
A. HAVA.....	6
A.1. HAVA KALİTESİ.....	6
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLİTİCİLER	10
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	13
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları	13
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	15
A.5. ÇEVRESEL GÜRÜLTÜ	18
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	19
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK	19
A.8 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	21
B. SU VE SU KAYNAKLARI	22
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	22
B.1.1. Yüzeysel Sular.....	22
B.1.2. Yeraltı Suları.....	26
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ.....	26
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	27
B.3.1. Noktasal kaynaklar.....	27
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	28
B.4. DENİZLER	28
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ	28
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu	28
B.5.2. Sulama	31
B.5.3. Endüstriyel Su Temini.....	31
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	31
B.5.5. Rekreatyonel Su Kullanımı.....	32
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	32
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri	32
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	36
B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi.....	36
B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı	37
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	38
B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	38
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Yönetimi.....	38
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	39
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	40
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	41
C. ATIK	42
C.1. BELEDİYE ATIKLARI.....	42
C.2. HAFRİYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	46

C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ.....	47
C.3.1. Eğitimler	47
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri	47
C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı	48
C.4. AMBALAJ ATIKLARI.....	49
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR.....	51
C.6. ATIK YAĞLAR	52
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	53
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	54
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER.....	54
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	55
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	56
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR.....	56
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları.....	58
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	58
C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları.....	58
C.13. TIBBİ ATIKLAR.....	59
C.14. MADEN ATIKLARI	60
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	60
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	62
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR.....	62
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	62
D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI.....	63
D.1. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ (PGD).....	63
D.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	63
E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK.....	64
E.1.FLORA.....	64
E.2.FAUNA.....	66
E.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI.....	69
E.3.1. Ormanlar	69
E.3.2. Milli Parklar	70
E.3.3. Tabiat Parkları.....	71
E.4. ÇAYIR VE MERA	72
E.5. SULAK ALANLAR	73
E.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI.....	73
E.6.1. Tabiat Anıtları	74
E.6.2.Tabiatı Koruma Alanları.....	74
E.6.3.Anıt Ağaçlar.....	75
E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri	77
E.6.5.Doğal Sit Alanları.....	77
E.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	78
F. ARAZİ KULLANIMI	79
F.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ.....	79
F.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	79
F.2.1. Çevre Düzeni Planı.....	79

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	82
G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ.....	83
G.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	83
G.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	84
G.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	86
H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	87
H.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	87
H.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	88
H.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	89
H.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI.....	90
H.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	90
I. KİRLETİCİ SALIM VE TAŞIMA KAYDI UYGULAMALARI.....	91
İ. ÇEVRE EĞİTİMLERİ.....	94

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 1 - Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri	8
Çizelge 2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	9
Çizelge 3 - Ulusal hava kalitesi indeksi	9
Çizelge 4 -2024 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	9
Çizelge 5 - 2024 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	12
Çizelge 6 - 2024 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler (Kaynak:havaizleme.gov.tr, 2025)	16
Çizelge 7 - 2024 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)	17
Çizelge 8 - Tamamlanan gürültü bariyerleri	18
Çizelge 9 - 2024 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı	19
Çizelge 10 - Tamamlanan Bisiklet Yolları	19
Çizelge 11 - Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları.....	20
Çizelge 12 - Tamamlanan Çevre Dostu Sokak	20
Çizelge 13 - İlin akarsuları.....	23
Çizelge 14 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar	25
Çizelge 15 - Yeraltı suyu potansiyeli	26
Çizelge 16 - 2024 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları	26
Çizelge 17 - Isparta il merkezine içme/kullanma suyu temin edilen kaynaklar ile ilgili veriler	30
Çizelge 18 - Enerji üretimi amacıyla su kullanımı ve inşaatı devam eden HES projeleri	31
Çizelge 19 - 2024 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu	34
Çizelge 20 - 2024 yılı OSB, serbest bölgeler ve sanayi sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin durumu	36
Çizelge 21 - 2024 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı.....	36
Çizelge 22 - 2024 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu....	38
Çizelge 23 - 2024 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları.....	40
Çizelge 24 - 2024 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)	40
Çizelge 25 - 2024 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları	40
Çizelge 26 - 2024 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri	45
Çizelge 27 - 2024 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi	46
Çizelge 28 - 2024 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri	47
Çizelge 29 - 2024 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina/yerleşkelerin sayısı.....	48
Çizelge 30 - 2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları	50

Çizelge 31 - Kayıtlı ekonomik işletme sayısı	50
Çizelge 32 - 2024 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	50
Çizelge 33 - 2024 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	51
Çizelge 34 - 2023 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları*	52
Çizelge 35 - 2023 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları	53
Çizelge 36 - Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*	53
Çizelge 37 - 2024 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler	54
Çizelge 38 - 2024 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler.....	54
Çizelge 39 - Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)	54
Çizelge 40 - 2024 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	56
Çizelge 41 - İlde yer alan ÖTA Tesis sayısı (Adet)	56
Çizelge 42 - Yıllar itibariyle teslim alınan ÖTA miktarı (adet).....	56
Çizelge 43 - Tehlikesiz Atık Toplama Ayırma Belgesine Sahip İşletmeler	57
Çizelge 44 - 2023 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri.....	58
Çizelge 45 - 2024 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi	58
Çizelge 46 - 2024 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı	58
Çizelge 47 - 2024 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı.....	59
Çizelge 48 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı	60
Çizelge 49 - 2024 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı.....	60
Çizelge 50 - 2024 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı*	61
Çizelge 51 - 2024 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	62
Çizelge 52 - 2024 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı.....	62
Çizelge 53 - 2024 yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi	63
Çizelge 54 - Isparta’da bulunan taksonlar ve yayılış alanları	64
Çizelge 55 - İl genelinde tespiti yapılan mera alanları (ha)	72
Çizelge 56 - İlde bulunan sulak alanlar	73
Çizelge 57- Isparta’da bulunan tabiat anıtları	74
Çizelge 58 - Isparta’da bulunan anıt ağaçlar	75
Çizelge 59 - Isparta’da bulunan doğal sit alanlarına ait bilgiler	77
Çizelge 60 - Arazi kullanım sınıflandırması	79
Çizelge 61 - Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2024 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*	83
Çizelge 62 - Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı	84
Çizelge 63 - 2014-2024 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	84
Çizelge 64 - 2024 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları	84
Çizelge 65 - 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı.....	87
Çizelge 66 - 2024 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	88
Çizelge 67 - 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	89
Çizelge 68 - Isparta İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı	91

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik 1 - 2024 yılı Isparta istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği.....	16
Grafik 2 - 2024 yılında Isparta istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	17
Grafik 3 - 2024 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı	18
Grafik 4 - 2024 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere ...	28
Grafik 5 - Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı.....	33
Grafik 6 - Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı.....	33
Grafik 7 - 2024 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi.....	39
Grafik 8 - 2024 yılında sanayiden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi	39
Grafik 9 - Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı (Kaynak: Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025)	47
Grafik 10 - Yıllar itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan bina/yerleşke sayısı	49
Grafik 11 - Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	50
Grafik 12 - 2023 yılı Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi (Kaynak: Atık Yönetim Uygulaması, 2025).....	51
Grafik 13 - Yıllar itibariyle ildeki atık madeni yağ miktarları.....	53
Grafik 14 - Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)	55
Grafik 15 - 2024 Yılı Atık Yönetim Uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi	57
Grafik 16 - Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması.....	79
Grafik 17 - 2024 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	83
Grafik 18 - 2024 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	84
Grafik 19 - 2024 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı	85
Grafik 20 - ÇŞİDİM tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı	87
Grafik 21 - 2024 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	88
Grafik 22 - 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı	89
Grafik 23 - 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı	90
Grafik 24 - Isparta İlinde Kirleticiler Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı	92
Grafik 25 - Isparta İlinde Kirleticiler Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Endüstriyel Faaliyet Dağılımı.....	92

HARİTALAR DİZİNİ

Sayfa

Harita 1 - HEY Portalı Ulusal PM ₁₀ Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)	7
Harita 2 - Isparta ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerler	15
Harita 3 - Isparta korunan alanlar haritası	75
Harita 4 - Isparta İlının Çevre Düzeni Planı	81
Harita 5 - Isparta İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Harita üzerinde gösterimi	93

RESİMLER DİZİNİ

Sayfa

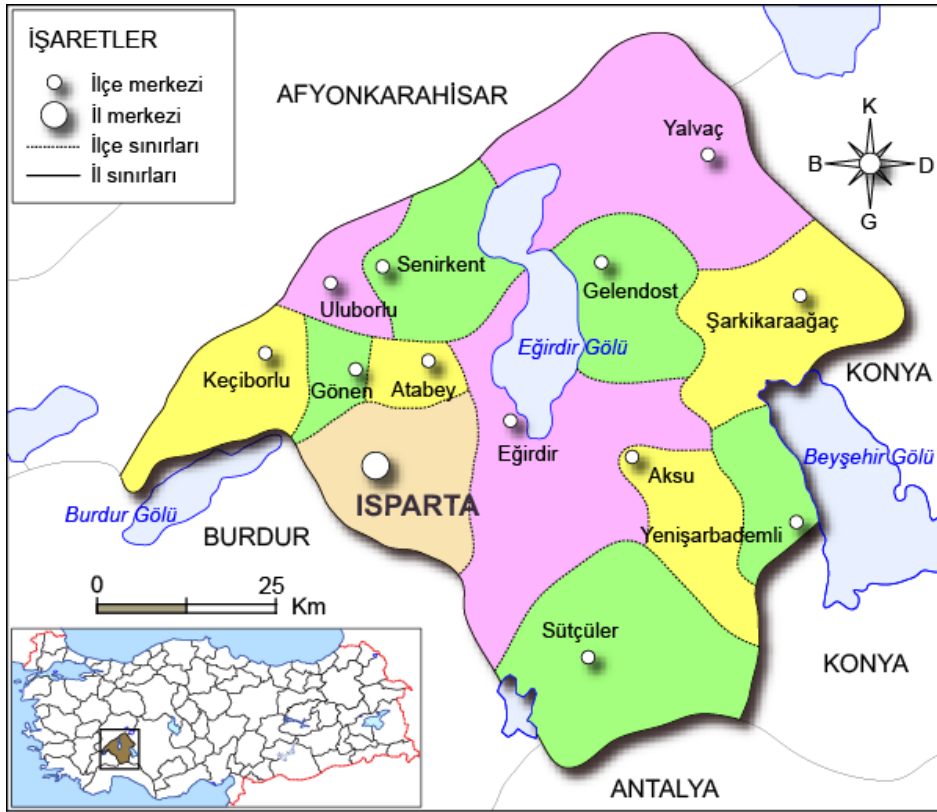
Resim 1 - Sızıntı suyu toplama havuzu.....	37
Resim 2 - Göller Bölgesi Belediyeler Birliğine ait Koçtepe Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi kantar ünitesi	43
Resim 3 - Göller Bölgesi Belediyeler Birliğine ait Koçtepe Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi depolama alanı	43
Resim 4 - Göller Bölgesi Belediyeler Birliğine ait Koçtepe Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi sızıntı suyu toplama havuzu.....	44
Resim 5 - Göller Bölgesi Belediyeler Birliğine ait Koçtepe Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi içerisinde yer alan biyokütle enerji üretim santrali	44
Resim 6 - Isparta’da bulunan tabiat varlıklarını gösterir harita	74

GİRİŞ

Güller ve göller diyarı Isparta, Akdeniz Bölgesi'nin Antalya Bölümü'nde ve Göller Yöresi'nde; Burdur, Afyonkarahisar, Konya, Antalya illeri ile Beyşehir ve Burdur gölleri arasında yer almaktadır.

İl, 30°20' ve 31°33' doğu boylamları ile 37°18' ve 38°30' kuzey enlemleri arasındadır. 8.933 km²'lik yüzölçümüne sahip olan Isparta; doğuda Konya'nın Akşehir, Beyşehir ve Doğanhisar ilçeleri; kuzeyde Afyonkarahisar'ın Çay, Şuhut, Dinar ve Dazkırı ilçeleri; batıda Burdur'un Merkez, Ağlasun ve Bucak ilçeleri; güneyde ise Antalya'nın Serik ve Manavgat ilçeleri ile komşudur. İlde merkez ilçe ile birlikte; Aksu, Atabey, Eğirdir, Gelendost, Gönen, Keçiborlu, Senirkent, Sütçüler, Şarkikaraağaç, Uluborlu, Yalvaç ve Yenişarbademli olmak üzere 13 ilçe vardır.

TÜİK verilerine göre şehrin 2024 yılı nüfusu 446.409'dir. 2023 yılına göre 3.368 azalmıştır. Nüfusun 272.797'si şehir merkezinde yaşarken, 176.980'i ilçe, belde ve köylerde yaşamaktadır. Merkez nüfus, tüm nüfusun %61,11'ini oluşturmaktadır. 13 ilçeye ve 203 köye sahip olan Isparta, nüfus bakımından Türkiye'de 45. sırada yer almaktadır. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Merkez, Yalvaç, Eğirdir ve Şarkikaraağaç'tır, en küçük ilçesi Yenişarbademli'dir. Yüzölçümü bakımından en büyük ilçesi Eğirdir, en küçük ilçesi ise Atabey'dir.

Harita - Isparta siyasi haritası ve ilin Türkiye'deki konumu

Kaynak: "cografyaharita.com" internet sitesi

Isparta ve çevresindeki yerleşim tarihi Paleolitik döneme kadar uzanmaktadır. Tarih boyunca sürekli yerleşim gören Göller Bölgesi "Pisidia" olarak adlandırılmıştır. Bölgeye MÖ 2000'lerde Luvi ve Arzava toplulukları yerleşmiştir. Daha sonra MÖ 1200'lerden itibaren Frigler, Lidyalılar, Persler ve

Makedonyalılar bölgeye egemen olmuştur. Tarihi kaynaklarda Pisidia adına ilk kez Perslerin döneminde, MÖ 5. yüzyıl sonunda rastlanır. MÖ 334 yılında, Büyük İskender'in egemenliğine geçen bölge, MÖ 323'te Büyük İskender'in ölümüyle beraber sırasıyla Seleukos, Bergama Krallığı ve sonrasında Roma hâkimiyetine girmiştir. Pisidia bölgesinde özellikle İmparator Augustus döneminde Roma egemenliğinin simgesi olan koloni kentleri kurulmuştur. Bunlar Antiokheia (Yalvaç), Kremna (Çamlık), Komoma (Ürkütlü), Olbasa (Belenli), Parlais (Barla)'dır. Roma İmparatorluğu'nun MS 395 yılında ikiye ayrılmasından sonra Bizans İmparatorluğu'na bağlanan Isparta, VII. ve IX. yüzyıllarda yapılan idari taksimata göre bir eyalet halini alarak din merkezi niteliği taşımıştır.

Isparta ve çevresi, orta çağda İslam devletleriyle Bizanslılar arasındaki savaşlarda faal bir rol oynamıştır. 774 yılında Abbasiler döneminde güçlü bir Arap ordusu Isparta'yı almayı başardıysa da bir süre sonra Bizans birlikleri şehri geri almıştır. İslam devletlerinin Anadolu'ya akınları X. yüzyıla kadar sürmüştür. VIII. yüzyıl başlarında kısa bir süre Abbasi yönetimine giren kentin adı, Arap kaynaklarında "Sabart" olarak geçmektedir.

Malazgirt Savaşı'ndan sonra hızla Anadolu'ya yayılan Selçuklular, Batı Anadolu'yu eline geçirmek için Bizans ile birçok savaş yapmıştır. II. Kılıç Arslan zamanında (1156-1192) yoğunlaşan Bizans-Selçuklu savaşlarının en önemlisi olan Miryokefalon Savaşı, 1176 yılında Isparta topraklarında olmuştur. Selçuklu tarihçisi İbn Bibi, Isparta Kalesi'nin ve vilayetinin Anadolu Selçuklu Sultanı III. Kılıç Arslan zamanında, 1204 yılında Selçuklular tarafından fethedildiğini yazmaktadır. XIII. yüzyıl başlarında, Anadolu Selçuklu Devleti'nin sona ermesinden kısa bir süre önce, bu yörede Hamitoğulları Beyliği kurulmuştur. Beyliğin kurucusu Feleküddin Dünder Bey, önce Uluborlu'yu, daha sonra da Eğirdir'i beyliğin merkezi yapmıştır. Daha sonra Hamitoğlu Kemaleddin Hüseyin Bey 1374 yılında yapılan bir antlaşmayla, Isparta'yı Eğirdir, Karaağaç, Beyşehir, Seydişehir ve Yalvaç ile birlikte 80 bin altın karşılığında Osmanlı devletine vermiştir. 1390 yılında Kemaleddin Hüseyin Bey'in ölümüyle Isparta ve çevresi Osmanlı topraklarına kesin olarak katılmıştır. 1923 yılında bağımsızlığını alan il, 1926 yılında Isparta adını almıştır.

İlin yüksek ve engebeli olan toprakları, kuzeydoğudan ve doğudan Sultan Dağları, Beyşehir Gölü, Dedegöl Dağı'nın güney uzantıları, güneyden Antalya Havzası'nın yüksek kesimleri, batıdan ve güneybatıdan Karakuş Dağları, Söğüt Dağları, Burdur Gölü ile Ağlasun ve Bucak yaylaları gibi doğal sınırlarla kuşatılmıştır. Yöredeki, yüksekliği 3.000 metreyi bulan dağların yanında, ova ve vadi özelliğindeki düzlükler, değişik büyüklükteki tabii göller ilin doğa yapısını belirlemektedir. Rakımı 1.050 m civarındadır.

Isparta, Akdeniz iklimi ile Orta Anadolu da hüküm süren karasal iklim arasındaki geçiş bölgesinde yer almaktadır. Bu sebeple il sınırları içinde her iki iklim özellikleri de görülür. İlde yarı kurak, az nemli, kışları soğuk, yazları sıcak bir iklim yaşanır. İlin Akdeniz'e yakın olan güney bölgelerinde Akdeniz ikliminin özelliği gözlenir. Yazları sıcak ve kurak, il merkezinde kışlar kuzey bölümlerine göre ılık ve yağışlı geçer. Kuzeydoğuya gidildikçe karasal iklim özellikleri kendini gösterir. Kışlar daha soğuk olur. Kuzey bölgeler daha az yağış alır.

Göller Yöresi'nin merkezi konumunda olan Isparta'nın ekonomisi eskiden beri tarımsal faaliyetlere dayanmaktadır. Bunlardan; elma, kiraz, kayısı, vişne, şekerpancarı ve yağgülü Isparta ekonomisine önemli girdiler sağlayan ürünlerin başında gelmektedir. Selçuklulardan başlamak üzere pamuklu ve

yünlü dokumacılık yanında kunduracılık, dericilik önemli sanayi sektörlerini oluşturmaktadır. 19. yüzyıl sonlarında ilkel yöntemlerle küçük işletmelerde ilk gülyağı üretilmeye başlanmıştır. Isparta'da faaliyete geçen ilk büyük ölçekli fabrika, yörenin yün ipliği ihtiyacını karşılamak üzere kurulan Isparta İplik Fabrikasıdır (1924). Daha sonra 1934 yılında Keçiborlu Kükürt İşletmesi, 1935 yılında Isparta Gülyağı Fabrikası açılmıştır. Sanayi tesislerinin çok büyük bir bölümü Isparta şehri ve çevresinde; Afyonkarahisar, Eğirdir ve Antalya karayolları üzerinde, Isparta Çayı kenarında ve küçük sanayi sitelerinde toplanmıştır. İlde ticaret, genelde tarımsal üretime dayanmaktadır. Bunların başında gül ürünleri ve halı olmak üzere meyveler, çeşitli gıda maddeleri, su ürünleri, mensucat, giyim eşyası, mobilya ve kereste gelmektedir. Ayrıca çimento ve barit, ticareti yapılan diğer ürünlerdir. Isparta'da kara, demir ve hava ulaşım sistemleri de bulunmaktadır. Ancak bunlardan sadece karayolu ulaşım sistemi gelişmiş durumdadır. Ekonomik ve sosyal faaliyetlerin hemen hemen tamamı karayoluyla gerçekleştirilmektedir.

Isparta'nın arazisinin yarısına yakın bir kısmı ormanlardan oluşur. 1.500 m yükselti kuşağına kadar Akdeniz'e özgü maki türü ağaççıklarla birlikte, meşenin egemen olduğu yapraklı ormanlar bulunur. Yapraklı ormanlar üzerinde 1.700 - 1.800 m'lere kadar kızılçam, karaçam, sedir ve ardıç gibi ibrelili ağaçlardan oluşan ve özellikle ilin güneyinde iğne yapraklı ormanlar yayılmıştır.

Isparta, yabani hayvan türleri bakımından zengin bir yörede yer alır. İldeki yaban hayvanları arasında yaban domuzu, sansar, porsuk, tilki, tavşan, sincap, kurt, karaca, alageyik, dağ keçisi, ayı ile kuş türlerinden yaban ördeği, keklik, çulluk, saksağan, sülün ve kaz sayılabilir. Isparta'daki tatlı sularda ise levrek, sazan, alabalık ve kerevit bulunur.

Isparta il hudutları içinde bulunan en önemli göller, Eğirdir, Kovada ve Gölcük gölleridir. Ayrıca Burdur ve Beyşehir göllerinin bir kısmı da Isparta il sınırları içine girmektedir. Burdur il alanını da kapsamak üzere, Taşeli ve Tekeli platolarını sınırlayan dağların çizdiği üçgen içinde kalan bu yüksek bölgeye, çok sayıda tektonik göl oluşması nedeniyle, Göller Bölgesi adı verilmektedir. Ayrıca Eğirdir Gölü etrafında bulunan Altinkum, Bedre ve Taşevi plajları gölün önemli plajlarıdır.

Suları Eğirdir Gölü'ne dökülen, Senirkent Ovası'nın ortasında akan Pupa Çayı, Sultan Dağları'ndan doğan ve Kumdanlı Ovası'nın içinden akan Köydere (Hoyran), yine kaynaklarını Sultan Dağları'ndan alan Yalvaç üzerinden Gelendost Ovası'nı geçen Özdere, Eğirdir Gölü'nü güneyden besleyen Kocadere en önemli akarsulardır. Yine ilde Beyşehir Gölü'ne dökülen en önemli akarsu bir kanal içinde akan ve göle kuzeyden karışan Eğriçay ile Yenişarbademli'nin güneyinden göle dökülen Hızır Deresi'dir. Keçiborlu'nun kuzeyinden Burdur Gölü'ne dökülen diğer bir akarsu da Keçiborlu Deresi'dir. Bu derelerden başka yörede yer alan birçok dere ve çay vardır ki bunlar genellikle belli dönemler dışında kuru karakterdedirler.

Isparta ve yöresinde çok sayıda baraj ve gölet bulunmaktadır. Pupa Çayı üzerinde kurulmuş Uluborlu Barajı, Sücüllü (Kuruçay) Çayı üzerine kurulu Yalvaç Barajı, Aksu-Yılanlı projesi kapsamında yapılmış olan ve Sorgun Deresi üzerine kurulu Sorgun Barajı, Aksu ırmağı üzerinde kurulu Karacaören Barajı en önemli barajlardır.

Isparta ve yöresi, jeolojik yapı bakımından çeşitli maden rezervlerine sahip bir konumdadır. Merkez ilçeye bağlı Yakaören, Deregümü ve Gelincik köyleri civarında zengin pomza taşı yatakları bulunmaktadır. Sav beldesi civarında da çimento hammaddesi olan lav (tras); Senirce köyü

yakınlarında ise marn ve kalker (kireçtaşı) ocakları bulunmaktadır. Eğirdir İlçesi Akbenli (Haymana) köyü civarlarında da maden kömürü bulunmuş, bu ocaklardan kısa bir süre yöre ihtiyaçları için faydalanılmıştır. Ayrıca, Bağlılı, Balkan ve Pazarköy civarlarında da krom madeni yatakları bulunmuşsa da yataklar işletilmemiştir. Keçiborlu ilçesinde ülkenin en zengin kükürt yatakları bulunmaktaydı. Bu yataklar uzun süre Etibank tarafından işletilmiş ve ülkenin kükürt ihtiyacı bu yataklardan sağlanmıştır. Fakat son yıllarda kükürt rezervlerinin tükenmesi nedeni ile işletme faaliyetleri durdurulmuştur. Atabey ve Sütçüler ilçeleri civarında da mermer yatakları bulunmaktadır ve aktif olarak işletilen çok sayıda mermer ocağı işletmesi vardır.

İl doğal güzelliklerinin yanı sıra kültürel zenginliği de sahiptir. Davraz Dağı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi, Yazılı Kanyon Tabiat Parkı, Kızıldağ Milli Parkı, Kovada Gölü Milli Parkı, Gölcük Gölü Tabiat Parkı, Zindan Mağarası, Dedegöl Dağı, Melikler Yaylası ve Pınargözü Mağarası, Pisidia Antiokheia Antik Kenti, Aziz Paul Yolu, Adada Antik Kenti, Dünderbey Medresesi ve Hızırbey Camii, Gazi Ertokuş Medresesi, Ertokuş Hanı (Kudret Hanı), Eğirdir Kalesi, Barla köyü, Isparta Müzesi, Yalvaç Müzesi, Uluborlu Müzesi, Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi ve Demirel Külliyesi ile Süleyman Demirel Demokrasi ve Kalkınma Müzesi Isparta'nın diğer kültürel, antik ve doğal güzellikleri arasında yer alır.

ISPARTA İL MÜDÜRLÜĞÜ

İl Müdürlüğü, Davraz Mahallesi 104. Cad. Eğirdir Yolu üzerinde bulunan kendi hizmet binasında hizmet vermekte olup; hizmet binası ana hizmet bloğu ile içerisinde mutfak, yemekhane ve Yapı Laboratuvarı'nın da bulunduğu ek hizmet bloğundan oluşmaktadır. Ana hizmet bloğu 4 katlı, ek hizmet bloğu ise 2 kattan ibarettir.

Bakanlık Taşra Teşkilatının Yapısı ve Görevleri kapsamında C tipi il teşkilatları arasında yer alan İl Müdürlüğü'nün Çevre Bölümü; ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü ve Çevre Yönetimi ve Denetimden Sorumlu Şube Müdürlüğü olmak üzere iki adet şube müdürlüğünden oluşmaktadır. ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğünde 5 personel, Çevre Yönetimi ve Denetimden Sorumlu Şube Müdürlüğünde 10 personel olmak üzere toplam 15 personel, 2 Şube Müdürü ve 1 İl Müdür Yardımcısı ile çalışmalarına devam etmektedir.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirletici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığına doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi “Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği” gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2024 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**’de verilmektedir.

Hava kalitesi limit değerlerinin sağlanması amacıyla hava kalitesi yönetiminin bileşenleri; emisyon envanteri, hava kalitesi modelleme ve hava kalitesi ölçümleri olarak çalışılmaktadır. Son yıllarda gelişen bilgi teknolojileri hava yönetimi alanında kullanılmaya başlanmış web tabanlı coğrafi bilgi teknolojilerini kullanan “Hava Emisyon Yönetim (HEY) Portalı” Bakanlığımız sunucularında devreye alınmıştır. Bu portalda tüm kirletici kaynakların coğrafi konumları ve bilgileri kayıt altına alınmakta ve hava kirliliğine katkıları ortaya konulmaktadır. Meteorolojik/topoğrafik etmenler ve sınır ötesi kirlilik taşınımı, şehirlerimizin kirliliğe katkıları bütüncül olarak değerlendirilmekte ve hava kalitesi haritaları hazırlanmaktadır. HEY Portalı aracılığıyla hava kalitesini iyileştirmek üzere Bakanlığımız önderliğinde yerel politikalar geliştirilmektedir.

Ancak farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb. şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

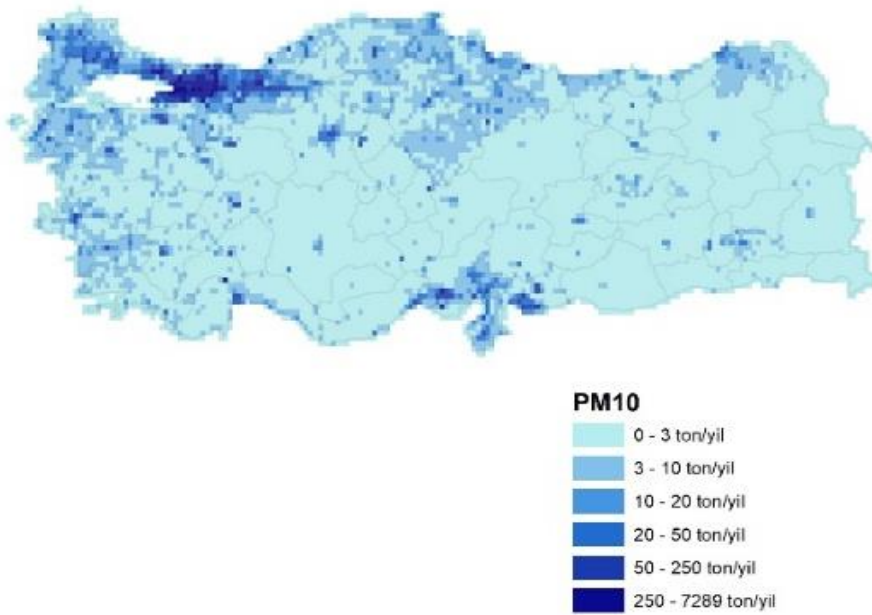
Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003). Bir bölgedeki kirletici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesi yönetimine esas değerlendirme ve politika üretme amaçlı çalışmalar için sadece ölçüm sonuçları yeterli olmamaktadır. Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde hava kalitesi modelleme araçları ile ulusal ölçekli bütüncül değerlendirmeye altlık oluşturacak hava kalitesi haritaları elde edilmektedir. HEY Portalı aracılığıyla hava yönetimi alanında bilgi işlem teknolojilerinin etkin olarak kullanımıyla, vatandaşlarımızın soludukları ve yarınl soluyacakları hava kalitesi hakkında yüksek çözünürlüklü harita bilgisi edinebilmeleri amaçlanmaktadır.

EMİSYON DAĞILIM HARİTASI

Harita 1- HEY Portalı Ulusal PM₁₀ Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)

Hava kalitesi yönetimi bileşeni olan modelleme çalışmaları Bakanlığımızca hem ulusal/bölgesel /yerel ölçekte yürütülmekte; hem de geliştirilen yerli ve milli NEFES yazılımıyla sokak seviyesinde hava kalitesi değerlerinin 3 Boyutlu ortamda tespit edilmesi için kullanılmaktadır.

Bakanlığımızca, 5 metreye kadar kısa mesafeleri dahi modelleyebilen 3 boyutlu NEFES yazılımıyla hava kirliliğine neden olan noktalar ve kirlilik kaynağı tespit edilebilmektedir. Geliştirilen yerli ve milli yazılım NEFES ile stratejik hava kalitesi haritaları, 3 boyutlu bina modeli, kent atlası, topoğrafya, trafik yoğunluğu, kavşaklar, binaların yakıt tipi gibi çok sayıda etmen ele alınarak 3 boyutlu ortamda hava kalitesi değerleri 81 ilimiz için ortaya konulmaktadır.

NEFES yazılımıyla evsel ısınma, sanayi, kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşımına bağlı hava kirliliği kaynak noktaları tespit edilip, kaynağa özgü önlemler geliştirilebilmektedir.

Hava kalitesi tahminlerinin Bakanlık kaynakları ve altyapısıyla gerçekleştirilmesine 2021 yılı itibarıyla başlanmış olup, çalışmalar 81 ilimizde yaygınlaştırılmıştır. Bu amaçla hava yönetimine esas faaliyette olan Operasyonel Merkez günlük olarak hava kalitesi tahmin sonuçlarını üretmektedir.

Çizelge 1 - Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği Limit Değerleri ve Uyarı Eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER	UYARI EŞİĞİ
		($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de -hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	
	yıllık ve kış dönemi (Ekosistemin korunması) -insan sağlığının korunması için-	20	
NO ₂	aatlik-insan sağlığının korunması için- (2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	220	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de -hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-(2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	----
Benzen	yıllık -insan sağlığının korunması için-	5	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama (mg/m^3)-insan sağlığının korunması için-	10	----

Çizelge 2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 - 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 - 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 - 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 - 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 - 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 - 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge 3- Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renklerle sembolize edilir..	..ve renklerle bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi iyi seviyededir.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun olup, hava kirliliğine hassas gruplar orta düzeyde etkilenebilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel halkın etkilenmesi beklenmemektedir
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Hassas gruplar ciddi sağlık sorunları yaşayabilir. Genel halkın bazı sağlık etkileri yaşaması muhtemeldir.
201 - 300	Kötü	Mor	Nüfusun tamamının hava kirliliğinden etkilenme olasılığı yüksek olup, hassas gruplar açık hava etkinliklerini kısıtlamalıdır.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Herkes, ciddi sağlık etkileri yaşayabilir. Açık hava etkinliklerinden kaçınılmalıdır.

Çizelge 4-2024 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri

(Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, 2025)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme	1	3
Atık Yakma		
Cam		
Çimento	1	3

Enerji		
Gıda		
Gübre		
Kağıt		
Kimya		
Kireç		
Lastik		
Maden		
Metalurji		
Otomotiv		
Rafineri		
Şeker		
Tekstil		
Jeotermal Enerji (JES)		
TOPLAM	2	6

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 ' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların

başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO₂ derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO₂ derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM₁₀), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışır. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM₁₀ -10 µm'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 µm'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM₁₀ için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM₁₀ solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM₁₀'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM₁₀ maruziyetine karşı hassastır. PM₁₀ yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'nin global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'nin ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya

güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.*

2024 yılında Isparta'da kullanılan yakıt türleri ve miktarları **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'te verilmiştir.

Çizelge 5 -2024 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları

(Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü, Torosgaz AŞ, 2025)

	Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
	Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi				4.8.İnşaat	839.338,58		
				4.6. Gıda ve içecekler	51.812,55		
				4.1. Ağaç Ürünleri İşleme	29.159,22		
				4.10. Kimya	105.328,04		
				4.12. Makine Sanayi	70.813,20		
				4.13. Tekstil,deri ve giyim sanayi	3.088.187,66		
				4.17.Diğer Sanayi Sektörü Tüketicileri	95.418,58		
	Tüketim Miktarı (ton)			Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m ³)	
Konut				106.488.227,84			

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

	Eylem	Gerçekleşme Durum	Açıklama
1	İlde doğal gaz kullanımının yaygınlaştırılması	Devam Ediyor	İlimiz ve İlçelerinde 2024 yılı 1. Döneminde Torosgaz A.Ş. tarafından İl sınırları içerisinde dağıtım hattı uzunluğu 1116,98 Km.'ye, servis hattı uzunluğu 255,02 Km'ye ulaşmıştır. Toplam Doğalgaz Abone sayıları ise 2024 yılı 1.döneminde; Toplam abone sayısı İlimiz merkezinde 106208 adet, İlçelerimiz bazında Atabey İlçesinde 1603 adet, Eğirdir İlçesinde 1782 adet, Gelendost İlçesinde 893 adet, Gönen İlçesinde 1203 adet, Keçiborlu İlçesinde 2591 adet, Senirkent İlçesinde 922 adet, Şarkikaraağaç İlçesinde 1348 adet, Uluborlu İlçesinde 1036 adet, Yalvaç İlçesinde 8791 adet Kuleönü Beldesinde 656 adet, Sav Beldesinde 954 adet, Senir Beldesinde 497 adet, olarak gerçekleşmiştir. Isparta Belediye Başkanlığı tarafından İlimiz Merkezde 44 Mahalleyi kapsayan Hava Kalitesinin İyileştirilmesi Projesi kapsamında Bakanlığımız tarafından desteklenen proje kapsamında 2024 yılı 1. Altı ayda 124 adet konutun doğalgaz dönüşümü gerçekleştirilmiştir. Isparta Belediye Başkanlığı tarafından Torosgaz A.Ş. ile çalışmalara devam edilmektedir.
2	Ağaçlandırma programlarının belirlenmesi	Devam Ediyor	2024 yılının 1. yarısında Orman Bölge Müdürlüğü tarafından Isparta İli Merkez, Eğirdir ve Sütçüler Orman İşletme Müdürlüklerimiz ağaçlandırma çalışma alanlarında toplam 117 ha. alanda fidanlarda ot alma çapa ve tamamlama dikimleri yapılmış olup, 98.000 adet fidan dikilmiştir. 200 ha. erozyon kontrol alanlarında da bakım çalışmaları yapılmıştır.
3	Çevre Düzeni Planları ve İmar Planlarında hava kirliliğinin dikkate alınmasının sağlanması	Devam Ediyor	Bakanlığımızca onaylanmış ve Isparta Belediye Başkanlığı tarafından onaylanan imar planları ile ilgili olarak gelecekte yapılacak planlama çalışmalarında dikkate alınacağı Isparta Belediye Başkanlığınca belirtilmiştir.
4	Katı yakıt tercihleri ve izinli yakıtların seçilmesinde halkın bilgilendirilmesi	Devam Ediyor	Isparta Belediye Başkanlığı tarafından Çevre Analiz Laboratuvarında İl Merkezine gelen kömürlerin analizleri yapılarak uygun olan kömürlerin girişine izin verilmektedir. İzinsiz yakıtların satışları Belediye Başkanlığınca denetlenmiş olup olumsuzluğa rastlanmamıştır. Ayrıca kapsamda halkın bilgilendirilmesi yapılmaktadır.
5	Kalorifercilere eğitim verilmesi	Devam Ediyor	İl Müdürlüğümüz ve Isparta Belediye Başkanlığı tarafından kontrol ve denetimler esnasında yakıcılara gerekli eğitim ve talimatlar verilmektedir. Isparta Belediye Başkanlığı'na 2024 yılı ilk altı ayı içerisinde kaloriferci eğitimi ile ilgili olarak herhangi bir talep olmadığı belirtilmiştir. Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından ateşçi kurslarının devam ettiği ve 2024 yılının 1. yarısında 12 adet kurs açıldığı ve 288 kişiye eğitim verilmiştir. Makina Mühendisleri Odası Isparta İl Temsilciligiince, 2024 yılının

	Eylem	Gerçekleşme Durum	Açıklama
			birinci altı ayında katı, sıvı ve gaz yakıtlı kazanların yakıcıları için müracaat olması halinde kursların açıldığı ayrıca sanayi tipi kazanların ısıtıl kapasite tespitlerinin taraflarca yapıldığı belirtilmiştir.
6	Eğitim programları düzenleme ve halkın bilgilendirilmesi	Devam Ediyor	Isparta Belediye Başkanlığınca Belediye Web sitesi ve şehiriçi billboardlar vasıtası ile bilgilendirme çalışmaları yapıldığı, Torosgaz A.Ş. tarafından İlimiz Merkez ve İlçelerinde halkın bilgilendirilmesi toplantıları yapılmıştır. Ayrıca 2024 yılı ilk altı ayı içerisinde Isparta Belediye Başkanlığı tarafından 28 okulda 1940 öğrenciye çevre eğitimi verilmiştir.
7	Organize Sanayi Bölgeleri ve sanayi tesisleri yer seçiminde, yerleşim alanlarının hava kirliliğinden etkilenme durumunun dikkate alınması	Devam Ediyor	02.02.2019 tarih ve 30674 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği kapsamında yer seçimi hakkında İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğüne gelen herhangi bir talebin bulunmadığı belirtilmiştir. Isparta Belediye Başkanlığı tarafından İlimizde mevcut herhangi bir yer seçimine ihtiyaç duyulmadığı belirtilmiştir.
8	ÇED raporlarının inceleme ve değerlendirilmesinde hava kalitesi sınır değerlerinin göz önünde bulundurulması	Devam Ediyor	ÇED raporlarının inceleme ve değerlendirilmesinde hava kalitesi sınır değerlerinin göz önünde bulundurulması ÇED Raporu ve Proje Tanıtım Dosyalarında bu sınır değerler göz önünde bulundurulmaktadır.
9	Envanter oluşturulması, Hava kirliliğinin önlenmesi bazında yapılan denetim sayısının, (sanayi, ısınma, motorlu taşıt) ve yaptırımların bildirilmesi,	Devam Ediyor	HKDY Yönetmeliğinin EK-IA (mevcut yönetmeliğin sınır değerlerinin kademeli azaltımı) bölümünde tanımlanan sınır değerlerin uygulanması Azaltım İçin gerekli faaliyetler ilgili kurumlarca devam etmektedir.
10	Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonunun işletimi	Devam Ediyor	Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonunun işletimi Bakanlığımız tarafından yetkilendirilmiş firma ve Güney İç Anadolu Temiz Hava Merkezi Müdürlüğü teknik elemanları tarafından düzenli olarak istasyon bakımı yapılmakta ve ölçüm yıl boyunca devam etmektedir.
11	Hava kalitesi ön değerlendirme çalışmalarının tamamlanması	Devam Ediyor	Hava Kalitesi ön değerlendirme çalışmaları devam etmektedir.
12	Belediye Başkanlığı Kömür Analiz Laboratuvarında kömür analizlerinin yapılmaya devam edilmesi, ilde	Devam Ediyor	Katı yakıtlarla ilgili yetki devri kapsamında Isparta Belediye Başkanlığı Kömür Analiz Labotaratuarı tarafından kömür analiz ve denetimleri devam etmektedir.

	Eylem	Gerçekleşme Durum	Açıklama
	Mahalli Çevre Kurulu kararları çerçevesinde kaliteli yakıt girişinin sağlanması,		
13	Hava Yönetimi ile ilgili denetim programının oluşturularak ısınma, sanayi ve motorlu taşıt bazında denetim ve kontrollerin yapılması	Devam Ediyor	İl Sağlık Müdürlüğünce Karbonmonoksit salınımının azaltılması ve gerekli tedbirlerin alınması amacıyla 2024 yılı 1. yarısında kış dönemi karbonmonoksit zehirlenmelerinin önlenmesi soba yakıt kullanımı ve baca temizliği ile ilgili Bakanlıklarınca hazırlanan sunumların tüm Belediye Başkanlıklarına, Kamu Kurum Kuruluşlarına ve yerel basın kuruluşlarına gönderilerek toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar yapıldığı, yine İl Sağlık Müdürlüğünce konu ile ilgili olarak basın bülteni ve kitle iletişim araçları ile de konunun yayımlandığı, 2024 yılı Aralık ayı sonuna kadar eğitimler ve bilgilendirmelerin devam ettiği, İl Jandarma Komutanlığı tarafından İlimiz Merkez ve İlçelerinde motorlu taşıtlar, umuma açık yerler mermer ocakları, taş ocakları, hazır beton tesisleri, gülyağı fabrikaları hava kirliliği yönünden denetlenmiş olup, İl ve İlçeler genelinde anılan dönem aralığında 1.615 adet aracın egzoz muayene kontrolü yapılmıştır. İl Emniyet Müdürlüğü tarafından 2024 yılı birinci altı ayında yapılan denetimlerde abartılı şekilde egzoz dumanı çıkaran 9 araç sürücüsüne 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun ilgili maddelerinden cezai işlem uygulanmış olup denetimlerin devam ettiği belirtilmiştir. Ayrıca Isparta Belediye Başkanlığı tarafından ısınma kaynaklı hava kirliliği denetimlerinin devam ettiği belirtilmiştir.

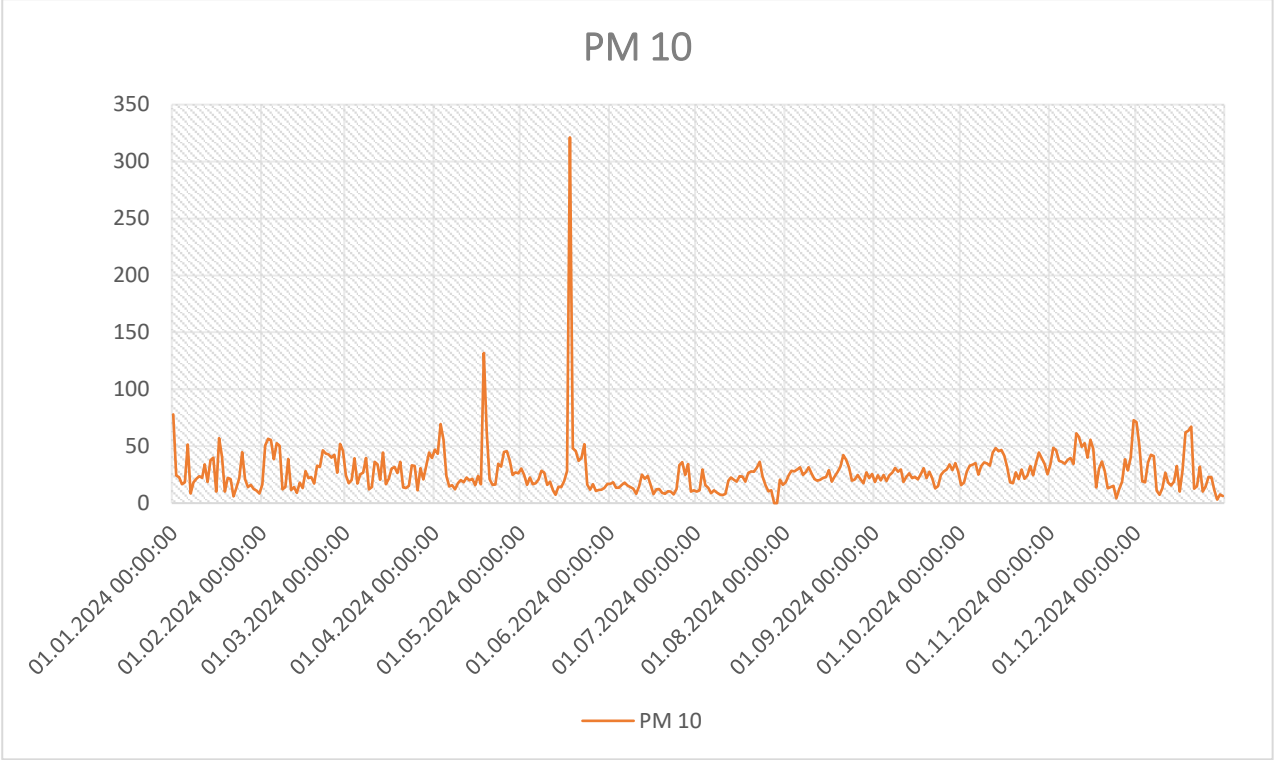
A.4. Ölçüm İstasyonları

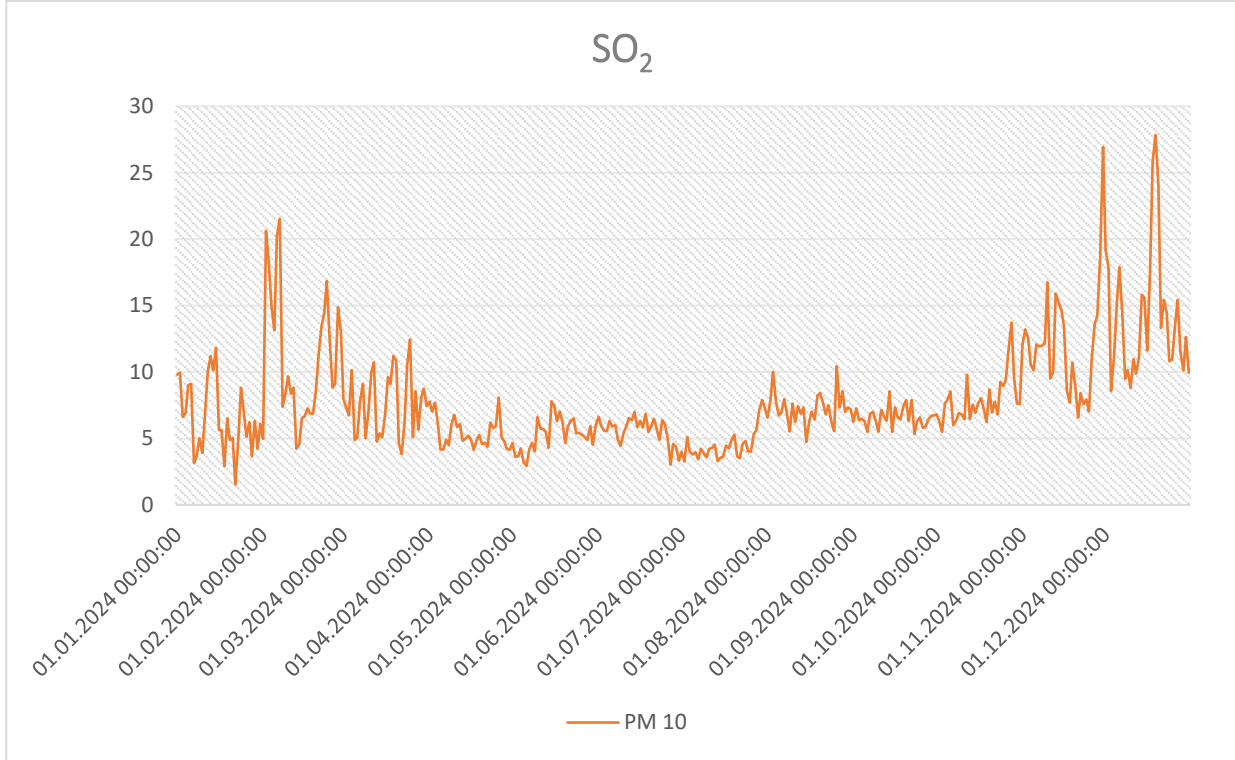
Harita 2 -Isparta ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerler

Çizelge 6-2024 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler
(Kaynak:havaizleme.gov.tr, 2025)

Mevkii	Türü (Isınma/Trafik/Sanayi)	HAVA KİRLETİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₃	HC	PM
Bahçelievler Mahallesi (Merkez)	KENTSEL (Geçici Olarak Faaliyeti Durduruldu.)	X					X
Davraz Mahallesi (Merkez)	KENTSEL	X	X	X	X	X	X

Grafik 1 -2024 yılı Isparta istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(Kaynak:havaizleme.gov.tr,2025)

Grafik 2-2024 yılında Isparta istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(Kaynak: havaizleme.gov.tr, 2025)

Çizelge 7 - 2024 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değer aşıldığı gün sayıları (µg/m³; CO: mg/m³)
(Kaynak: havaizleme.gov.tr, 2025)

AYLAR	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	6,49	-	24,71	3	1030,25	-	-	-	-	-	-	-	31,30	-
Şubat	11,11	-	32,63	6	1381,52	-	-	-	-	-	-	-	16,58	-
Mart	7,61	-	26,51	-	927,53	-	-	-	-	-	-	-	11,39	-
Nisan	5,44	-	32,62	4	668,89	-	-	-	-	-	-	-	15,29	-
Mayıs	5,28	-	31,83	1	655,19	-	-	-	-	-	-	-	21,92	-
Haziran	5,61	-	16,32	-	611,75	-	-	-	-	-	-	-	33,01	-
Temmuz	4,49	-	18,16	-	380,09	-	-	-	-	-	-	-	59,77	-
Ağustos	7,24	-	25,69	-	384,20	-	-	-	-	-	-	-	78,79	-
Eylül	6,58	-	24,78	-	443,26	-	-	-	-	-	-	-	64,41	-
Ekim	7,84	-	31,54	-	622,36	-	-	-	-	-	-	-	53,76	-
Kasım	12,00	-	36,03	5	1068,05	-	-	-	-	-	-	-	22,97	-
Aralık	14,22	-	26,21	5	1045,79	-	-	-	-	-	-	-	12,35	-

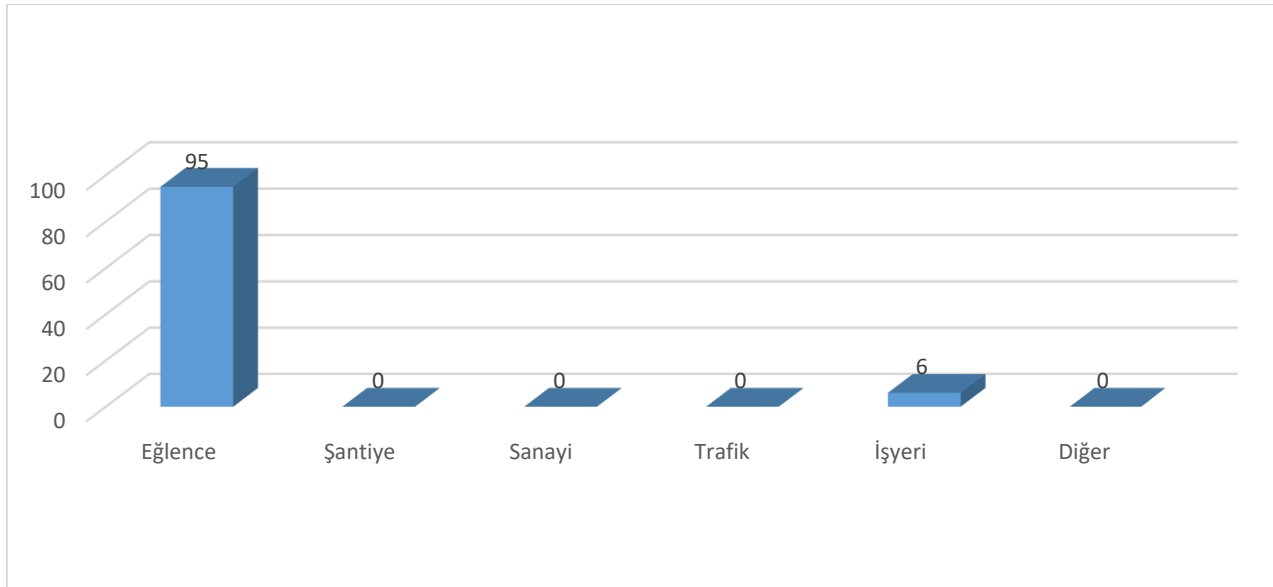
*AGS: Sınır değer aşıldığı gün sayısı

A.5. Çevresel Gürültü

2024 yılında, Isparta’da bulunan eğlence yeri, işyeri, işletme, tesis ve atölyelerden kaynaklanan gürültü ile ilgili İl Müdürlüğü’ne ALO181, CİMER, Açık Kapı ya da dilekçe yoluyla gönderilen şikâyetlere istinaden; Müdürlük teknik personellerince, yerinde gece ve gündüz denetimler yapılmış olup denetim sırasında gürültü ölçüm cihazıyla alınan ölçüm sonuçları Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği’nin işletme, tesis ve işyerleri için çevresel gürültü kriterleri başlığı altında yer alan 22. maddesi ile eğlence yerlerine ilişkin esaslar başlığı altındaki 24. maddesinin ilgili hükümleri kapsamında değerlendirilmiştir.

2024 yılında Isparta İl Müdürlüğü tarafından 101 denetim gerçekleştirilmiş olup 10 adet idari yaptırım uygulanmıştır.

Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.’te 2024 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin konu bazlı dağılımını gösteren grafik verilmiştir.

Grafik 3 - 2024 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin dağılımı

Kaynak: Isparta ÇŞİDİM,, 2025

Çizelge 8- Tamamlanan gürültü bariyerleri

İli/İlçesi	Konumu	Tamamlandığı Yıl	Bariyer Alanı (m ²)	Bariyer Tipi
-	-	-	-	-

*İlde gürültü bariyeri bulunmamaktadır.

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

İlde, İklim Değişikliği Eylem Planı'nda bulunan sektörel hedefler kapsamında yapılan çalışma bulunmamaktadır.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

İlde Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı, toplam araç sayısı, egzoz gazı emisyon ölçümü yaptıran araçlar ile tamamlanan bisiklet yollarına ilişkin bilgiler verilmelidir.

Çizelge 9 - 2024 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı
(ÇŞİDİM, 2025)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
11	229.614 135.943(Traktör, motosiklet ve özel amaçlı araçlar hariç)	64627 (Tüm İl Geneli)

*Sadece il merkezi için geçerli veridir.

Çizelge 10 - Tamamlanan Bisiklet Yolları

Kaynak: Isparta İl/İlçe/Belde Belediye Başkanlıkları, 2025

Belediye Adı	Güzergâhı	Mesafe (km)
Isparta Belediyesi	Merkez	21
Isparta Aksu Belediyesi	*	
Isparta Atabey Belediyesi	bulunmamaktadır	-
Isparta Eğirdir Belediyesi	*	
Isparta Gelendost Belediyesi	*	
Isparta Gönen Belediyesi	bulunmamaktadır	-
Isparta Güneykent Belediyesi	bulunmamaktadır	-
Isparta Hüyükli Belediyesi	bulunmamaktadır	
Isparta Keçiborlu Belediyesi	bulunmamaktadır	-
Isparta Sarıdris Belediyesi	bulunmamaktadır	
Isparta Senir Belediyesi	bulunmamaktadır	-
Isparta Senirkent Belediyesi	bulunmamaktadır	-
Isparta Sütçüler Belediyesi	*	
Isparta Şarkikaraağaç Belediyesi	bulunmamaktadır	-
Isparta Uluborlu Belediyesi	bulunmamaktadır	-
Isparta Yalvaç Belediyesi	bulunmamaktadır	-
Isparta Yenişarbademli Belediyesi	bulunmamaktadır	-

*Veri alınmadı.

Çizelge 11 - Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları

Kaynak: Isparta İl/İlçe/Belde Belediye Başkanlıkları, 2025

Belediye Adı	Güzergâhı	Mesafe (km)
Isparta Belediyesi	Merkez	0,83
Isparta Aksu Belediyesi	*	
Isparta Atabey Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Eğirdir Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Gelendost Belediyesi	*	
Isparta Gönen Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Güneykent Belediyesi	Yunus Emre Türbe Yolu	0,5
Isparta Hüyükli Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	
Isparta Keçiborlu Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Sarıdris Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	
Isparta Sav Belediyesi	Çayyolu	2
Isparta Senir Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Sütçüler Belediyesi	*	
Isparta Şarkikaraağaç Belediyesi	132. Ahmet Yesevi Caddesi	0,46
Isparta Uluborlu Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Yalvaç Belediyesi	Çayboyu	3
Isparta Yenışarbademli Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-

*Veri alınamadı.

Çizelge 12- Tamamlanan Çevre Dostu Sokak

Kaynak: Isparta İl/İlçe/Belde Belediye Başkanlıkları, 2025

Belediye Adı	Güzergâhı	Mesafe (km)
Isparta Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Aksu Belediyesi	*	
Isparta Atabey Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Eğirdir Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	
Isparta Gelendost Belediyesi	*	
Isparta Gönen Belediyesi	İsmail Hakkı Tonguç Cad.	0,5
Isparta Güneykent Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Hüyükli Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Keçiborlu Belediyesi	-	-
Isparta Sarıdris Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	
Isparta Senir Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Sütçüler Belediyesi	*	
Isparta Şarkikaraağaç Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Uluborlu Belediyesi	*	
Isparta Yalvaç Belediyesi	<i>bulunmamaktadır.</i>	-
Isparta Yenışarbademli Belediyesi	*	

*Veri alınamadı.

A.8 Sonuç ve Değerlendirme

Isparta’da ısınma sonucu oluşan hava kirliliği birinci derecede önem arz etmektedir. İlin topoğrafik yapısı ve meteorolojik şartların etkisi hava kirliliğine sebep olmaktadır. Kömür çeşitlerinin yakma sonrası oluşan kirlilikte büyük bir etken olduğu görülmektedir. Kış aylarında artan hava kirliliğinin çevre açısından olduğu kadar sağlık açısından da büyük zararları bulunmaktadır. Özellikle kaloriferli binaların yoğun olduğu bölgelerde akşam saatlerinde yoğun bir kirlilik yaşanmaktadır. Soba kullanılan mahallelerde ise düzensiz yakma saatlerinden dolayı sürekli bir duman kirliliği dikkat çekmektedir. Tüm bunlar şehrin tamamında doğalgaz, güneş enerjisi gibi temiz enerji kaynaklarının kullanılması gerekliliğini ortaya koyar. Yüksek kalorili kömürlerde daha az kül ve uçucu oranı olmasından dolayı katı yakıtlı ısıtma sistemlerinde diğer kömür türlerinin yerine bunların tercih edilmesi gerekmektedir. Isparta İl Müdürlüğü, Zabıta ve Sağlık İl Müdürlüğü ekiplerince denetimler yapılarak doğal gaz kullanılması yönünde teşvik edilmesi önem arz etmektedir.

Egzozlardan kaynaklanan emisyonlar neticesinde oluşacak kirliliğin hava kalitesine etkisi de gözüne alınarak egzoz emisyon ölçümü konusunda yetkilendirilen kuruluşlar denetlenmektedir.

İlde gürültü kirliliği önemli bir sorun teşkil etmektedir. Özellikle belediyeler tarafından gürültü haritası hazırlatılmalı ve buna göre yeni oluşturulacak kentsel bölgeler için, gürültü haritası dikkate alınarak imar planlarının oluşturulması ve gürültü konusunda belediyelerin zabıta ekiplerince denetimlerin sıklaştırılması gerekmektedir.

Ayrıca Isparta’da bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Coğrafi yapısı sayesinde buna uygun olsa da bununla ilgili çalışma ve teşvik bulunmamaktadır. Bisiklet yollarının çok az olması, var olanların eskimiş olması ve bazılarının yol kenarı otoparkı olarak işletiliyor olması dikkat çekmektedir. Doğal güzelliği ve öğrenci şehri olması ile bilinen Isparta’da bu durumun ele alınması ve geliştirilmesi hem sağlık açısından hem hava kirliliğine neden olan egzoz emisyonunu azaltmak açısından hem de çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmada bir kültür oluşturması açısından önem arz etmektedir.

Kaynaklar

Isparta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
Isparta İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü
havaizleme.gov.tr
Isparta İl/İlçe/Belde Belediye Başkanlıkları
Torosgaz A.Ş. Isparta

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Isparta'daki akarsular, Aksu ve Köprü Irmağı haricinde genelde yaz aylarında kuru ya da çok az bir şekilde akış gösterirler. Akarsuların debisi en çok yağışlar ve eriyen kar suları nedeniyle kış aylarından başlamak üzere ilkbahar mevsiminde mart ve nisan aylarında azami seviyelere ulaşır. Bu aylarda sağanak yağışların etkisiyle sel karakterindedirler.

Suları Eğirdir Gölü'ne dökülen, Senirkent Ovası'nın ortasında akan Pupa Çayı, Sultan Dağları'ndan doğan ve Kumdanlı Ovası'nın içinden akan Köydere (Hoyran), yine kaynaklarını Sultan Dağları'ndan alan Yalvaç üzerinden Gelendost Ovası'nı geçen Özdere, Eğirdir Gölü'nü güneyden besleyen Kocadere en önemli akarsulardır. Yine ilde Beyşehir Gölü'ne dökülen en önemli akarsu bir kanal içinde akan ve göle kuzeyden karışan Eğriçay ile Yenişarbademli'nin güneyinden göle dökülen Hızır Deresi'dir. Keçiborlu'nun kuzeyinden Burdur Gölü'ne dökülen diğer bir akarsu da Keçiborlu Deresi'dir. Bu derelerden başka yörede yer alan birçok dere ve çay vardır ancak bunlar genellikle belli dönemler dışında kuru karakterdedirler. Isparta'da doğduktan sonra sularını Akdeniz'e kadar ulaştıran Aksu ve Köprü Irmağı ise debileri en yüksek akarsulardır. Aksu Irmağı 1.343 hm³/yıl; Köprü Irmağı 555 hm³/yıl toplam ortalama akışa sahiptir. Aksu, kaynağını Akdağ'dan alan Dereboğazı Deresi, Ağlasun Çayı, Kovada Çayı, Değirmen Dere gibi çayları kendine katarak Karacaören Barajı'na, oradan da Akdeniz'e ulaşır. Kaynaklarını Anamas Dağları'ndan alan Köprü Irmağı da birçok çayları alarak yine Akdeniz'e dökülmektedir.

Aksu Irmağı, kaynaklarından en önemlisini Isparta'nın güneyindeki Akdağ'ın kuzey eteklerinden alır. Yörede debisi yüksek olan pınar suları ile birleşerek gittikçe derinleşen bir boğazla Isparta'ya doğru akar. Aksu Irmağı'nın ana kaynağını oluşturan bu suya Belbaşı Suyu adı verilir. Aksu Irmağı geçtiği yörelerdeki çay ve dereleri de toplayarak Akdağ ile Davraz arasındaki dar ve derin boğaz olan Dereboğazı'ndan geçerek güneye akar. Batıdan gelen Minasın ve Kadınlar çaylarını, doğudan Davraz Dağı'ndan çıkan Darıyeri Çayı ile Çukurköy yöresinden gelen Çukurca Çayı'nı alır. Dereboğazı'ndan geçip Ağlasun Çayı'nı da aldıktan sonra, Isparta il sınırını terk etmeden önce, doğudan Kovada Gölü'nden gelen Düden suları ile birleşerek, önce Burdur ve sonra da Antalya il sınırları içine girer ve Aksu ilçesi yakınlarından Akdeniz'e ulaşır.

Kaynağını Toros Dağları'nın orta kesimlerinden alan Köprüçay, Kuyucak Dağları ile Dedegöl Dağı arasında kalan havzanın sularını toplayarak güneye doğru akar. Yılanlı Ovası'ndan geçtikten sonra, yaklaşık 10 km uzunluğundaki Kızıldere Boğazı'na girer ve daha sonra Antalya il alanı içinden Akdeniz'e dökülür.

Yalvaç Deresi, Sultan Dağı eteklerinden doğar. Çok sayıda küçük derecikleri toplayarak Eğirdir Gölü'ne dökülür. Derenin yaklaşık uzunluğu 60 km kadardır.

Isparta il sınırları içinde doğan Akdeniz ve Eğirdir Gölü'ne dökülen bu akarsular birinci sınıf sulama suyu niteliğindedirler.

Isparta'nın akarsularına ait DSİ 18. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgiler **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'te verilmiştir.

Çizelge 13-İlin akarsuları
(DSİ 18. Bölge Müdürlüğü, 2025)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Isparta Çayı	-	-	5,641	-	Sulama
Aksu Çayı	-	-	2,345	-	Sulama
Değirmen Dere	-	-	6,024	-	Sulama

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Isparta il sınırları içinde bulunan en önemli göller Eğirdir, Kovada ve Gölcük gölleridir. Ayrıca Burdur ve Beyşehir göllerinin bir kısmı Isparta il sınırları içine girmektedir. Isparta il alanı, genel olarak III. zamandaki kıvrımlarla yükselmiş, daha sonra volkanik ve tektonik hareketlerle yeni şekillenmeler kazanmıştır. Böylece il topraklarında sayısız tektonik çukurlar oluşmuştur. Bu çukurların zamanla su ile dolmasından göller ortaya çıkmıştır. Burdur il alanını da kapsamak üzere, Taşeli ve Tekeli platolarını sınırlayan dağların çizdiği üçgen içinde kalan bu yüksek bölgeye çok sayıda tektonik göl oluşması nedeniyle “Göller Bölgesi” adı verilmektedir.

Doğal Göller

Eğirdir Gölü; Sultan ve Karakuş Dağları'nın arasında ve il alanının ortasında yer almaktadır. 468 km² yüz ölçümü ile Türkiye'nin 4. büyük gölüdür. Kuzey-güney uzunluğu 50 km olan doğu-batı genişliği ise 3 ila 15 km arasında değişen Eğirdir Gölü, takriben 3.309 km²'lik bir havzanın sularını toplamaktadır. Gölün oluşumunda karstik yapının payı büyüktür. Ana kalker temeli üzerinde yer alan çöküntü oluklarının birbirleriyle birleşmesiyle ortaya çıkmıştır. Maksimum su kotu 918,96 m, minimum işletme kotu 914,67 m'dir. **2023 yılı Haziran ayı itibari ile su seviyesi yaklaşık olarak 915,15 m, 2024 yılı Haziran ayı itibari ile su seviyesi yaklaşık olarak 914,73 m olarak ölçülmüştür. Son yıllarda göl seviyesinde yaşanan çekilme ile seviyesi minimum işletme kotu seviyesinden sadece 6 cm yüksektir.**

Göl ve çevresi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın 16.11.2020 tarih ve 243483 sayılı Olur'u ile *Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı*; göl aynası ise 05.01.2021 tarih ve 3357 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile *Kesin Korunacak Hassas Alan* ilan edilmiştir. Ayrıca; içme ve kullanma suyu temin edilen Eğirdir Gölü'nün mevcut su kalitesinin korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması için havzadaki her türlü faaliyetin düzenlenmesi amacıyla Eğirdir Gölü Özel Hükümleri 16.06.2012 tarihinde Isparta Mahalli Gazetesi'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Eğirdir Gölü'nün regülatöründen çıkan su fazlası, bir kanal aracılığı ile Kovada Gölü'ne dökülmektedir. Kovada Gölü dekarstik çukurlarının su ile dolması sonucu oluşmuştur. Gölün kuzey-güney uzunluğu 6 km olup genişliği ise 2,5 km'dir. Önceleri şimdiki durumundan on kat daha küçük olan göl sonraları Eğirdir

Gölü'nün fazla suları ile bugünkü durumunu almıştır. Gölün kıyı uzunluğu 18,8 km, yüzölçümü 7,9 km²'dir, yüzey rakımı ise 908 m'dir. Batı yöresinin dışında gölün çevresi genellikle sazlık ve kamışlıktır. Suyu tatlı olup bulanmaz. Bu nedenle gölde bol balık yaşar. Yerli balık türleri içinde en önemlisi sazandır. Ayrıca tatlı su yengeci, su böceği ve midyede bulunmaktadır. Kovada Gölü'nün suları, Kırıntı köyü yakınlarındaki sırttan, Kuru Dere Vadisi'ne akıtılmaktadır. Akıtma sonucu ortaya çıkan düşüşten, elektrik enerjisi üretilmektedir. Çevresinde çok zengin olan bitki örtüsü içinde, yabancı ördekler ve diğer av hayvanları yaşamaktadır. Bu özellikleri nedeniyle, Kovada Gölü ve çevresi, Bakanlar Kurulu kararıyla milli park kapsamına alınmış bulunmaktadır.

Gölcük Gölü; Isparta şehir merkezinin 8 km güneybatısında bulunan ve deniz seviyesinden yüksekliği 1.380 m olan volkanik göldür. 1,5 km çapında bir daire biçiminde olup gölün ortasına doğru derinliği 32 metreyi bulmaktadır. Göl, dibinden çıkan kaynaklar ve yağmur suları ile beslenir. Gölün suyu tatlıdır, bir süre Isparta şehir merkezinin içme suyu buradan karşılanmıştır. Göl ve çevresi 1991 yılında tabiat parkı olarak tescil edilmiştir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın 16.11.2020 tarih ve 243485 sayılı Olur'u ve 05.01.2021 tarih ve 3359 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile *Nitelikli Doğal Koruma Alanı* ve *Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı* ve *Kesin Korunacak Hassas Alan* ilan edilmiştir.

Kara Göl; Isparta'nın en yüksek dağı olan 2.998 m yükseltili Dedegöl Dağı'nın 2.335 m dorukları arasında 2.500 m² büyüklüğünde bir buzul gölüdür.

Beyşehir Gölü; Batı Torosların doğu kesiminde kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu Anamas Dağları'nın doğusunda tektonik kökenli bir çukurluğun sularla dolması sonucu oluşmuştur. Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli ilçelerine sınırı vardır. 651 km² alanı ile Türkiye'nin üçüncü büyük gölüdür. Uzunluğu 50 km, genişliği ise 26 km arasında değişmektedir. Gölün suları bir gideğen vasıtasıyla kısmen Suğla Gölü'ne akar. Diğer göllerde olduğu gibi, Beyşehir Gölü'nden de tarım alanlarının sulanması için faydalanılmaktadır.

Baraj Gölleri ve Göletler

Uluborlu Barajı: Uluborlu ilçe merkezinin güneybatısında Pupa Çayı üzerinde kurulmuş kaya dolgu tipinde yapılmış bir barajdır. 1984 yılında hizmete açılmıştır. Şalgamlık, Karatavuk ve Kuruçay'ın sularının toplanmasıyla oluşmuştur. Su hacmi 21.400 hm³ olan baraj sulama ve taşkın önleme amacıyla inşa edilmiştir. Sulama alanı 2.443 km²'dir. Direk olarak dip savakları sulama kanallarına bağlı olan baraj Uluborlu ilçesinde oldukça önemli bir tarım alanını sulamaktadır.

Sücüllü Barajı: Eski adı Yalvaç Barajı olan ve Yalvaç ilçesi Sücüllü köyünün kuzeyinde Sücüllü (Kuruçay) Çayı üzerine 1973 yılında kurulan baraj esas olarak sulama amacıyla inşa edilmiştir. 83 ha alana ve 8,9 hm³ hacme sahip olan baraj daha önceleri tamamen kuru tarım yapılan sahada yaklaşık 2.050 ha alanda sulu tarım yapılmasına imkân sağlamıştır.

Sorgun Barajı: Aksu-Yılanlı Projesi kapsamında yapılmış olan Sorgun Barajı Aksu ilçe merkezinin kuzeyinde bulunmaktadır. 12,78 hm³ hacim, 1,22 km²'lik alana sahip olan baraj Sorgun Deresi üzerinde kurulmuştur. Taşkın önleme ve sulama amacıyla inşa edilmiştir. Aksu-Yılanlı ovasında 3.207 ha alan sulanmaktadır.

Karacaören-1 Baraj Gölü: Aksu Irmağı üzerinde 1989 yılında inşası tamamlanan baraj, sulama, taşkın önleme ve enerji üretimi amacıyla kurulmuştur. 1.234 hm³ su hacmine ve 45,5 km² yüzey alanına sahiptir. Toplam alanın 2,38 km²'si Isparta il sınırlarında yer alır. Sütçüler ilçesinin Çandır, Melikler, Şeyhler köylerinin ve çevredeki tarım alanlarının su kaynağı Karacaören Baraj Gölüdür.

Isparta'nın mevcut göl, gölet ve rezervuarları bilgisi **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**4'te verilmiştir.

Çizelge 14 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar

(Kaynak: DSİ 18. Bölge Müdürlüğü, 2025)

Gölün/Göletin/ Rezervuarın Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Katılan Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Sücüllü Barajı	HTD	8,576	2.062	-	-	S+T
Uluborlu Barajı	ZTD	21,392	2.443	-	-	S+T
Sorgun Barajı	KDT	13,026	3.207	-	-	S
Atabey Göleti	KÇKD	3,200	249	-	-	S
Bağ Arası Göleti	KÇKD	0,770	204	-	-	S
Balcı Göleti	KÇKD	1,345	139	-	-	S
Barla Göleti	KÇKD	1,350	187	-	-	S
Çarıksaraylar Göleti	KÇKD	5,000	884	-	-	S
Dedeçam Göleti	KÇKD	1,000	143	-	-	S
Hisarardı Göleti	KÇKD	1,040	204	-	-	S
İleydağı Göleti	KÇKD	0,800	120	-	-	S
Körküler Göleti	KÇKD	1,575	382	-	-	S
Örenköy Göleti	KÇKD	1,610	306	-	-	S
Çetince Göleti	KÇKD	1,200	230	-	-	S
Darıderesi Göleti	KÇKD	3,610	-	-	-	İ
Köprüköy Göleti	KÇKD	5,480	1.508	-	-	S
Kozluca Göleti	KÇKD	2,550	628	-	-	S
Mısırlı Göleti	KÇKD	1,540	270	-	-	S
Eyüpler Göleti	KÇKD	0,316	73	-	-	S
Kavaklı Göleti	KÇKD	0,400	-	-	-	S
Kozluca Göleti	KÇKD	0,484	57	-	-	S
Terziler Göleti	KÇZD	0,550	114	-	-	S
Aşağıkaşıkara	KÇKD	0,290	31	-	-	S
Güneykent Göleti	KÇKD	1028,28	-	-	-	S
Yukarıgökdere	KÇKD	0,504	170	-	-	S
Kırbaş Göleti	KÇKD	1,918	434	-	-	S
Çakırçal Göleti	KÇKD	0,591	-	-	-	S
Akdoğan Göleti	KÇKD	0,700	-	-	-	S
Ayvalıpınar Göleti	KÇKD	2,058	-	-	-	S
Bağkonak Göleti	KÇKD	1,800	588	-	-	S
Kurusarı Göleti	KÇKD	3,500	672	-	-	S
Koçular Göleti	KÇKD	1,440	291	-	-	S
Karağı Göleti	KÇKD	0,804	320	-	-	S
Yakaören Göleti	KÇKD	0,315	88	-	-	S
Sarıdris Göleti	KÇKD	0,834	86	-	-	S
Özgüney1 Göleti	KÇKD	1,151	482	-	-	S
Özgüney2 Göleti	KÇKD	0,463	85	-	-	S
Uludere Göleti	KÇKD	0,740	482	-	-	S
Uzundere Göleti	KÇZT	1,260	187	-	-	S
Yukarıgökdere Göleti	KÇKD	0,413	57	-	-	S
Sofular Göleti	KÇKD	0,820	239	-	-	S

Gölün/Göletin/ Rezervuarın Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Katılan Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Belceğiz Göleti	KÇKD	2,320	428	-	-	S
Gölbaşı Göleti	ÖYBK	0,780	54	-	-	S
Özbayat Göleti	KÇKD	1,150	250	-	-	S
Kesme Göleti	KÇKD	0,580	119	-	-	S

B.1.2. Yeraltı Suları

Bu kısımda ilde yer alan yer altı suları ile birlikte eğer mevcut ise jeotermal kaynaklardan da söz edilmelidir.

İlin yeraltı suyu potansiyeli aşağıda yer alan çizelge gibi verilmelidir. İlgili kurumdan (DSİ'den) alınan çizelge formatı farklı ise, format ilgili kurumun verdiği şekli ile kullanılabilir.

Çizelge 15- Yeraltı suyu potansiyeli

(DSİ 18. Bölge Müdürlüğü, 2025)

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
Yeraltı Suyu Potansiyeli	124

B.1.2.1 Yeraltı Su Seviyeleri

Isparta yeraltı suyu seviyesi kotu 1.072 ile 912 m arasında değişmektedir.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

İlin 2024 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16 -2024 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları

(Kaynak: Isparta Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2025)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/ Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulam a suyu	Endüstri- yel su temini	Akım gözlem istasyo nu kodu	Analiz sonuçları YSKY (Tablo-5)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yüzey	Gedikli			X		32-026		Ş.Karaağaç		1,075
Yüzey	Karayaka			X		32-027		Ş.Karaağaç		0,5525
Yüzey	Gençalı			X		32-032		Senirkent		0,75
Yüzey	Taşevi			X		32-033		Yalvaç		2,925
Yüzey	Aşağı Tırtar			X		32-034		Yalvaç		0,705
Yüzey	Gelendost			X		32-035		Gelendost		0,4775
Yüzey	Bedre			X		32-036		Eğirdir		0,1775
Yüzey	Köprübaşı			X		32-037		Eğirdir		0,3275

Yüzey	Kovada			X		32-038		Eğirdir		1,07
Yüzey	Çandır			X		32-039		Sütçüler		2,15
Yüzey	Aksu			X		32-043		Aksu		1,46
Yeraltı	Konne Pınarı			X		32-002		Eğirdir		7,0
Yeraltı	Mahmatlar			X		32-007		Eğirdir		6,35
Yeraltı	Hanönü			X		32-008		Gelendost		4,75
Yeraltı	Yıldız Petrol			X		32-009		Gelendost		8,1
Yeraltı	Yağcılar Trafo			X		32-010		Yalvaç		62,425
Yeraltı	Yağcılar Köyiçi			X		32-011		Yalvaç		17,35
Yeraltı	Senirce			X		32-014		Gönen		12,57
Yeraltı	İğdecik			X		32-015		Gönen		-----
Yeraltı	Çadırcılar			X		32-016		Keçiborlu		12,82
Yeraltı	İleydağı			X		32-017		Uluborlu		4,125
Yeraltı	Aşağı Tırtar			X		32-019		Yalvaç		3,225
Yeraltı	Barla			X		32-020		Eğirdir		4,65
Yeraltı	Büyükgökçeli			X		32-021		Merkez		4,82
Yeraltı	Bağlar Mahallesi			X		32-022		Eğirdir		-----
Yeraltı	Sav Kasabası			X		32-23		Merkez		3,56
Yeraltı	Kayaagzı			X		32-025		Senirkent		1,57
Yeraltı	Bozanönü			X		32-028		Merkez		0,48
Yeraltı	Orkav			X		32-029		Atabey		12,52
Yeraltı	Yeşilyurt			X		32-030		Sütçüler		7,6
Yeraltı	Çünür			X		32-040		Merkez		84,075
Yeraltı	Çaltı			X		32-041		Ş.Karaağaç		15,9
Yeraltı	Çiçekpınar			X		32-042		Ş.Karaağaç		22,05
Yeraltı	Mısırlı			X		32-044		Yalvaç		14,275
Yeraltı	Senir			X		32-045		Keçiborlu		44,65
Yeraltı	Kırıntı			X		32-046		Eğirdir		3,13
Yeraltı	Kalekırı			X		32-047		Yalvaç		-----
Yeraltı	Gölbaşı			X		32-048		Gönen		28,97
Yeraltı	Özgüney Özbayat			X		32-049		Yalvaç		21,95

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Isparta’da sanayi kuruluşları il merkezi ve ilçe merkezleri ile il ve ilçelerin giriş çıkış ana yolları üzerinde yoğunlaşmışlardır. Organize Sanayi Bölgesi ve küçük sanayi sitelerinin kurulması ile beraber sanayi kuruluşları bu alanlara yönelmişlerdir. Farklı fiziksel ve ekonomik büyüklüklere sahip tesislerin yarısından fazlası, il merkezinde, diğerleri de ilçelerde faaliyetlerini sürdürmektedir. İlde, Gönen ilçesinde Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi; Isparta il merkezinde Deri İhtisas ve Karma Organize Sanayi Bölgesi, Gül Petek Sanayi Sitesi ve Yeni Sanayi Sitesi; Yalvaç ilçesinde Yalvaç Çınar Küçük Sanayi Sitesi ve Yuva Küçük Sanayi Sitesi; Keçiborlu ilçesinde Keçiborlu Küçük Sanayi Sitesi; Şarkikaraağaç ilçesinde Fatih-1, Fatih-2 Küçük Sanayi Sitesi; Eğirdir ilçesinde Eğirdir Küçük Sanayi Sitesi bulunmaktadır.

Endüstriyel kaynaklı atıksu arıtımı ile ilgili bilgi “**Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.. Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**” başlığı altında Çizelge 21 de verilmiştir.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

İlde bulunan evsel/kentsel atıksu arıtma tesisleri ile ilgili bilgi “0. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri” başlığı altında **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**’da verilmiştir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Isparta’nın toplam 210.078 ha tarım alanın; 115.891 hektarını tarla, 37.791 hektarını meyvelik alanlar, 3.910 hektarını sebzelik alanlar, 182 hektar süs bitkisi alanı 34.320 hektar nadas alanı ve 17.985 hektar ekilmeyen tarım alanı kapsamaktadır.

Bu alanların 143.871 hektarında kuru tarım yapılırken, 66.129 hektarında sulu tarım yapılmaktadır.

B.4. Denizler

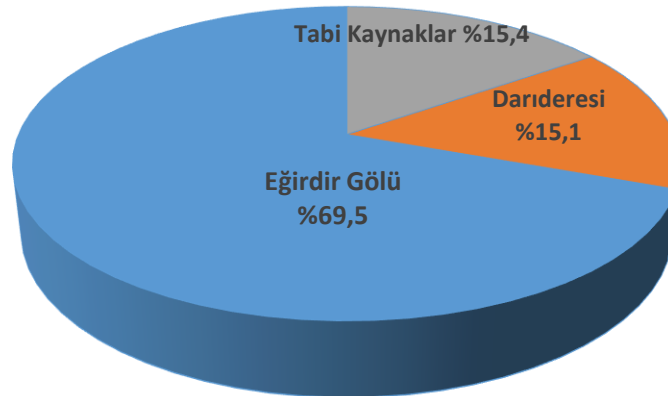
Isparta’nın denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Isparta merkezinde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet veren belediye Isparta Belediyesi’dir. Belediye’nin içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verdiği nüfus 271.396’dır. Belediyeye ait bir adet içme suyu arıtma tesisi mevcut olup Eğirdir Gölü ve Darıderesi Göleti’nden içme kullanma suyu temin edilmektedir. Yıllık temin edilen su miktarı 24.589.567 m³’tür. Eğirdir Gölü ve Darıderesi Barajı mevcut durumlarında su seviyesinin düşmesi nedeniyle birkaç sene içinde suyun yetersiz gelmesi tehlikesi bulunmaktadır.

Grafik 4 -2024 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı

(Kaynak: Isparta Belediyesi, 2025)

İlçe/belde belediyelerinde içme ve kullanma suyu arıtma tesisi mevcut değildir. İçme ve kullanma suyu ihtiyacı yeraltı kaynaklardan ve/veya yüzeysel kaynaklardan elde edilen suyun dezenfekte edilmesi ile sağlanmaktadır.

Atabey Belediyesi 4.737 nüfusa suyu Kısık-1 ve Kısık-2 göletlerinden sağlamaktadır.

Keçiborlu Belediyesi 7.100 nüfusun bir kısmına suyu Manasır Kaynağı'ndan sağlamakta olup yıllık su miktarı 315.360 m³'tür.

Senirkent Belediyesi toplam 4.629 nüfusun bir kısmına Devekaya ve Değirmenderesi yüzeysel kaynaklarından 460.800 m³ su sağlamakta olup klorlama ile dezenfeksiyon yapmaktadır.

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Isparta Belediyesi tarafından yeraltı suyu kapalı sistemlerle toplanıp, Andık bölgesinde dezenfekte edilerek şebekeye verilmektedir. Yeraltı suyu verilen toplam nüfus 2.655 olup su miktarı 175.300 m³'tür.

İlçe/belde belediyelerinde:

Çarıksaraylar Belde Belediyesi, Pınarbaşı, Tombul Pınarı, Derbent Pınarı, Sulupınar kaynaklarından 2.759 kişiye içme ve kullanma suyu hizmeti vermektedir. Yılda çekilen su miktarı 250.000 m³'tür.

Çiçekpınar Belde Belediyesi 2.016 kişiye içme ve kullanma suyu hizmeti vermekte olup su miktarı ve kaynakların durumu ile ilgili veri alınamamıştır. Su klorlama yapılarak verilmektedir.

Gönen Belediyesi'nde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus 3.200'dür. Yılda çekilen su miktarı 44.504 m³ olup su kaynaklarının isimleri; Çakırayşe, Çataltaş, Serikli su kaptajı'dır.

Güneykent Belediyesi 1.926 kişiye içme ve kullanma suyu hizmeti vermektedir. Yılda çekilen su miktarı Alva Su Kaynağı ve Oylupınar Su Kaynağından 95.000 m³, Alımpınar Su Kaynağından 74.000 m³, Kible Su Kaynağından 7.000 m³, Olacak Su Kaynağından 26.000 m³'tür. Tarımsal amaçlı kullanılan su miktarı yılda 8.000 m³'tür, ticarethanelerde yılda kullanılan su miktarı 15.000 m³'tür.

Hüyükli Belediyesi 1.654 nüfusa Hüyükli Pazar Yolu L1 ve Pazar Beleni B7 yeraltı kaynağından 190.000 m³ suyu klorlama ile dezenfekte ederek sağlamaktadır.

Keçiborlu Belediyesi 7.100 nüfusun bir kısmına suyu Eldere Kaynağı'ndan sağlamakta olup yıllık su miktarı 437.040 m³'tür. Arıtımı sazlıklarla doğal arıtma şeklinde yapmaktadır.

Kuleönü Belde Belediyesi 2.544 nüfusa kuyu suyunu klorlama ile dezenfekte ederek sağlamakta olup yıllık su miktarı 174.701 m³'tür.

Sariidris Belediyesi 2.214 nüfusa Başpınar yeraltı kaynağından arıtım/dezenfeksiyon işlemi yapmadan su sağlamaktadır.

Sav Belde Belediyesi 3.800 nüfusa Pınargözü Kaynağı'ndan yıllık 410.484 m³ su sağlamaktadır. Herhangi bir arıtım ve dezenfeksiyon işlemi yapılmamaktadır.

Senir Belde Belediyesinde Tepecik-1, Tepecik-2, Kuşçular ve Senir kuyularından çekilen yıllık toplam su miktarı 125.645 m³ olup suyun verildiği nüfus 2601'dir. İçme suyu arıtımı veya dezenfeksiyonu yapılmamaktadır.

Senirkent Belediyesi toplam 4.629 nüfusun bir kısmına Pancarlık, İstasyon, Şevket Yarar Ormanı yeraltı kaynaklarından 961.300 m³ su sağlamakta olup klorlama ile dezenfeksiyon yapmaktadır.

Şarkikaraağaç Belediyesi 10.485 nüfusa klorlama yaparak Dumanlı ve Topraksu kuyularından 1.000.000 m³ su sağlamaktadır.

Uluborlu Belediyesi 5.500 nüfusa Üyüllü, Kırkpınar, Mümerlioluk, Karapınar, Kazanpınarı, Fatma Kadın yeraltı kaynaklarından 620.000 m³ su sağlamaktadır.

Yalvaç Belediyesi 22.358 nüfusa Su Çıktığı yeraltı kaynağından 7.884.000 m³ klorlama yaparak su sağlamaktadır.

Yenişarbademli Belediyesi 2.182 nüfusa Pınargözü yeraltı kaynağından 622.080 m³ su sağlamaktadır.

Eğirdir Belediyesinde 2022 yılında yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı 1.330.000 m³'tür. İçme ve kullanma suyu tarımda kullanılmamaktadır. Belediye sınırları içerisinde evlerden kaynaklanan evsel nitelikli atıksular kanalizasyon hatları yardımıyla atıksu arıtma tesisine ulaşmaktadır. Atıksu arıtma tesisine ulaşan atık sular arıtılarak Kovada Kanalı'na deşarj edilmektedir. Arıtılmış suyun alıcı ortama verilmeden önce su yolu ile geçen hastalıklara neden olan patojenlerin ortamdan kaldırılması amacıyla sıvı klorla dezenfeksiyon işlemine tabi tutulmaktadır. İlgili belediyeden 2023 yılına ait veriler temin edilememiştir.

Diğer belde/belediyelerle ilgili veri bulunmamaktadır.

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Isparta il merkezine içme/kullanma suyu temin edilen kaynaklar ile ilgili veriler **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**7'de verilmiştir.

Çizelge 17- Isparta il merkezine içme/kullanma suyu temin edilen kaynaklar ile ilgili veriler

Eğirdir Gölü	
Maksimum su seviyesi	918,96 m
Maksimum su seviyesi yüzey alanı	487,76 km ²
Maksimum su seviyesi hacmi	4.001,180 hm ³
Minimum işletme su seviyesi	914,67 m
Mevcut su seviyesi	914,73 m (Haziran 2024)
Gölü besleyen sular	Pupa çayı-Senirkent köprüsü, Gelendost deresi-Avşar köprüsü, Çaydere
Suyun sınıfı	C ₂ S ₁
Gölcük Gölü: 20-60 l/s su alınabilmektedir, devamlı su alımı yoktur, acil durumlarda su alınmaktadır.	
Maksimum su seviyesi	1.385,95 m
Maksimum su seviyesi yüzey alanı	1,084 km ²
Maksimum su seviyesi hacmi	25,74 hm ³

En derin noktasındaki derinlik	34 metre
Mevcut su seviyesi	-
Suyun sınıfı	C ₂ S ₁
Isparta - Darıdere Göleti	
Normal su seviyesi	1.061,0 m
Normal su seviyesi yüzey alanı	0,21 km ²
Normal su seviyesi hacmi	3,61 hm ³
Minimum su seviyesi	1.029,0 m
Minimum su seviyesi yüzey alanı	0,028 km ²
Minimum su seviyesi hacmi	0,125 hm ³
Mevcut su seviyesi	-
Gölü besleyen sular	Darıdere (Minasin) çayı
Suyun sınıfı	C ₂ S ₁

B.5.2. Sulama

Isparta’da 66.129 ha alanda sulu tarım yapılmaktadır. İlde damla sulama ve yağmurlama sulama yöntemleri kullanılmaktadır.

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

*Veri alınamadı.

B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

*Veri alınamadı.

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

Isparta il merkezinde içme ve kullanma suyundan başka şebeke bulunmamaktadır.

İlçe/Belde Belediyelerinde:

Senir Belde Belediyesinde sanayinin kullandığı su yeraltı kaynaklarından temin edilmektedir. Yıllık kullanılan su miktarı 12.863,00 m³’tür. Arıtılmış atık sular yeniden kullanılmamaktadır.

Güneykent beldesinde ticarethanelere yılda toplam dağıtılan su miktarı 15.000 m³’tür.

Diğer ilçe/belde belediyelerinden veri alınamamıştır.

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

İlde enerji üretimi amacıyla su kullanımı ve inşaatı devam eden HES projelerine ait bilgiler 8’de verilmiştir. Veriler 2021 yılı öncesine ait olup güncel veriler temin edilememiştir.

Çizelge 18 - Enerji üretimi amacıyla su kullanımı ve inşaatı devam eden HES projeleri

Baraj ve HES Adı	Kurulu Güç	Üretim Kapasitesi
Kasımlar Barajı ve HES	99,46 MWe	268,3 GWh/yıl

Kovada II HES	51,20 MWe	36 GWh/yıl
Gökbel HES	18,79 MWe	83,36 GWh/yıl
Aksu Çayköy HES	13 MWe	36 GWh/yıl
Kovada I HES	8,25 MWe	4 GWh/yıl
Yaylabel HES	5,09 MWe	20,43 GWh/yıl
Maraton HES	3,65 MWe	-
Çukurçay HES	3,60 MWe	16,35 GWh/yıl
Gökböğüt HES	3,18 MWe	12,1 GWh/yıl
Sütçüler HES	2,22 MWe	-
Aksu HES	8,77 MWe	*İnşaatları devam etmektedir.
Elsazı Regülatörü ve HES	4,50 MWe	

B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

İlçe/Belde Belediyelerinde:

Atabey Belediyesi ilçe genelinde rekreatiyonel amaçlı kullanılan su çoğunlukla Atabey Göleti'nden temin edilmekte olup kısmen belediyeye ait park alanlarında içme suyu şebekelerinden de faydalanılmaktadır.

Çiçekpınar Belde Belediyesi içme suyu temin kaynağından yıllık 1.5 m³ suyu rekreatiyonel amaçlı kullanmaktadır.

Güneykent Beldesi'nde park ve bahçe sulamasında yılda toplam dağıtılan su miktarı 3.000 m³'tür.

Senir Belde Belediyesi'nde park bahçe sulaması için; yıllık su kullanımından Tepecik-1 Kuyusu'ndan %2, Senir Kuyusu'ndan %8 su kullanılmaktadır. Tepecik-2 ve Kuşçular kuyularından su kullanılmamaktadır.

Yalvaç Belediyesi'nde rekreatiyonel amaçlı yılda 50.000 m³ su kullanımı olup tamamı yeraltı kaynaklardan karşılanmaktadır.

Eğirdir ilçe genelinde park ve bahçelerde rekreatiyonel amaçlı kullanılan sulama suyunun tamamı Eğirdir Gölü'nden karşılanmaktadır. Belediye şebeke sularından park ve bahçelerde sulama suyu kullanılmamaktadır.

Diğer belediyelere ait verilere ulaşılamamıştır.

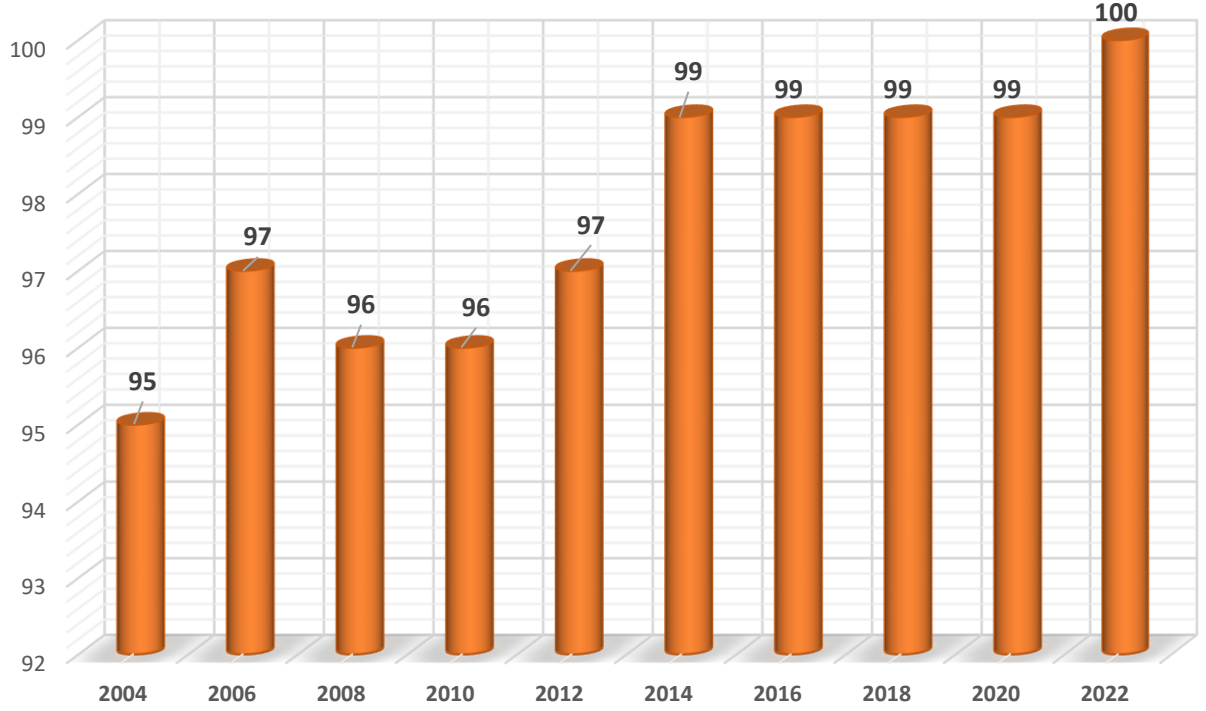
B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

Isparta'da; yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'te,

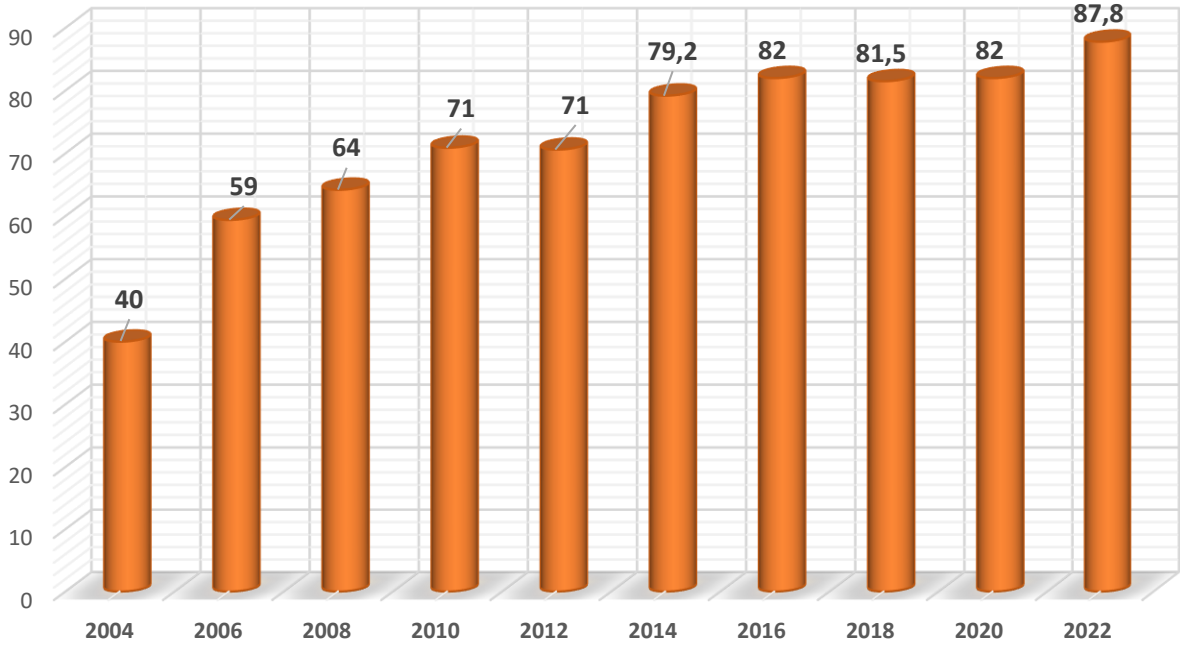
Atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'da,

İl/İlçe/Belde belediyelerine ait 2024 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'da verilmiştir.

Grafik 5 - Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı

Kaynak: TÜİK, 2025

Grafik 6 - Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 19-2024 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu
(Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, 2025)

Yerleşim Yerinin Adı		Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m³/s)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/yıl)
		Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
İl Merkezi	Isparta	X			X	X		33.096	VAR	0.46	Y:289605 X:4183934	YOK	250.544	3.000 (Atıksu Bilgi Sistemine yapılan Beyanı)
	Sav		X											
	Kuleönü ^{1,2}	X			X	X		200		-	Y:292521 X:4195233	YOK	2.670	-
İlçe/Belde Belediyeleri	Aksu			X										
	Atabey			X										
	Büyükkabaca			X										
	Çarıksaraylar ³	X			X	X	X	2.076,13		0.024	Y:351205 X: 4216533	YOK	2.633	Veri Yok
	Çiçekpınar ³	X			X	X	X	2.076,13		0.024	Y:351205 X: 4216533	YOK	1.961	Veri Yok
	Eğirdir	X			X	X	X	7.944,70	VAR	0.052	Y:312728 X:4187543	YOK	16.364	Veri Yok
	Gelendost ²	X			X	X		500		-	Y:324843 X:4218917	YOK	5.233	Veri Yok
	Gönen		X											
	Güneykent			X										
	Keçiborlu			X										
	Sarıdris	X			X	X		100 ve 240		0.004	Y: 324535.11 X: 4201207 Y: 324135 X: 4203007	YOK	2.242	Veri Yok
	Senir ^{1,2}	X								-		YOK		-
	Senirkent			X										
	Sütçüler ^{1,2}	X			X	X		200 ve 240		-	Y:321286 X: 4150845 Y: 319552	YOK		-

											X: 4151261			
	Şarkikaraağaç	X			X	X	X	2.076,13		0.024	Y:351205 X: 4216533	YOK	10.362	Veri Yok
	Uluborlu			X										
	Yalvaç	X			X	X	X	5.000	Kurulum aşamasınd a	0.046	Y:337976 X:4238054	YOK	22.264	405 (Atıksu Bilgi Sistemine yapılan Beyanı)

1: Doğal arıtma 2: Atıl durumda 3: AAT'ye bağlı

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi'ne ait atıksu arıtma tesisinden kaynaklanan arıtma çamurlarının TÜBİTAK MAM tarafından analizi yapılmış olup arıtma çamurlarının ekotoksik olması nedeniyle Atık Yönetimi Yönetmeliğine göre tehlikeli atık olduğu sonucuna varılmıştır. Isparta Deri İhtisas ve Karma Organize Sanayi Bölgesine ait atıksu arıtma tesisinden kaynaklanan arıtma çamurlarının Segal Çevre Ölçüm ve Analiz Lab. Müh. Müş. Proje Hizm. San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından analiz yapılmış olup krom parametresinin 15,62 mg/L olması nedeniyle Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik (RG: 26.03.2010- 27533) kapsamında bahse konu arıtma çamurlarının 1. Sınıf Düzenli Depolama Tesisine gönderilmesi uygundur.

Not: Krom parametresi için tehlikeli atıkların düzenli depolanması kriteri: 7 mg/L

2024 yılı için ildeki OSB, serbest bölgeler ve sanayi sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin durumu

0'de münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi sayısı **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**1'de verilmiştir.

Çizelge 20 - 2024 yılı OSB, serbest bölgeler ve sanayi sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin durumu

(Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, 2025)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
Süleyman Demirel OSB	Faaliyette	4.000	Muaf	Fiziksel/ Kimyasal/ Biyolojik	0,38	DSİ Gönen Sulama Kanalı
Isparta Deri İhtisas ve Karma OSB	Faaliyette	3.000	Muaf	Fiziksel/ Kimyasal/ Biyolojik	0,39	Minasın Çayı

Çizelge 21 -2024 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı

(Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, 2025)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT'si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesis	410	37 (AAT Kimlik Belgesi olan)
Turizm Tesisleri veya Site Yönetimi	1	1
Diğer	-	-

B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi

Isparta'da Göller Bölgesi Belediyeler Birliğine bağlı belediye ve köylerin atıkları Göller Bölgesi Düzenli Katı Atık Depolama Tesisine gönderilmektedir. Depo Sahası, Gönen ilçesi Koçtepe köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Tesiste oluşan sızıntı suyunu toplamak için taban örtüsündeki 30 cm kalınlığındaki çakıl tabakasına yerleştirilen sızıntı suyu toplama boruları, ufak delikler vasıtasıyla drenaj tabakasında akan sızıntı suyunun toplanmasını sağlamaktadır. Sızıntı suyu boruları 300 mm iç çaplı HDPE borulardır. Depolama sahasının kuzeydoğu köşesine doğru cazibe ile akmakta ve sızıntı

suyu toplama havuzunda birikmektedir. Havuz dip kısmından 2,5 mm kalınlıkta kaynak dikişle birleştirilen HDPE sentetik membranla yalıtılmış açık bir toprak havuz kullanılmaktadır. Havuzun hacmi yaklaşık 1.500-2.000 m³'tür. Havuzun üzerinin açık olması suyun buharlaşmasına imkân vermektedir. Havuzda biriken ortalama 100 ton/gün sızıntı suyu deponide oluşturulan geri devir sistemi ile çöpün üzerine püskürtülmek suretiyle buharlaştırılmakta; tıkanıklık, don ve arıza durumunda sızıntı suyu vidanjörle çekilerek 9 km uzaklıktaki kanalizasyon rögarına deşarj edilmektedir. Deşarj edilen sızıntı suyu kanalizasyon sistemi vasıtasıyla taşınarak Isparta Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisi'ne gitmektedir. Sızıntı suyu toplama havuzuna ait bir görsel **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'de verilmiştir.

Resim 1- Sızıntı suyu toplama havuzu

B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı

Atıksu geri kazanım yöntemleri arasında; tarımda sulama maksatlı kullanım, yeşil alanların sulanmasında kullanım, endüstriyel geri kazanım, yeraltına enjeksiyon, dinlenme maksatlı kullanılan bölgelerde (göller vb.) geri kazanım, direkt olmayan (yangın suyu, tuvaletlerde vb.) geri kazanım ve direkt (içme suyu olarak) geri kazanım sayılabilir.

Atıksuların geri kazanımı ve geri dönüşümü kapsamında, Isparta İl Müdürlüğü'ne gelen müracaatlar aşağıda özetlenmiştir:

Isparta'da faaliyet gösteren çimento fabrikası tarafından 100 m³/gün kapasiteli paket evsel atıksu arıtma tesisinde atıksular arıtılarak dezenfekte edildikten sonra farin değirmeni sisteminde kullanılmaktadır.

İldeki mermer işleme, barit zenginleştirme, hazır beton santralleri, kömür zenginleştirme (şu anda faaliyette değil) gibi tesislerden kaynaklanan endüstriyel nitelikli atıksular arıtıldıktan sonra tesis içerisinde geri dönüşümlü olarak kullanılmaktadır.

Bazı tesislerde (gül işleme, meyve suyu konsantre üretim tesisi vb.) soğutma suları, soğutma kulelerinde veya betonarme havuzlarda soğutulduktan sonra yeniden kullanılmaktadır.

2024 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**2’de verilmiştir.

Çizelge 22-2024 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu
(Kaynak: Atıksu Bilgi Sistemi, 2025)

ARITILMIŞ ATIKSULARIN YENİDEN KULLANILMASI VEYA BERTARAFI								
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	Diğer Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
20.152.700	240.000	-	-	3.187.599	-	-	-	23.580.299

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalar

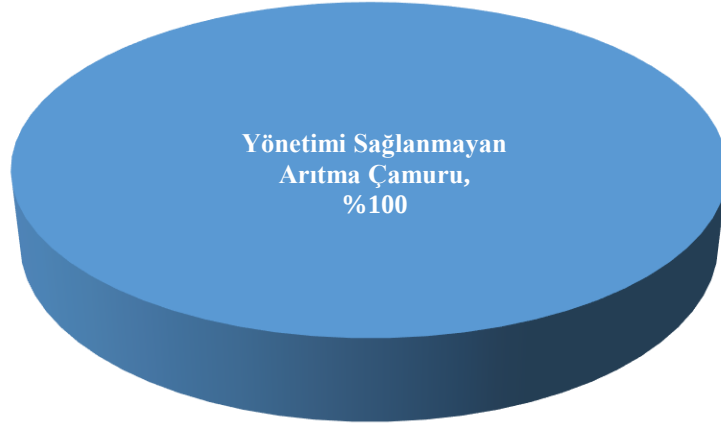
Isparta’da faaliyet gösteren ve 08.06.2010 tarihli 27605 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalara Dair Yönetmelik kapsamında yer alan tesis ve faaliyetler tarafından, Entegre Çevre Bilgi Sistemi üzerinden Kirilenmiş Sahalar Bilgi Sistemi uygulaması üzerinden doldurulan 470 adet Faaliyet Ön Bilgi Formuna, İl Müdürlüğü tarafından onay verilmiştir. Onaylanan Faaliyet Ön Bilgi Formlarıyla ilgili olarak, sistem tarafından şüpheli saha ve şüpheli olmayan saha olarak belirlenen tesislerde İl Müdürlüğü teknik personellerince 418 adet yerinde denetim gerçekleştirilmiş ve sistem üzerinden denetim formu oluşturulmuştur.

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Yönetimi

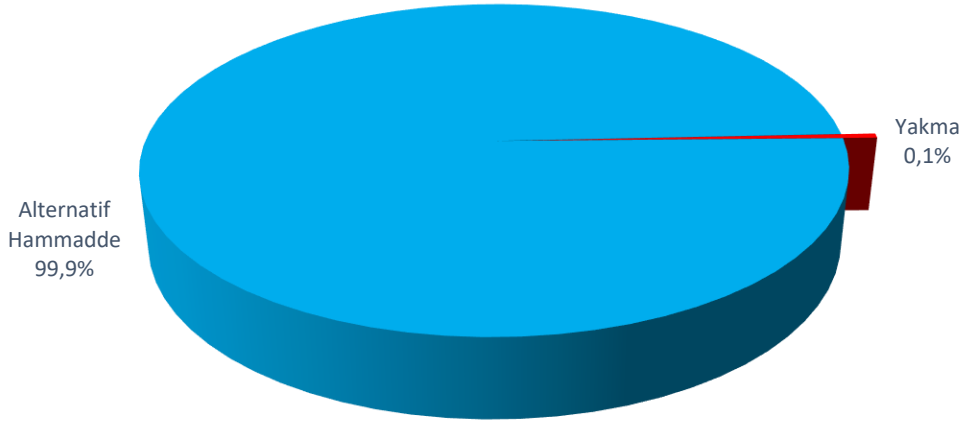
Belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurlarının büyük bir kısmı geçirimsiz zeminde, bir kısmı çamur kurutma yatağında bekletilmekte olup kalan küçük bir kısmı da başka bir AAT’ye gönderilmiştir.

Atık Yönetim Uygulamasından elde edilen verilere göre sanayiden kaynaklanan arıtma çamurlarının büyük bir bölümü bölümü alternatif hammadde olarak kullanılmak üzere gönderilmekte, az bir kısmı da yakılarak bertaraf edilmektedir.

İlde; 2024 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**’de, sanayiden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**’de verilmiştir.

Grafik 7- 2024 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi
(Isparta ÇŞİDİM, 2025)

Grafik 8 - 2024 yılında sanayiden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi
(Isparta ÇŞİDİM, 2025)

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

“Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği” kapsamında yapılan çalışmalara değinilmelidir. Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği kapsamında, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten bu yana İlde hazırlanmış Doğaya Yeniden Kazandırma Planlarından ve bunların sayısından söz edilmelidir.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Isparta’da 2024 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları Çizelge 23’ te, yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeler ile ilgili bilgiler Çizelge 24’de verilmiştir. Isparta Tarım ve Orman İl Müdürlüğü topraktaki pestisit vb. tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmadıklarını bildirmiştir.

Çizelge 23 -2024 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

Kaynak: Isparta Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2025

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	4.832	180.256
Fosfor	2.254	
Potas	524	
TOPLAM	7.610	

Çizelge 24 -2024 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)

Kaynak: Isparta Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2025

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Bitki zararlıları ile mücadele	196,67	180.256
Herbisitler	Yabancı otlarla mücadele	72,77	
Fungisitler	Bitki mantari hastalıkları ile mücadele	185,74	
Rodentisitler	Kemirgenlerle mücadele	18,48	
Nematositler	Nematodlar ile mücadele	0,04	
Akarisitler	Akarlarla mücadele	122,77	
Kışlık ve Yazlık Yağlar	Kabuklubit, koşnil ve unlubitlerle mücadele	273,9	
Diğer (Bakırlı prepratlar)	Funguslara karşı genel koruyuculuk sağlamak için	411,5	
TOPLAM		1281,87	

Çizelge 25 - 2024 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları

(Kaynak: Isparta Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2025)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)		Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)

*Isparta Tarım ve Orman İl Müdürlüğü bu konuda bir çalışma yapmadığını bildirmiştir.

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

Sağlıklı ve güvenli içme suyu temini için; suyun kaynaktan son tüketiciye ulaşana kadar izlenerek kontrolünün sağlanması oldukça önemlidir. Ancak içme suyunun kaynaktaki kalitesi çoğu zaman ihmal edilmekte, sadece son tüketiciye ulaşan noktadaki kaliteye dikkat edilmektedir. Son tüketiciye ulaşana kadar pek çok faktör su kalitesini etkilemektedir. Bu nedenle mevcut ham su kalitesindeki kirleticiler ve ulaşılmak istenen su kalitesi birlikte değerlendirilerek uygun arıtma yöntemi seçilmesi hem insan sağlığının korunmasını hem de gereksiz arıtma prosesleri ya da kimyasallar kullanılarak gereğinden fazla maliyetlerin engellenmesini sağlayacaktır. Isparta ili, içme ve kullanıma suyu kaynağı olan Eğirdir, Beyşehir ve Karacaören Baraj Gölleri havzalarında yer alması nedeniyle su kirliliği açısından oldukça önemli bir sorunla karşılaşmaktadır. Gerek belediyelerin gerekse sanayi tesislerinin oluşturacağı atıksuların arıtılması önem arz etmektedir. Söz konusu içme ve kullanma suyu havzaları için özel hükümler onaylanmış olup özel hükümlerde arıtma tesisi iş programları ve atıksu deşarj standartları yer almaktadır. Ayrıca, ilde elma üretiminin yoğun olarak yapıldığı ve elma üretimi yapılan bahçelerin içme ve kullanma suyu kaynağı kenarında yer alması ve organik tarım yapılmaması su kaynaklarının kirliliğini arttırmaktadır.

Kaynaklar

- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- Isparta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- DSİ 18. Bölge Müdürlüğü
- İl/İlçe/Belde Belediye Başkanlıkları
- Isparta Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- Isparta Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Web Sayfası
- <https://sim.csb.gov.tr/>

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları

Gönen ilçesi Koçtepe köyü sınırları içerisinde kurulu olan Göller Bölgesi Belediyeler Birliği'ne ait Düzenli Katı Atık Depolama Tesisinde il sınırlarında oluşan katı atıkların bertarafı sağlanmaktadır. Tesiste 2004 yılından itibaren evsel atık depolanmaya başlanmıştır. Tesis II. Sınıf Düzenli Depolama niteliği taşımaktadır. Göller Bölgesi Belediyeler Birliği'ne üye ilçe belediyelerinin atıkları ile İl Özel İdaresi tarafından köylerden toplanan atıklar tesiste depolanmak suretiyle bertaraf edilmektedir.

Depolama sahasında düzenli depolama yöntemi uygulanmaktadır. Katı atıklar kompaktörle sıkıştırıldıktan sonra üzeri 5 cm'lik iki sıra halinde toplam 10 cm'lik toprak malzemesiyle günlük olarak örtülmektedir. Sızıntı suyunu toplamak için taban örtüsündeki 30 cm kalınlığındaki çakıl tabakasına yerleştirilen sızıntı suyu toplama boruları, ufak delikler vasıtasıyla drenaj tabakasında akan sızıntı suyunun toplanmasını sağlamaktadır. Bu borular çevrelerinin üçte ikisi kadar deliklidir. Sızıntı suyu boruları, 300 mm iç çaplı HDPE borulardır. Depolama sahasının güneydoğu köşesine doğru cazibe ile sızıntı suyu toplama havuzuna akmaktadır. Sızıntı suyu toplama havuzu olarak dip kısmından 2,5 mm kalınlıkta kaynak dikişle birleştirilen HDPE sentetik membranlarla yalıtılmış açık bir toprak havuz kullanılmaktadır. Havuzun üzerinin açık olması suyun buharlaşmasına imkân vermektedir. Havuzda biriken sızıntı suyu vidanjörle çekilip 9 km uzaklıktaki kanalizasyon rögarına deşarj edilerek Isparta Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisine verilmektedir. Tesisin girişinde kontrol ünitesi, tartım ünitesi, yağmur suları tahliye ünitesi, gaz tahliye bacaları bulunmaktadır. Tesisin etrafı tel çit ile çevrilmiş olup tesiste böceklenmeye karşı ilaçlama çalışmaları yapılmaktadır. Göller Bölgesi Belediyeler Birliği Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinde, belediye atıkları ile tehlikesiz atıkların depolanması için gereken altyapıya sahip 2. sınıf düzenli depolama sahasının bulunduğu alanda çöplerden kaynaklanan metan gazından elektrik üretiminin gerçekleştirildiği, kurulu gücü 2,8 MW olan, Biokütle Elektrik Santrali mevcuttur.

Koçtepe Düzenli Katı Atık Depolama Tesisine ait kantar ünitesi görseli **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'de, depolama alanı görseli

'te, sızıntı suyu toplama havuzu **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'te ve biokütle enerji üretim santrali görseli

'te verilmiştir.

Resim 2 - Göller Bölgesi Belediyeler Birliğine ait Koçtepe Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi kantar ünitesi

Resim 3 - Göller Bölgesi Belediyeler Birliğine ait Koçtepe Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi depolama alanı

Resim 4 - Göller Bölgesi Belediyeler Birliğine ait Koçtepe Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi sızıntı suyu toplama havuzu

Resim 5 - Göller Bölgesi Belediyeler Birliğine ait Koçtepe Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi içerisinde yer alan biyokütle enerji üretim santrali

Çizelge 26 -2024 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri
(TÜİK, Göller Bölgesi Belediyeler Birliği, 2025)

Büyükşehir/il/ilçe Belediye veya Birliğin Adı	Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus	Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)	Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)	Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor?	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi			
							Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biokurutma/ Kompost/ Biometanizasyon)	Yakma	Düzensiz Depolama
GÖLLER BÖLGESİ BELEDİYELER BİRLİĞİ	Isparta Belediyesi	272.797	247,5	0,90	Yok	Belediye	Var	Yok	Yok	Yok
	Isparta İl Özel İdaresi	-	17,2	-	Yok	Isparta İl Özel İdaresi	Var	Yok	Yok	Yok
	Eğirdir Belediyesi	30.053	21,3	0,70	Yok	Belediye	Var	Yok	Yok	Yok
	Keçiborlu Belediyesi	14.129	7,65	0,54	Yok	Belediye	Var	Yok	Yok	Yok
	Gönen Belediyesi	6.877	2,9	0,42	Yok	Belediye	Var	Yok	Yok	Yok
	Uluborlu Belediyesi	6.344	1,24	0,19	Yok	Belediye	Var	Yok	Yok	Yok
	Sav Belediyesi	3.800	2,8	0,73	Yok	Belediye	Var	Yok	Yok	Yok
	Güneykent Belediyesi	1.950	0,64	0,32	Yok	Belediye	Var	Yok	Yok	Yok
	Senir Belediyesi	2.191	1,19	0,54	Yok	Belediye	Var	Yok	Yok	Yok
	Kuleönü Belediyesi	2.528	2,18	0,86	Yok	Belediye	Var	Yok	Yok	Yok
	Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi	-	2,24	-						
	Diğer İşletmeler	-	36,9	-						
İl Geneli		340.669	343,74	1,01						

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

İnşaat yıkıntı atıkları Gönen ilçesi Koçtepe köyü Kanrı Deresi mevkiinde bulunan Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Depolama Tesisi'nde depolanmaktadır. Hafriyat Toprağı ise aynı yerde bulunan Göller Bölgesi Belediyeler Birliği'nin işlettiği Düzenli Depolama Tesisi'nin üst örtü malzemesi olarak kullanılmaktadır. 2024 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıklarının yönetimi ile ilgili il/ilçe/belde belediyelerinden alınan veriler **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**7'de verilmiştir.

Çizelge 27 -2024 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi

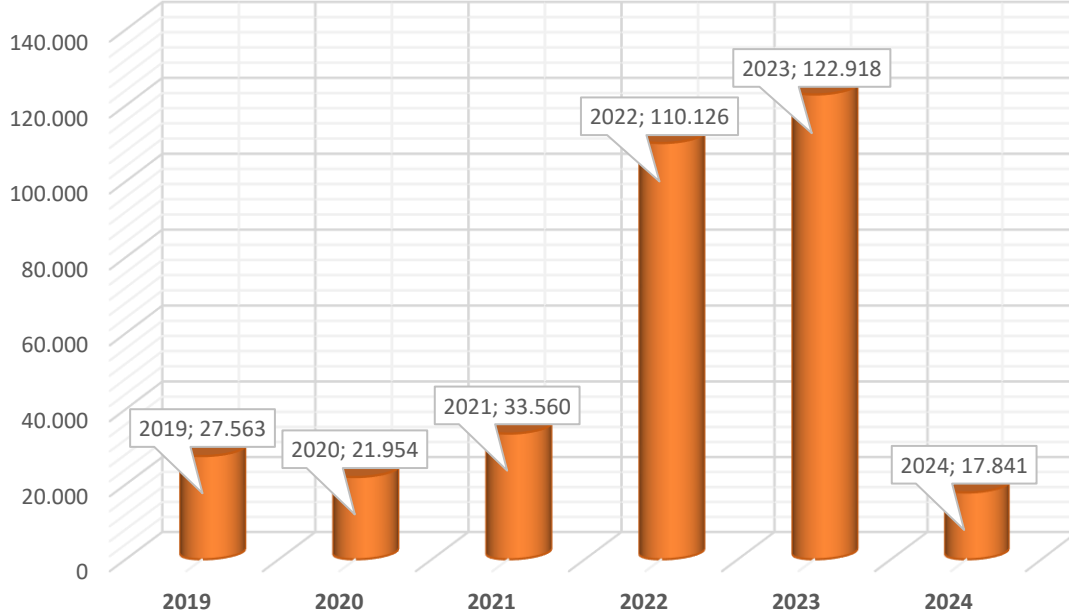
(Kaynak: İl/İlçe/Belde Belediyeleri, 2025)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m³/yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m³/yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi				Hafriyat Toprağı Yönetimi	
			Geri Kazanım Tesisi Adı	Geri Kazanım Tesisi Adresi	Düzenli Depolama Tesisi Adı	Düzenli Depolama Tesisi Adresi	Döküm Sahası Adı	Döküm Sahası Adresi
Isparta Belediyesi	19790,68	519985	X	X	X	X	X	X
Çarıksaraylar Belde Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Çiçekpınar Belde Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Gönen Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Hüyükklü Belde Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Keçiborlu Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Kuleönü Belde Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Sarı İdris Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Sav Belde Belediyesi	-	18000	X	X	X	X	X	X
Senir Belde Belediyesi	925	-	X	X	X	X	X	X
Senirkent Belediyesi	40	80	X	X	X	X	X	X
Şarkikaraağaç Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Uluborlu Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Yalvaç Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
Yenişarbademli Belediyesi	-	-	X	X	X	X	X	X
İl Geneli (Toplam)	20755,68	538065						

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

C.3.1. Eğitimler

2024 yılında Sıfır Atık kapsamında il genelinde 17841 kişiye eğitim verilmiştir. Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'da verilmiştir.

Grafik 9- Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı
(Kaynak: Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

2024 yılı itibariyle atık getirme merkezleri (AGM)/mobil atık getirme merkezleri (MAGM) ile ilgili verileri Çizelge 28'de verilmiştir.

Çizelge 28 - 2024 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri

Kaynak: Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025

Atık Getirme Merkezi (AGM) /Mobil AGM	Belediye/AVM	Atık Getirme Merkezi Sayısı	AGM Alan Bilgisi(m ²)	Toplanan Atık Grupları
1.Sınıf Atık Getirme Merkezi	Isparta Belediyesi	1 adet	-	plastik, metal, kâğıt, cam, pil, bitkisel atık yağ, elektronik
3. Sınıf Atık Getirme Merkezi	Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi	1 adet	-	plastik, metal, kâğıt, cam, pil, bitkisel atık yağ, elektronik

Mobil Atık Getirme Merkezi	Isparta Belediyesi	5 adet	-	plastik, metal, kâğıt, cam, pil, bitkisel atık yağ, elektronik
Mobil Atık Getirme Merkezi	Eğirdir Belediyesi	6 adet	-	plastik, metal, kâğıt, cam, pil, bitkisel atık yağ, elektronik
Mobil Atık Getirme Merkezi	Keçiborlu Belediyesi	5 adet	-	plastik, metal, kâğıt, cam, pil, bitkisel atık yağ, elektronik
Mobil Atık Getirme Merkezi	Şarkikaraağaç Belediyesi	1 adet	-	plastik, metal, kâğıt, cam, pil, bitkisel atık yağ, elektronik
Mobil Atık Getirme Merkezi	Senirkent Belediyesi	3 adet	-	plastik, metal, kâğıt, cam, pil, bitkisel atık yağ, elektronik
Mobil Atık Getirme Merkezi	Isparta Meydan AVM	1 adet	-	plastik, metal, kâğıt, cam, pil, bitkisel atık yağ, elektronik

C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı

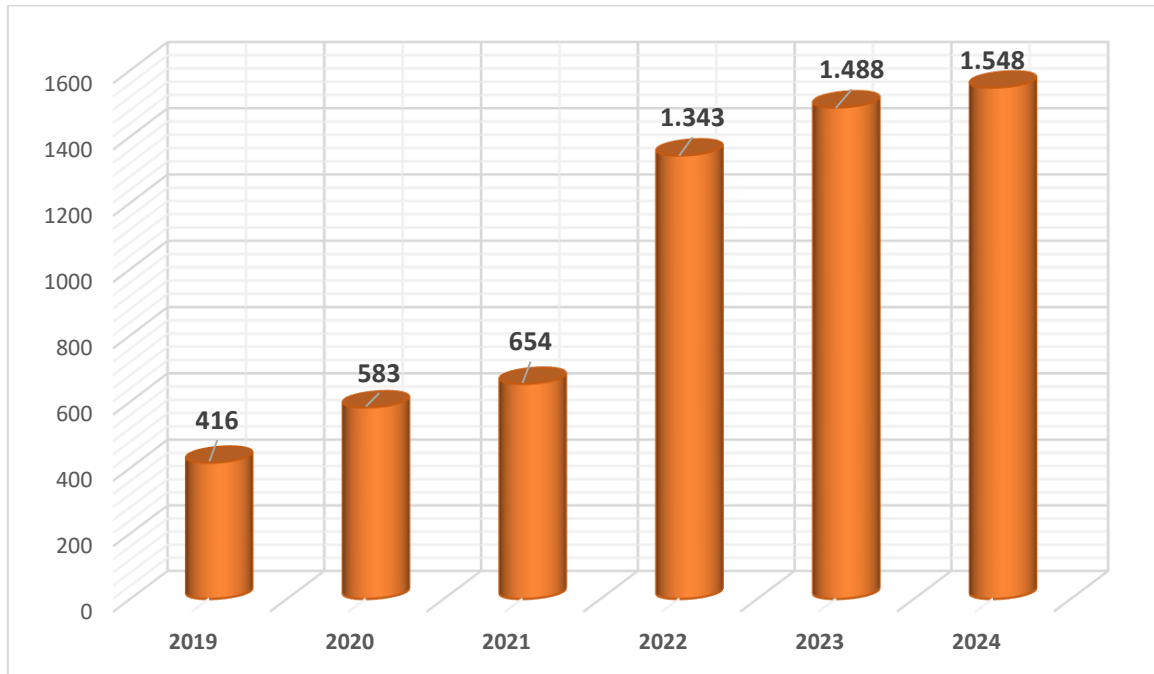
2024 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı Çizelge 29 'da verilmiştir.

Çizelge 29 - 2024 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina/yerleşkelerin sayısı

(Kaynak: Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025)

Kurum Türü	Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	1
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisleri	123
Alışveriş Merkezi	6
Belediye	22
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisleri	22
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisleri	162
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	1
Diğer	8
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	427
Havalimanı	1
İl Özel İdaresi	1
İş merkezi ve Ticari Plaza	0
Kafeterya ve Restoranlar	7
Kamu Kurum ve Kuruluşu	254
Kargo şirketleri	9

Konaklama İşletmeleri	76
Laboratuvarlar, hukuk büroları, dernek, kooperatif, çevre danışmanlık firmaları ve meslek kuruluşları, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar	30
Liman	0
Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamında ambalajlı ürün satışı yapan yerler	2
Organize Sanayi Bölgesi	2
Sağlık Kuruluşu	75
Serbest Bölge, Sanayi Siteleri	0
Tren ve Otobüs Terminali	4
Zincir Marketler	315
Toplam Sayı	1548

Grafik 10 - Yıllar itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan bina/yerleşke sayısı

(Kaynak: Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025)

C.4. Ambalaj Atıkları

Belediyeler tarafından ambalaj atıklarının toplanması işi 2886 sayılı İhale Kanunu'na göre Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından lisans almış Ambalaj Atığı Toplama Ayırma firmalarına verilmiş olup Isparta'da, ambalaj atıklarının toplanması ile ilgili işlemler lisanslı firmalar tarafından yapılmaktadır.

2021 yılından bu yana Ambalaj Bilgi Sisteminde Bakanlığımızca yenileme ve geliştirme çalışması yapılmakta olup ekonomik işletmelerin sisteme kaydı yapılamamakta ve yeni veri girişi gerçekleştirilememektedir.

Çizelge 30 -2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları

(Kaynak: Ambalaj Bilgi Sistemi, 2025)

Ambalaj Cinsi	Beyan Edilen Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik	171.632
Metal	117.483
Kompozit	-
Kağıt Karton	360.531
Cam	7.604
Ahşap	162.721
Karışık	1.057.115
Toplam	1,714.365

Çizelge 31 - Kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Kaynak: Ambalaj Bilgi Sistemi, 2025)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	
Ambalaj Üreticisi Sayısı	
Tedarikçi Sayısı	

Grafik 11- Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Kaynak: Ambalaj Bilgi Sistemi, 2025)

*2021 yılından bu yana Ambalaj Bilgi Sisteminde Bakanlığımızca yenileme ve geliştirme çalışması yapılmakta olup ekonomik işletmelerin sisteme kaydı yapılamamakta ve yeni veri girişi gerçekleştirilememektedir.

Çizelge 32- 2024 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı

(Kaynak: e-İzin Uygulaması, 2025)

Toplama Ayırma Tesisi (TAT) Sayısı	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
5	2	-	--

Çizelge 33- 2024 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı

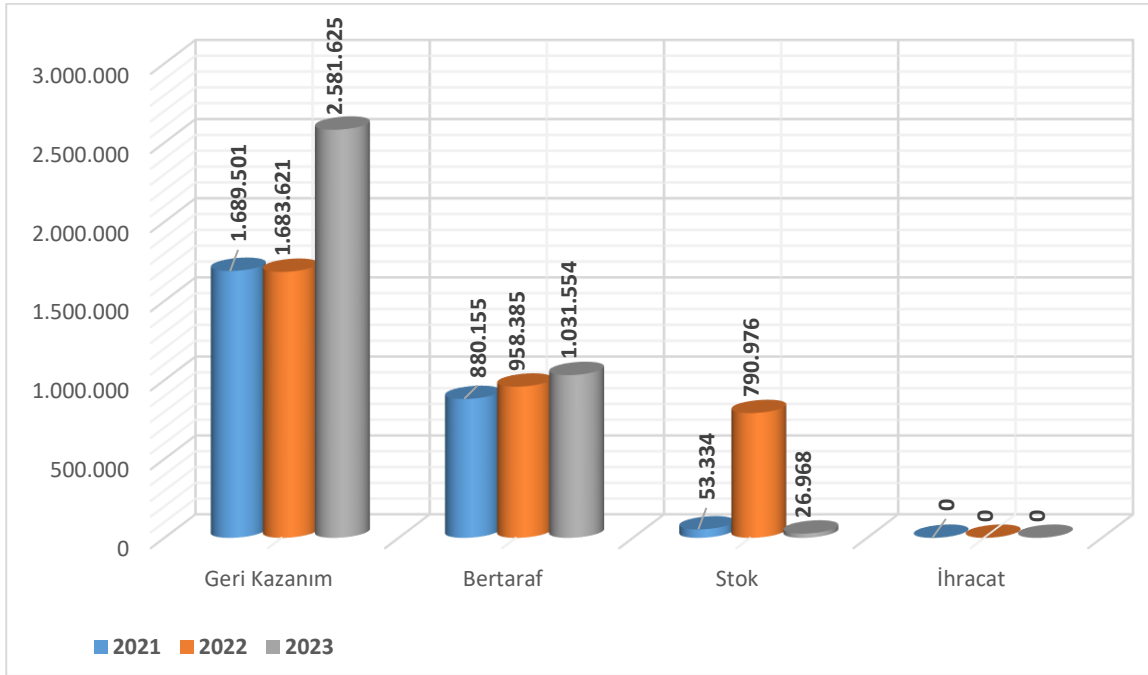
(Kaynak: e-İzin Uygulaması, 2025)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
-	-	-	-	-	-	-	-

*Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.'te verilmiştir.

C.5. Tehlikeli Atıklar

Isparta’da, “Tehlikeli Atık Geri Kazanım” lisansına sahip tesis bulunmamaktadır. Atık yönetim uygulaması verilerine göre ildeki tehlikeli atık yönetimi **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**12’de, 2023 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları Çizelge 34 ‘de verilmiştir.

Grafik 12 – 2023t yılı Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi (Kaynak: Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

Çizelge 34 -2022 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları*

(Kaynak: Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

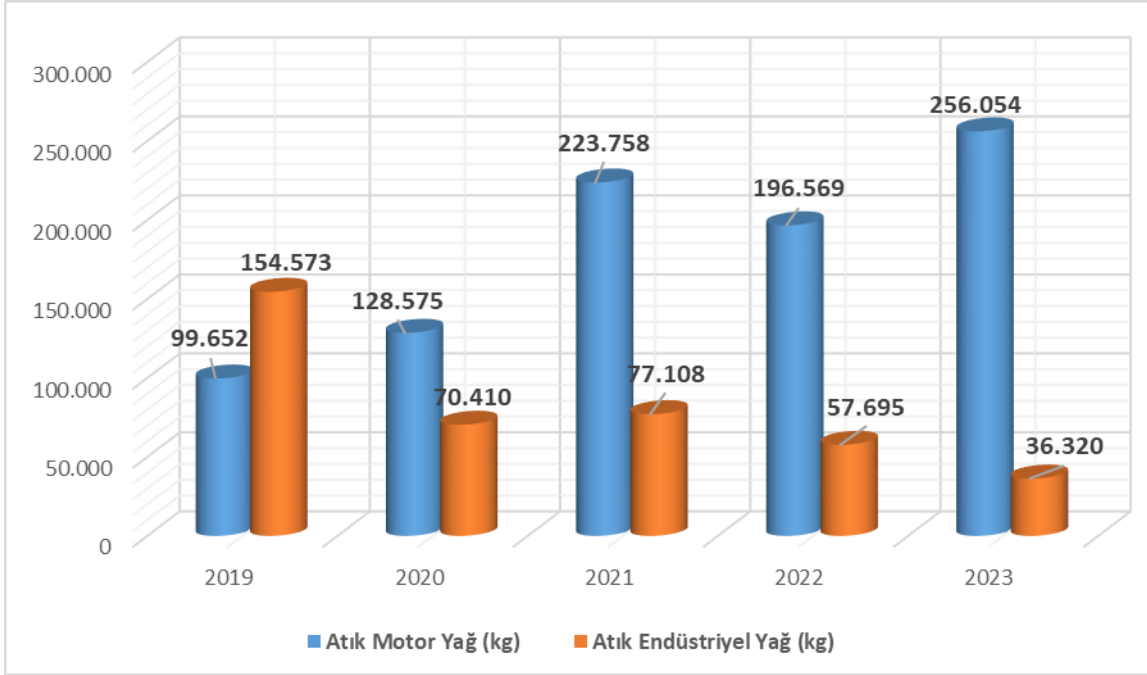
Atık İşleme Yöntemi Kodu (R/D)	Atık İşleme Yöntemi Adı	Miktar (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	408.695
R2	Solvent (çözücü) ıslahı/yeniden üretimi	14.373
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	35.178
R5	Diğer anorganik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü	8.784
R8	Katalizör parçalarının (bileşenlerinin) geri kazanımı	179
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	202.206
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	706.218
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	278.788
R13_EEA	Elektrik elektronik atık aktarma merkezi	29.200
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücresel depolama ve benzeri)	30
D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	943.581
D10	Yakma (karada)	12.120
D15	D1 ile D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atığın üretildiği alan içinde geçici depolama (ara depolama tesisleri ve toplama işlemi hariç)	2.654

*Atık Beyan Sisteminde yer alan tehlikeli atık verisi, atık üreticilerinin gerçekleştirdikleri beyanlardan oluşmakta olup edilen yılda atık üreticisinin tesisinde oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen tehlikeli atık verisini içermektedir. 2023 yılında girilen bazı veriler TABS'ta kullanılan virgül sebebiyle çok abartılı girildiğinden, veriler hatalı olup bu sebeple 2023 yılı verisi girilmemiştir.

C.6. Atık Yağlar

Isparta'da, atık motor yağları, Bakanlıkça yetkilendirilmiş kuruluş olan PETDER'e veya Bakanlıktan toplama yetkisi almış atık yağ rafinasyon tesislerine teslim edilmektedir. Atık endüstriyel yağlar ise lisanslı araçlarla tesislerden alınmakta ve yine lisanslı tesislere götürülerek, geri kazanımı veya bertarafı temin edilmektedir.

Yıllar itibariyle ildeki atık madeni yağ miktarları Grafik 13'te, 2023 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları Çizelge 37'de verilmiştir.

Grafik 13 - Yıllar itibariyle ildeki atık madeni yağ miktarları

Kaynak: Atık Yönetim Uygulaması, 2025

Çizelge 35 -2023 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları

Kaynak: Atık Yönetim Uygulaması, 2025

Geri kazanım* (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
292.374	0	0	6.648

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Isparta’da oluşan atık pil ve akümülatörlerin toplanması, Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında, pil ve akümülatör üreticilerinin yetkilendirdiği kişi veya kuruluşlarca sağlanmaktadır. İlde faaliyet gösteren işletmeler tarafından, Entegre Çevre Bilgi Sisteminde yer alan Atık Yönetimi Uygulaması, Atık Beyan Sistemi üzerinden, 2023 yılında oluşan, 109.607 kg atık akümülatör ve atık pil beyanı yapılmıştır.

Yıllar itibariyle beyan edilen atık akü ve pil miktarı Çizelge 36’da verilmiştir.

Çizelge 36 - Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*

Kaynak: Atık Yönetim Uygulaması, 2025

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Atık Akü Miktarı (kg)	15.738	4.227	48.369	64.464	80.235	33.541
Atık Pil Miktarı (kg)	-	26	7	59	112	215

*Atık kodlar

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

** Beyan ve düzeltmeler mayıs ayı sonunda bittiği için 2024 verileri işlenememiştir.

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

Isparta'da oluşan bitkisel atık yağlar Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği gereğince lisanslı firmalar tarafından toplanmaktadır. Tehlikeli Atık Beyan Sistemi (TABS) üzerinden yapılan kontrollerde, ilde bitkisel atık yağ üreticilerinden 2024 yılında açığa çıkan **224.833 kg** bitkisel atık yağ lisanslı tesislere gönderilmiştir. 2024 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler Çizelge 37'de verilmiştir.

Çizelge 37 -2022 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler

Kaynak: Atık Yönetim Uygulaması, 2025

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis Sayısı ¹	Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg)		Lisans Alan Geri Kazanım Tesis Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
-	59.327	-	-

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dâhil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

Isparta'da, ömrünü tamamlamış lastik geçici depolama alanı, geri kazanım tesisi ve bertaraf tesisi bulunmamaktadır.

2024 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler Çizelge 38'de, Yıllar itibariyle toplam ömrünü tamamlamış lastik miktarları Çizelge 39'da ve **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**⁴te verilmiştir.

Çizelge 38 -2024 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler

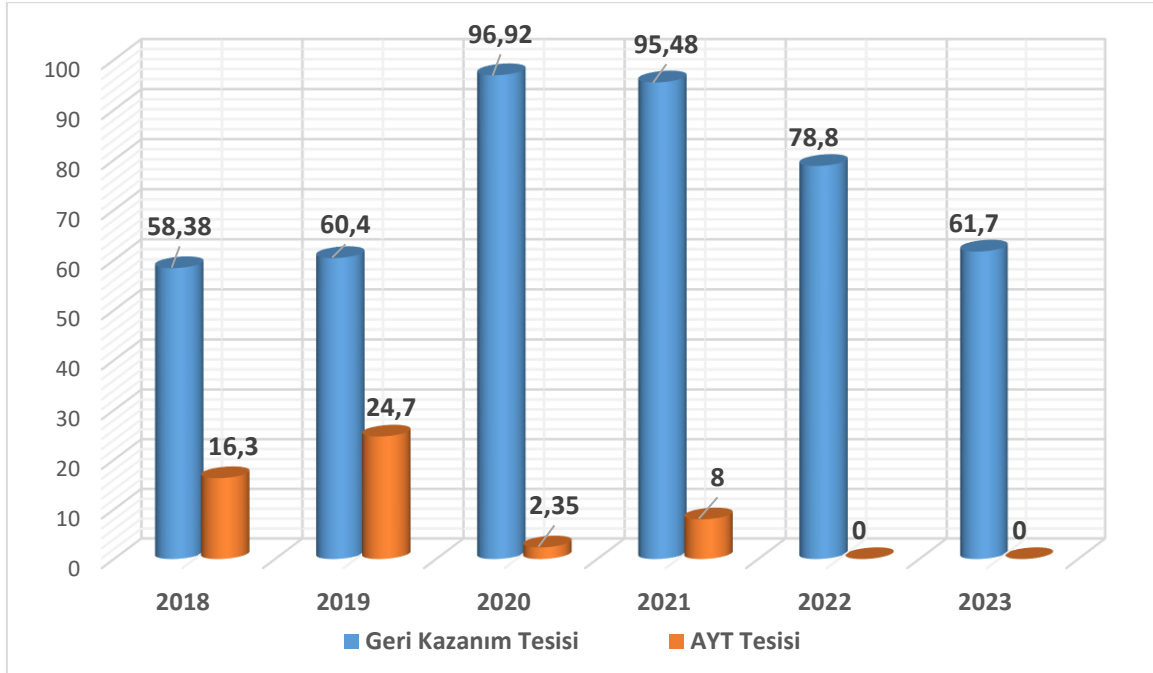
Kaynak: Atık Yönetimi Uygulaması, Atık Beyan Sistemi, Dinamik Raporlar, 2025

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
0	-	0	-	0	-

Çizelge 39 - Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)

Kaynak: Atık Yönetimi Uygulaması, Atık Beyan Sistemi, Dinamik Raporlar, 2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Geri Kazanım Miktarı	60,400	96,915	92,480	78,800	61,700	
AYT Miktarı	24,7	2,35	8,00	0		

Grafik 14 - Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)

(Kaynak: Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında "Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü (AEEE) Yönetmeliği" hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin Ek-1/A'sında yer alan büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (implantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat kategorilerine dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyaları kapsamaktadır.

Büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler, oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar, izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçleri Yönetmelik kapsamında yer alan elektronik eşyalar olarak tanımlanmaktadır. Isparta'da Vera Soğutma, AGZ Elektrik Otomasyon, Artem ve Özgün Soğutma adlı işletmeler elektrikli elektronik eşya üreticisi kapsamında faaliyet göstermektedir.

Çizelge 40 -2022 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar

(Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

AEEE'nin Biriktirildiği Atık Getirme Merkezleri ve Mobil Atık Getirme Merkezleri Sayısı	AEEE'lerin Biriktirildiği Transfer Noktası Sayısı	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	Atık Getirme Merkezlerinde, Mobil Atık Getirme Merkezlerinde ve Transfer Noktalarında Biriktirilen AEEE Miktarı (ton)	İşlenen AEEE Miktarı (ton)
			0,0326078	

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

Isparta'da, Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik kapsamında, araç üreticileri tarafından oluşturulmuş ve Isparta İl Müdürlüğü'nden Uygunluk Yazısı almış 1 adet Ömrünü Tamamlamış Araç Teslim Yeri bulunmaktadır. Geçici Depolama Alanı ve İşleme Tesisi bulunmamaktadır. İlde yer alan ÖTA Tesis sayısı Çizelge 41'de, yıllar itibariyle teslim alınan ÖTA miktarı Çizelge 42'de verilmiştir.

Çizelge 41 -İlde yer alan ÖTA Tesis sayısı (Adet)

Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, 2025

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı
1	0	0

Çizelge 42 - Yıllar itibariyle teslim alınan ÖTA miktarı (adet)

Kaynak: Ömrünü Tamamlamış Araçlar Bertaraf Takip Sistemi, 2025

2020	2021	2022	2023	2024
0	0	0	0	0

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Isparta'daki Tehlikesiz Atık Toplama Ayırma Belgesi'ne sahip işletmeler çizelge 43'de, 2022 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili veriler çizelge 44'te verilmiştir

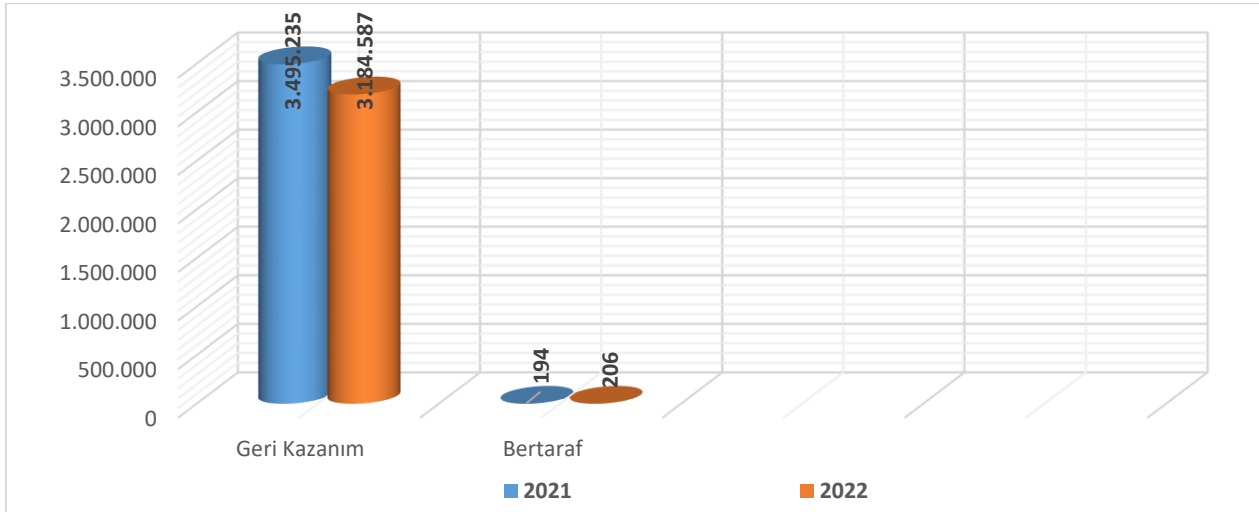
İşletme Adı	İşletme Adres	Faaliyet Sektörü	Çevre İzin ve Lisans Belgesi Başlangıç-Bitiş Süresi		Tesis Kapasitesi
ADNAN YEŞİLPINAR	Sanayi Mah. 3351 Sokak No: 21 Merkez/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	28.04.2024	12.10.2027	1.200 ton/yıl
YAŞAR DAĞTEKİN	Sanayi Mah. 3337 Sokak No:53 Merkez/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	16.05.2022	29.04.2027	500 ton/ay
ŞEVKET YIKILMAZ	Kızılçubuk Mah. Kısmet Sokak No:22 Eğirdir/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	15.03.2024	15.03.2029	60.000 m ³ /yıl

ÇETİN İZABELİK GERİ DÖNÜŞÜM SİST. VE SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Sanayi Mah. 3337 Sokak No:46 Merkez/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	15.02.2024	15.02.2029	1.200 ton/yıl
CUMALİ SAFALI	Sanayi Mah. 3343 Sokak No:2/1 (8346 Ada 3-4 Parsel) Merkez/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	15.07.2023	06.03.2028	60.000 m ³ /yıl

Çizelge 43 - Tehlikesiz Atık Toplama Ayırma Belgesine Sahip İşletmeler

(Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, Entegre Çevre Bilgi Sistemi, İzin Lisans Uygulaması, 2025)

İşletme Adı	İşletme Adres	Faaliyet Sektörü	Çevre İzin ve Lisans Belgesi Başlangıç-Bitiş Süresi		Tesis Kapasitesi
ADNAN YEŞİLPINAR	Sanayi Mah. 3351 Sokak No: 21 Merkez/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	28.04.2024	12.10.2027	1.200 ton/yıl
YAŞAR DAĞTEKİN	Sanayi Mah. 3337 Sokak No:53 Merkez/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	16.05.2022	29.04.2027	500 ton/ay
ŞEVKET YIKILMAZ	Kızılçubuk Mah. Kısmet Sokak No:22 Eğirdir/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	15.03.2024	15.03.2029	60.000 m ³ /yıl
ÇETİN İZABELİK GERİ DÖNÜŞÜM SİST. VE SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Sanayi Mah. 3337 Sokak No:46 Merkez/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	15.02.2024	15.02.2029	1.200 ton/yıl
CUMALİ SAFALI	Sanayi Mah. 3343 Sokak No:2/1 (8346 Ada 3-4 Parsel) Merkez/ISPARTA	Toplama Ayırma Tesisi	15.07.2023	06.03.2028	60.000 m ³ /yıl

Grafik 15 - 2022 Yılı Atık Yönetim Uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi

(Entegre Çevre Bilgi Sistemi, Atık Yönetim Uygulaması, Raporlar/Kütle Denge/Atık İşleme Raporları, 2025)

Çizelge 44 - 2022 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri

(Kaynak: Entegre Çevre Bilgi Sistemi, Atık Yönetim Uygulaması, Raporlar/Kütle Denge/Atık İşleme Raporları, 2025)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	MİKTARI (kg)
Geri Kazanım (R)	3.184.587
Bertaraf (D)	206

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Isparta’da demir çelik sektörü mevcut değildir.

Çizelge 45 -2022 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi

(Kaynak, yıl)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

Isparta’da kömürle çalışan termik santral mevcut değildir.

Çizelge 46 -2022 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı

(Kaynak, yıl)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)

C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları

İlde Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü’ne ait Atıksu Arıtma Tesisinde oluşan arıtma çamurları, Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü içerisinde kurulu olan çamur kurutma ünitesinde kurutulduktan sonra lisanslı bertaraf/geri kazanım tesislerine gönderilmektedir. Isparta Deri İhtisas Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü’nün Atıksu Arıtma Tesisinden çıkan çamurlar iki ayrı sızdırmaz beton ve üzeri kapalı çamur kurutma yataklarında biriktirilmektedir. Kromlu ve sülfürlü hattan çıkan arıtma çamurları için iki ayrı çamur depolama alanı bulunmaktadır. Atık Yönetimi Yönetmeliği’nin Ek-IV atık listesinde “190813 - Endüstriyel Atıksuyun Diğer Yöntemlerle Arıtılmasından Kaynaklanan Tehlikeli Maddeler İçeren Çamurlar” atık koduyla muhtemel tehlikeli atık kapsamında yer alan, Isparta Deri İhtisas Organize Sanayi Bölgesinde karışık endüstriyel atıksuların arıtılması sonucu oluşan arıtma çamurundan, İl Müdürlüğü tarafından alınan ve TÜBİTAK MAM Çevre ve Temiz Üretim Enstitüsüne gönderilen arıtma çamuru numunesine ait 31.10.2013 tarihli 2123/9871 no.lu Analiz Raporuna ve söz konusu alandan Segal Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarı personeli tarafından 08.02.2017 tarihinde alınan arıtma çamuru numunesine ait 07.03.2017 tarihli Analiz Raporu’na göre söz konusu arıtma çamurunun tehlikeli atık olduğu ve Tehlikeli Atıkların Düzenli Depolanması Kriterlerine uygun şekilde depolanması gerektiği belirtilmiştir. Organize Sanayi Bölgesi’nde oluşan arıtma çamurları Ulusal Atık Taşıma Formları kullanılmak suretiyle Bakanlığımızca lisans verilmiş atık bertaraf ve/veya geri kazanım tesislerine gönderilmektedir.

Isparta, Eğirdir ve Yalvaç belediyelerine ait atıksu arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları, tesis sahalarında mevcut olan sızdırmaz geçici çamur depolama alanlarında biriktirilerek buradan lisanslı bertaraf tesislerine gönderilmektedir.

C.13. Tıbbi Atıklar

İlde tıbbi atıkların sterilizasyonunun gerçekleştirildiği Koçtepe köyü Kanrı Deresi Mevkiinde bulunan ve Isparta Belediyesi adına Atık Çevre Teknolojileri İnş. San. Tic. A.Ş. tarafından işletilen Bakanlığımızca lisanslandırılmış 1 adet Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi ve 1 adet lisanslı Tıbbi Atık Taşıma Aracı bulunmaktadır. Sağlık kuruluşlarından 2024 yılı içerisinde (TABS üzerinden taşınan) 916.249 kg tıbbi atığın sterilizasyonu gerçekleştirilmiştir.

2024 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı bilgisi Çizelge 47’de verilmiştir.

Çizelge 47- 2022 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı

Kaynak: TABS Beyanları, 2025

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma araç sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon + Düzenli Depolama	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Isparta-Merkez	X		X		878.853		X			Isparta
Aksu	X		X		362		X			Isparta
Atabey	X		X		436		X			Isparta
Büyükkabaca	X		X		31		X			Isparta
Eğirdir	X		X		20.500		X			Isparta
Gelendost	X		X		5.257		X			Isparta
Gönen	X		X		477		X			Isparta
Güneykent	X		X		193		X			Isparta
Keçiborlu	X		X		1.577		X			Isparta
Kuleönü	X		X		51		X			Isparta
Savköy	X		X		82		X			Isparta
Senir	X		X		43		X			Isparta
Senirkent	X		X		1.212		X			Isparta
Sütçüler	X		X		4.617		X			Isparta
Şarkikaraağaç	X		X		9.260		X			Isparta
Uluborlu	X		X		8.921		X			Isparta
Yalvaç	X		X		21.933		X			Isparta
Yenişarbademli	X		X		230		X			Isparta

İlçelerde sağlık kuruluşlarının sterilizasyon tesisi ile anlaşması olup buralarda oluşan tıbbi atıklar lisanslı atık taşıma aracı tarafından alınmaktadır.

Çizelge 47’de yer alan miktarlar belediye sınırlarında açığa çıkan miktarlardır. Tüm il sınırları içerisinde açığa çıkan miktarlar **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.** verilmiştir.

Çizelge 48 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı

Kaynak: TABS Beyanları, 2022

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	662,631	695,394	777,911	844,480	936,676	975,839	956,399

*TABS üzerinden taşınan miktar

C.14. Maden Atıkları

İlde gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerinden kaynaklı atıklar, Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği kapsamında maden sahası içinde dolgu ve rekreasyon amaçlı kullanılmaktadır. Maden işleme tesislerinden çıkan ve tesis içi kullanımı mümkün olmayan atıklar ise; 15/07/2015 tarihli ve 29417 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak 15/07/2017 tarihinde yürürlüğe giren Maden Atıkları Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda değerlendirilmektedir.

Bu atıkların miktarlarına ilişkin bildirim/beyan sistemi mevcut olmadığından miktar bilgisi bulunmamaktadır.

Çizelge 49 -2024 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı

(Kaynak, yıl)

İşlenen Cevherin Adı	Cevher İşleme Prosesi	Toplam Tesis Sayısı	Zenginleştirme Atığı Miktarı (ton/yıl)	Kategori A Tesis Sayısı	Kategori B Tesis Sayısı
	--	-	-	-	-

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

Isparta’da atık yönetimi konusunda, evsel katı atıkların depolandığı, Gönen ilçesi Koçtepe köyü mevkiinde Isparta Göller Bölgesi Belediyeler Birliği (Isparta, Eğirdir, Atabey, Keçiborlu, Uluborlu, Gönen, Senirkent, Senir, Sav, Büyükkabaca, İl Özel İdaresi) tarafından yapılmış olan, II. Sınıf Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi, 2004 yılı şubat ayında işletmeye alınmıştır.

Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi’nde bertaraf edilen çöplerden kaynaklanan metan gazından, elektrik üretiminin sağlandığı, kurulu gücü 2,8 MW olan Biokütle Elektrik Santrali bulunmaktadır.

İlde, Isparta Belediyesi adına, Atık Çevre Teknolojileri İnş. San. Tic. A.Ş. tarafından işletilen, Bakanlığımızca lisanslandırılmış Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi mevcut olup oluşan tıbbi atıkların, sterilizasyon işlemine tabi tutulduktan sonra, düzenli depolama tesisinde depolanmak suretiyle bertaraf edilmesi sağlanmaktadır.

Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi’nin hacminin yakın bir gelecekte dolacağı hususu göz önünde bulundurularak, ilde katı atık problemi yaşanmaması için, Belediyeler Birliği tarafından, Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi ile ilgili alan genişletme çalışmalarının ya da yeni depolama sahalarının

bulunması ve gerekli izinlerin alınması ile ilgili çalışmaların başlatılması gerekmektedir. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi'nin kullanım ömrünün uzatılması ve çöplerden elde edilen elektrik üretim veriminin arttırılabilmesi için; geri dönüştürülebilir atıkların çöplerin içerisine karıştırılmaması ve atıkların kaynağında ayrı toplanması büyük önem arz etmektedir.

2024 yılı itibariyle Isparta'da bulunan atık işleme tesisi sayısı gösteren özet tablo Çizelge 50'de verilmiştir.

Çizelge 50 -2024 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı*

Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, 2025

Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (2. Sınıf)	1
Atık Yakma ve Beraber Yakma	1
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Tesisleri	-
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç Geçici Depolama Alanı Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme Tesisi Sayısı	-
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Lisanslı Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	5
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	-
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Yeniden Kullanıma Hazırlama Tesisi	-
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Transfer Noktaları	-
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Rafinasyon Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Transfer Noktaları	-
PCB Arındırma Tesisleri	-
Toplama Ayırma Tesisi	3
1. Tip Toplama Ayırma Tesisi	2
2. Tip Toplama Ayırma Tesisi	-
3. Tip Toplama Ayırma Tesisi	-

Kaynaklar

Kaynaklar

Isparta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

Atık Yönetim Uygulaması

Ambalaj Bilgi Sistemi

Isparta Belediyesi Başkanlığı

TABS Beyanları

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

2024 yılında, BEKRA bildirimlerine göre kuruluş sayıları ve kategorileri Çizelge 51’de yapılan çevre denetimlerinde BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayıları Çizelge 52’de yer almaktadır.

Çizelge 51 -2024 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı

Kaynak: BEKRA Bildirim Sistemi, 2025

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	1
Üst Seviye	2
TOPLAM	3

Çizelge 52 -2024 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı

Kaynak: BEKRA Bildirim Sistemi, 2024

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	-
Üst Seviye	2
Kapsam Dışı	2
TOPLAM	4

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

Yönetmelikteki değişiklik nedeniyle, Üst Seviye Kuruluş olan Aygaz Isparta Dolum Tesisi A.Ş. “Dahili Acil Durum Planını” ve “Tehlikeli Maddeye Müdahale Kartını” tekrardan hazırlayarak sisteme yüklemiştir.

Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi

Çevre Denetim Uygulaması (e-denetim)

D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI

D.1. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ (PGD)

97/9196 Sayılı Türk Ürünlerinin İhracatının Artırılmasına Yönelik Teknik Mevzuatı Hazırlayacak Kurumların Belirlenmesine İlişkin Karar ile Ticaret Bakanlığı koordinatörlüğünde yayınlanan Ulusal PGD Strateji Belgesi uyarınca, Bakanlığımızın sorumlu olduğu ürün grupları hazır beton, yapı malzemeleri ve katı yakıtlardır. Bu ürün gruplarından katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimleri 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak yayımlanan ikincil mevzuat kapsamında gerçekleştirilmektedir. Yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi çalışmalarına dair tüm veriler üçer aylık dönemlerle değerlendirilmekte ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda yıllık olarak yayınlanan Ulusal PGD Raporuna kaynak teşkil etmektedir.

Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı'nın 22.03.2007 tarih ve 126-4868/17377 sayılı yazısı ile Isparta Belediye Başkanlığı'na 2006/19 sayılı Genelge çerçevesinde satışa sunulan katı yakıtların denetimi ve idari yaptırım kararı verme hususunda yetki devri yapılmış olup Isparta'da katı yakıtlar ile ilgili denetimler Isparta Belediye Başkanlığı tarafından yapılmaktadır.

Isparta Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerine ilişkin veriler **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**3'te verilmektedir.

Çizelge 53 -2024 yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi

	PGD Sayısı (Adet)	PGD Miktarı (Ton)	İdari Yaptırım Miktarı (TL)
İl Müdürlüğü	-	-	-
Yetki Devri Yapılan Kurum	-	-	-

(Kaynak, Yıl)

*Veri alınamadı.

D.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kaynaklar

- Isparta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

E.1.Flora

Isparta'nın Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi Sonuç Raporu kapsamında, Isparta'daki flora türlerinin saptanması amacıyla yapılan literatür ve arazi çalışmaları sonucunda 1.814 tür sayısı tespit edilmiş olup bu türlerden 354'ü endemiktir.

Isparta'da tespit edilen türlerden IUCN tehlike kategorileri (bkz. Kısaltmalar) kapsamında VU kategorisinde yer alan *Acantholimon ulicinum* (Willd. ex Schultes) Boiss. var. *ulicinum*, *Fritillaria whittallii* Baker, *Liquidambar orientalis* Miller, *Rosa dumalis* Bechst. subsp. *antalyensis* (Manden) Ö. Nillson, endemik bir tür olan *Thymus zygoides* Griseb., *Acantholimon acerosum* (Willd.) Boiss. subsp. *brachystachyum* Boiss'tur.

Isparta'da koruma altına alınması gereken flora ait öncelikli taksonlar bölgede yapılan uzun yıllara ait çalışmaların değerlendirilmesi sonucu oluşturulmuştur. Değerlendirmede her ne kadar türlerin IUCN tehlike kategorilerine göre CR, EN ve VU olma statüleri göz önünde bulundurulsa da il genelinde ve ülke ölçeğinde türün neslinin devamının tehlikede olması ya da kaçakçılığının yapıyor olması gibi durumlar da dikkate alınmıştır. Bu taksonlara ait bilgiler **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**4'de verilmiştir.

Çizelge 54 - Isparta'da bulunan taksonlar ve yayılış alanları

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 6. Bölge Müdürlüğü

No	Takson	Yayılış Alanı	IUCN
1	<i>Abies cilicica</i> (Ant. & Kotschy) Carr. subsp. <i>isaurica</i> Coode & Cullen	Dedegöl Dağı, Kasnak Meşesi TKA, Kızıldağ MP ve Serpil köyü	LC
2	<i>Acantholimon ulicinum</i> (Willd. ex Schultes) Boiss. subsp. <i>ulicinum</i>	İl genelinde yaygın	CD
3	<i>Allium reuterianum</i> Boiss.	Akdeniz Bölgesi	LC
4	<i>Alyssum huber-morathii</i> Dudley	Akdeniz Bölgesi	NT
5	<i>Amphoricarpos exsul</i> O. Schwarz	Akdeniz Bölgesi	-
6	<i>Anthemis rosea</i> Sm. subsp. <i>carnea</i> (Boiss.) Grierson	İl genelinde yaygın	LC
7	<i>Astragalus vulnerariae</i> DC.	İl genelinde yaygın	LC
8	<i>A. gymnobolus</i> Fischer	Büyükgöçeli beldesi ve Gölcük Gölü TP.	LC
9	<i>Ballota cristata</i> P.H. Davis	Sanlı Yaylası	CD
10	<i>Bellevia tauri</i> Feinbrun	Dedegöl Dağı, Gölcük Gölü Tabiat Parkı, Kasnak Meşesi TKA.	LC
11	<i>Bolanthus minuartioides</i> (Jaub. & Spach) Hub.- Mor.	İl genelinde yaygın	LC
12	<i>Bupleurum subuniflorum</i> Boiss. et Heldr.	Akdeniz Bölgesi	NT
13	<i>Cyclamen mirabile</i> Hildebr.	Kasnak Meşesi Ormanı, Sultan Dağları	EN
14	<i>Cohlearia sempervivum</i> Boiss. & Bal.	Aksu	LR
15	<i>Corydthymus capitatus</i> (L.) Reichb.	Sütçüler, Kesme	-
16	<i>Digitalis davisiana</i> Heywood	Gölcük Gölü	CD
17	<i>D. cariensis</i> Boiss. ex Jaub. & Spach	Dedegöl Dağı, Sultan Dağları, Kasnak Meşesi	LC
18	<i>Ebenus hirsuta</i> Jaub. & Spach	Kızıldağ Milli Parkı	LC
19	<i>Euphorbia anacampseros</i> Boiss. var. <i>anacampseros</i>	Akdeniz bölgesi	LC
20	<i>Fritillaria whittallii</i> Baker	İl genelinde yaygın	VU
21	<i>F. crassifolia</i> Boiss. & Huet	İl genelinde yaygın	LC
22	<i>Genista burdurensis</i> P.E. Gibbs	İl genelinde yaygın	CD
23	<i>Gypsophila arrosti</i> Guss. var. <i>nebulosa</i> (Boiss. & Heldr.) Bark.	İl genelinde yaygın	CD

No	Takson	Yayılış Alanı	IUCN
24	<i>G. sphaerocephala</i> Fenzl ex Tchihat.	Dedegöl Dağı, Barla Dağı	LC
25	<i>G. confertifolia</i> Hub.-Mor.	Akdeniz Bölgesi	CD
26	<i>Hedysarum pestalozzae</i> Boiss.	Burdur Gölü kenarı, Kızıldağ, Sultan Dağları	LC
27	<i>Hesperis. pisidica</i> Huber- Morath	Aksu civarı	EN
28	<i>H. ozcelikii</i> A. Duran	Aksu	CR
29	<i>Helichrysum chasmolycicum</i> P.H. Davis	Sütçüler(A.Yaylabel,Sanlı Yaylası)	CD
30	<i>Iris sari</i> Schott ex Baker	Dedegöl Dağı	LC
31	<i>Lathyrus belinensis</i> Maxted & Goyder	Akdeniz Bölgesi	EN
32	<i>L. phaselitanus</i> Hub.- Mor. & Davis	Akdeniz Bölgesi	EN
33	<i>Liquidambar orientalis</i> Mill. var. <i>integriloba</i> Fiori	Sütçüler (Kasımlar), Karacaören Baraj Gölü	VU
34	<i>Marrubium bourgaei</i> Boiss. subsp. <i>bourgaei</i>	İl genelinde yaygın	CR
35	<i>Marrubium globosum</i> Montbret ex Aucher ex Benth	İl genelinde yaygın	LC
36	<i>Muscari bourgaei</i> Baker	İl genelinde yaygın	LC
37	<i>M. muscarimi</i> Medikus	İl genelinde yaygın	VU
38	<i>Micromeria cristata</i> (Hampe) Griseb. subsp. <i>xylorrhiza</i> (Boiss. & Heldr.) Davis	Dedegöl Dağı, Sanlı Yaylası	CD
39	<i>Origanum minutiflorum</i> Schwarz & P.H. Davis	Sanlı Yaylası, Tota Dağı, Yaylabel, Beydilli	NT
40	<i>Papver apokrinomenon</i> Fedde	Yaka Deresi, Pınargözü Mesireliği, Gölcük gölü	LC
41	<i>Paronychia davisii</i> Chaudhri	İl genelinde yaygın	EN
42	<i>P. kurdica</i> Boiss. subsp. <i>kurdica</i>	İl genelinde yaygın	VU
43	<i>Phlomis angustissima</i> Hub.-Mor.	İl genelinde yaygın	VU
44	<i>Plantago crassifolia</i> Forsskal	Burdur Gölü kenarları	VU
45	<i>Pyrus syriaca</i> subsp. <i>microphylla</i>	Şarkikaraağaç	
46	<i>Quercus vulcanica</i> Boiss. & Heldr. ex Kotschy	Kasnak Ormanı TKA, Dedegöl Dağı	NT
47	<i>Rosa dumalis</i> Bechst. subsp. <i>antalyensis</i> (Manden) Ö. Nillson	Dedegöl Dağı, Yaka Deresi, Gölcük Gölü	VU
48	<i>Sedum hispanicum</i> L. var. <i>planifolium</i> Chamberlain	Dedegöl Dağı	EN
49	<i>Sideritis condensata</i> Boiss. & Heldr. apud Benth	Dedegöl Dağı, Yaylabel civarı, Karacaören Baraj Gölü	CD
50	<i>Sideritis erythrantha</i> Boiss. & Heldr. apud Benth var. <i>erythrantha</i>	Sanlı Yaylası	CD
51	<i>S. querbuezii</i> H.Ozcelik	Aksu (Yaka köyü)	CR
52	<i>S. capitellata</i> Boiss.	Dedegöl Dağı	LC
53	<i>S. ruscifolia</i> Hub.-Mor. & Reese) Hub.-Mor.	Bahtiyar köyü (Yalvaç)	LC
54	<i>S.tunicoides</i> Boiss.	Aksu	NT
55	<i>Thymus revolutus</i> Celak.	İl genelinde yaygın	VU
56	<i>Thymus cherlerioides</i> Vis. var. <i>cherlerioides</i>	Dedegöl Dağı	NT
57	<i>Verbascum naticum</i> (Fisch. & Mey.) Hub.-Mor.	Kızıldağ Milli Parkı, Sultan Dağları	NT
58	<i>Verbascum sorgerae</i> (Hub. -Mor.) Hub. -Mor.	Şarkikaraağaç Çiçek Dağı, Anamas Yaylası	EN
59	<i>Verbascum adenocarpum</i> Hub.-Mor.	Çiçekpınar köyü (Şarkikaraağaç), Anamas	LC
60	<i>Verbascum nudatum</i> Murb.var. <i>nudatum</i>	Dedegöl Dağı	NT

Isparta’da Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi Sonuç Raporu kapsamında yapılan literatür çalışmaları sonucu 195 makromantar, 172 liken, 154 karayosun türü tespit edilmiştir.

İl genelinde bitkilerin yaygın kullanımı vardır. Önemlileri aşağıda belirtilmektedir:

Gıda olarak kullanılan yabancı bitkiler: Yemlik (*Scorzonera* spp., *Tragopogon* spp.), evelik/kuzu kulağı (*Rumex* spp.), çobandeğneği/madımak (*Polygonum* spp.), akpazı/sirgen (*Chenopodium* spp., *Atriplex* spp.), ebegümeci (*Malva* spp.), alıç (*Crataegus* spp.),

menengiç/çöğre (*Pistacia terebinthus*), adaçayı (*Salvia tomentosa*), yaylaçayı (*Sideritis* spp.), doğan/dağan/çitlik (*Celtis australis*), mersin/murt (*Myrtus communis*), çintar mantarı, kuzu göbeği mantarı (*Morchella esculenta*), çayır mantarı (*Agaricus campestris*) vs. olmak üzere yaklaşık 100 bitki taksonu gıda amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Tıbbi ve ilaç olarak kullanılanlar: adaçayı (*Salvia tomentosa*), yaylaçayı (*Sideritis* spp.), ıhlamur (*Tilia* spp.), günlük/sığla (*Liquidambar orientalis*), danaayağı (*Arum* spp.), mersin (*Myrtus communis*), defne (*Laurus nobilis*), çakşır (*Ferula* ve *Prangos* spp.), oğlanotu (*Teucrium polium*), oğulotu (*Melissa officinalis*) vs. olmak üzere toplam 120 civarında tıbbi ve aromatik bitki taksonu bulunmaktadır.

Arı bitkisi olarak kullanılanlar: Basara çamı/kızılçam (*Pinus brutia*), kekik (*Thymus* spp., *Satureja* spp., *Origanum* spp.), gül (*Rosa damascena*), meyve ağaçları: *Prunus avium*, *Malus sylvestris*, *Amygdalus communis*, *Cydonia oblonga*, *Mespilus germanica* vs., kenevir (*Cannabis sativa*), geven (*Astragalus* spp.), lavanta (*Lavandula stoechas*), kestane (*Castanea sativa*), lavanta (*Lavandula stoechas*), ayçiçeği (*Helianthus annuus*), yeralması (*Helianthus tuberosus*) başta olmak üzere 50 civarında bitki taksonu bulunmaktadır.

Tıbbi ve aromatik amaçlı kültür bitkileri: Yağ gülü (*Rosa damascena*), Dereotu (*Anethum graveolens*), kişniş (*Coriandrum sativum*), anason (*Pimpinella anisum*), rezene (*Foeniculum vulgare*), kimyon (*Carum carvi*), çörekotu (*Nigella sativa*), kanola (*Brassica napus*), haşhaş (*Papaver somniferum*), lavanta (*Lavandula stoechas*), zambak (*Iris germanica*, *Iris pallida*) vd. üretilmektedir.

E.2.Fauna

Memeli:

Isparta'nın Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi Sonuç Raporu kapsamında arazi çalışmaları sonucunda 39 memeli türü tespit edilmiştir. Bu türlerden kurt (*Canis lupus*), vaşak (*Lynx lynx*), kızıl tilki (*Vulpes vulpes*), porsuk (*Meles meles*), tavşan (*Lepus europaeus*), Oklu Kirpi (*Hystrix indica*) ve Anadolu sincabı (*Sciurus anomalus*) en dikkat çeken türlerdendir.

Proje kapsamında koruma öncelikli taksonlar; *Lynx lynx* (Vaşak), *Lutra lutra* (Su samuru), *Rhinolophus euryale* (Akdeniz Nalburunlu Yarasası), *Myotis capaccinii* (Uzunparmaklı Yarasa), *Spermophilus xanthoprymnus* (Gelengi), *Capra aegagrus* (Yaban Keçisi)'dir.

Kuşlar:

Isparta'nın Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi Sonuç Raporu kapsamında, Isparta'daki kuş türlerinin saptanması amacıyla yapılan literatür ve arazi çalışmaları sonucunda 266 tür sayısı tespit edilmiş olup bu türlerden 86'sı Isparta için yeni kayıttır. En göze çarpanları IUCN kriterlerine göre EN (Endangered - tehlike altında olan) "Küçük akbaba (*Neophron percnopterus*)", yaşama ortamı kayalık alan olan "Kaya serçesi (*Petronia petronia*)", yüksek rakımlarda (1500 m ve üzeri) kayalıklarda yuvalanan "Kar serçesi (*Montifringilla nivalis*)", Avrupa'nın en iri cüsseli kartallarından olan "Ak kuyruklu kartal (*Haliaeetus albicilla*)", yüksek

dağlarda çıplak ve bitkiden yoksun kayalıklarda, çakıllı yamaçlarda bulunan “Alamecek *Rhodopechys sanguineus*”dır.

Ayrıca “Gökdoğan (*Falco peregrinus*)”, türü tehlike altına girmeye yakın (NT- Near Threatened) “Aladoğan (*Falco vespertinus*)” ve “Kızıl akbaba (*Gyps fulvus*)” gibi önemli yırtıcı türlerin çalışma alanı içerisinde üreme ve beslenme alanları tespit edilmiştir. Bu türlerden kızıl akbaba leş tüketici görevi ile doğanın temizleyicisi konumundadır. Çalışma alanında varlığı sürdürülebilmesi biyolojik çeşitlilik açısından da önem arz etmektedir.

IUCN verilerine göre tehlike altına girmeye yakın türlerden (NT) “Anadolu sıvacısı (*Sitta krueperi*)” ve “Pasbaş Patka (*Aythya nyroca*)” kayıt altına alınan önemli türlerden ikisidir.

Koruma öncelikli taksonlar; *Gyps fulvus*, *Gypaetus barbatus*, *Neophron percnopterus*’tur

İç Su Balıkları:

Isparta’da iç su balıkları izleme çalışmaları sonucunda 10 familyadan 35 takson belirlenmiştir. 21’i endemiktir. Bu taksonlardan *A.akili*, *C.pestai*, *C.mauricii*, *P.handlirschi*, *P. egridiri* ve *S.ispartensis* yerel endemik türlerdir. *Aphanius splendens*, *Alburnus akili* ve *Pseudophoxinus handlirschi*’nin neslinin tükendiği (EX) anlaşılmıştır. Eğirdir ve Gölcük göllerinde yaşayan *Hemigrammocapoeta kemali*’nin ise bu göllerdeki popülasyonları yok olmuştur (Küçük, 2012). Belirlenen 9 yabancı (egzotik) türden, yerli faunaya en yıkıcı etkiyi *S. lucioperca*’nın verdiği, en yayılımı türün ise *C. gibelio* olduğu belirlenmiştir.

Envanter çalışmalarında Aksu Çayı sisteminde yaygın olarak bulunduğu belirtilen “Eğrez (*Vimba vimba*)”e izleme çalışmalarında rastlanılamaz iken, bu ekosistemlerde üreme yapamayan “yılanbalığı (*Anguilla anguilla*)” popülasyonunun ise son derece düşük olduğu ve ekonomik avcılığının söz konusu olmadığı saptanmıştır.

Ayrıca Köprüçay Irmağı’nın yalnız orta ve üst kesimlerinde yayılım gösteren Kırmızıbenekli alabalık (*Salmo labecula*)’ın izleme çalışmalarında çok nadir düzeyde örneklerine rastlanması, bu türün yakın süreçte belirtilen habitatlarda yok olacağını göstermektedir.

Salmonidae üyeleri gibi temiz suları seven sazangillerden *Capoeta mauricii* ve *Capoeta pestai* türleri için en büyük tehdit olan *Sander lucioperca*’nın predasyon etkisinin azalmasına karşın, aşırı avcılık ve habitat kaybı (özellikle üreme alanları) nedeniyle popülasyonlarının oldukça düşük seviyede olduğu anlaşılmıştır.

Pseudophoxinus’un ülkemizde çeşitlenme merkezi olarak kabul edilen göller bölgesi içerisinde Isparta il sınırları içerisinde 4 türü yayılım göstermesine karşın 1 türün (*P. handlirschi*) nesli yok olmuştur. Diğer türler için en büyük sorun habitat kaybı ve egzotik türlerin olumsuz etkileridir.

Isparta iç suları genelinde *Carassius gibelio* (Prusya sazanı, Çin sazanı, İsrail sazanı), *Pseudorasbora parva* (Çizgili sazancık) ve *Gambusia holbrooki* (sivrisinek balığı) türlerinin yaygın ve istilacı türler niteliğinde olduğu; *Cyrinus carpio* (sazan) türünün ise il genelinde Beyşehir, Eğirdir ve Karacaören I göllerinde ekonomik ölçekte avcılığı yapılan yegâne tür olduğu belirlenmiştir.

Diğer ekonomik türlerden *Sander lucioperca* (sudak)'nın Beyşehir ve Karacaören I Baraj Gölü'nde, *Tinca tinca* (Kadife balığı)'nın ise yalnızca Beyşehir Gölü'nde ekonomik gelir amaçlı avlandığı izlenmiştir.

Eğirdir ve Beyşehir gölü habitatlarında yaşayan endemik türlerin popülasyonunda olumsuz etkilerin sınırlı olmasına karşın, akarsu ve kaynak sularında yaşayan tüm türler önemli tehlike altındadır. Çünkü akarsu ve kaynak suları aşırı su çekimi, gölet yapımı ve kirlilik tehdidi gibi nedenlerle yoğun tahrip altındadır.

Isparta il sınırları içerisinde yayılış gösteren ve yerel endemik olan türler balıklar için koruma öncelikli taksonlar olarak belirlenmiştir. Verilecek olan bütün taksonların en büyük tehdidi sırasıyla habitat kaybı, istilacı ya da tabancı türlerin baskısı ve kirlenme olarak belirlenmiştir. Koruma öncelikli taksonlar; *Salmo labecula*, *Capoeta mauricii*, *Capoeta pestai*, *Pseudophoxinus anatolicus*, *Pseudophoxinus egridiri*, *Pseudophoxinus fahrettini*, *Pseudophoxinus hittitorum*, *Cobitis bilseli* ve *Seminemacheilus ispartensis*'tir.

Sürüngeçler:

Isparta'nın Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi Sonuç Raporu kapsamında ilde toplam üçü kaplumbağa (*Emys orbicularis* - Benekli Kaplumbağa, *Mauremys rivulata* - Balkan Çizgili Kaplumbağası ve *Testudo graeca* - Tosbağa), 11 tanesi kertenkele (*Blanus strauchi* - Kör Kertenkele, *Stellagama stellio* - Dikenli Keler, *Hemidactylus turcicus* - Geniş Parmaklı Keler, *Mediodactylus kotschy* - İnce Parmaklı Keler, *Anatololacerta danfordi* - Toros Kertenkelesi, *Lacerta trilineata* - İri Yeşil Kertenkele, *Ophisops elegans* - Tarla Kertenkelesi, *Parvilacerta parva* - Cüce Kertenkele, *Ablepharus kitaibelii* - İnce Kertenkele, *Trachylepis aurata* - Tıknaç Kertenkele ve *Trachylepis vittata* - Şeritli Kertenkele) ve 14 tanesi de yılan grubundan (*Eryx jaculus* - Mahmuzlu Yılan, *Dolichophis caspius* - Hazer Yılanı, *Eirenis modestus* - Uysal Yılan, *Elaphe sauromates* - Sarı Yılan, *Hemorrhois nummifer* - Sikkeli Yılan, *Malpolon monspessulanus* - Çukurbaşı Yılan, *Natrix natrix* - Yarı Sucul Yılan, *Natrix tessellata* - Su Yılanı, *Platyceps collaris* - Toros Yılanı, *Platyceps najadum* - İnce Yılan, Ok Yılanı, *Telescopus fallax* - Kedi Gözlü Yılan, *Typhlops vermicularis* - Kör Yılan ve *Montivipera xanthina* - Şeritli Engerek) olmak üzere 28 sürüngeç türü saptanmıştır.

Anatololacerta danfordi (Toros Kertenkelesi) türü Türkiye için endemik bir türdür.

Isparta il içerisindeki sürüngeç türleri için en büyük tehdit türlü sebeplerle türlerin doğal yaşam alanlarının ortadan kalkması veya zarar görmesinin yanı sıra, başta yılanlar olmak üzere bölge insanının sürüngeç türlerine karşı olan olumsuz yaklaşımıdır.

İnsanların sürüngeç türlerine yönelik zararlı yaklaşımlarını minimum düzeye indirebilmek adına eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Bölge halkının daha duyarlı hale gelebilmesini ve kendi değerlerine sahip çıkma arzusunu pekiştirebilmek veya bu durum üzerinde farkındalık yaratabilmek için başta hedef türler olmak üzere sürüngeç türlerinin yoğun olarak bulunduğu habitatlara bu türleri tanıtıcı, çevreye uygun panolar hazırlanabilir. Nesli tehdit altında bulunan türlere ait habitatlar izleme çalışmalarına tabii tutulabilir böylelikle popülasyon durumları her yıl kontrol edilmiş olunur.

Proje kapsamında IUCN kriterleri baz alınarak *Emys orbicularis* (Benekli Kaplumbağa) gösterge (hedef) tür ve korumada öncelikli takson olarak belirlenmiştir.

Çift Yaşarlar:

Isparta'nın Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi Sonuç Raporu kapsamında 7 tür tespit edilmiş olup literatürde bulunan türlerden (*Rana macrocnemis*) haricinde tespit edilen diğer türler Isparta ili dâhil olmak üzere geniş yayılışa sahip olan türlerdir.

İkiyaşamlı türler IUCN kriterlerine göre değerlendirildiğinde *Bufotes variabilis*'in DD kategorisinde, *Pelophylax caralitanus*'un NT kategorisinde, diğer bütün türlerin LC kategorisinde yer aldığı görülmektedir. BERN kriterlerine göre ise *Bufotes variabilis* ve *Hyla orientalis* Ek-II, diğer türler ise Ek-III listesinde yer almaktadır.

Türler içerisinde sadece Türkiye'de yayılış gösteren tek endemik tür ve korumada öncelikli takson *Pelophylax caralitanus* (Beyşehir Kurbağası)'dur.

Omurgasız Hayvanlar:

Isparta'nın Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme İşi kapsamında omurgasız hayvanlar faunasının belirlenmesi amacıyla yapılan literatür taramasına göre 3 şubeden (*Plathelminthes*, *Gnathifera*, *Arthropoda*) 1.653 omurgasız hayvan türü kaydedilmiştir.

E.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

E.3.1. Ormanlar

Kermes Meşesi Ormanları (*Quercus coccifera*): 800 - 1.300 m'ler arasında dağılım gösterir (Barla dağı). Ağırlıklı "maki kuşağı" dağın güney, doğu ve kuzey taraflarında 870 - 1.300 m arasında yer alır. Bu kuşaktaki diğer odunsu bitkiler arasında *Crataegus monogyna*, *Jasminum fruticans*, *Juniperus oxycedrus*, *Lonicera etrusca* ve *Palirus spina-christi* sayılabilir.

Kasnak Meşesi Ormanları (*Quercus vulcanica*): Isparta, Eğirdir ve Kovada Gölünün arasında kalan bölgelerde 1350 - 1500 m'ler arasında yayılış gösterir. Gökbelenköy civarında oldukça saf topluluklar oluşturur.

Sedir Ormanları (*Cedrus libani*): Barla Dağı'nda 1.450 - 1.800 m'ler arasında *Pinus nigra* ssp. *pallasiana* ile karışık topluluklar oluşturur. Dedegöl Dağı'nda Sedir, Karaçam (*Pinus nigra* ssp. *pallasiana*) ve Gökmar (*Abies cilicica* ssp. *isaurica*) ile karışık orman vejetasyonunun başlıca ağaç türleridir. Bu iğne yapraklı ormanın açıklıklarında çalı ve mera vejetasyonu yer alır. Isparta, Eğirdir ve Kovada Gölü'nün arasında kalan bölgelerde 1.500 m'den sonra gökmar, meşe ve karaçam ile karışık topluluklar oluşturur.

Gökmar Ormanları (*Abies cilicica* ssp. *isaurica*): Dedegöl Dağı'nda karaçam ve sedir ile birlikte 2.000 m'lere kadar çıkar. Isparta, Eğirdir ve Kovada Gölünün arasında kalan bölgelerde 1.500 m'den sonra sedir, meşe ve karaçam ile karışık topluluklar oluşturur.

Ardıç Ormanları: Barla Dağı'nda, Boylu Ardıç (*Juniperus excelsa*) yer yer Kokulu Ardıç (*Juniperus foetidissima*) ile birlikte, 1.000 - 1.450 m arasında sert kireç taşları üzerinde açık orman toplulukları oluşturur. Dedegöl Dağı'nda ağaç sınırının üzerindeki Subalpin kuşak bitki örtüsü, dağ step meraları ve boylu ardıç (*Juniperus excelsa*) - kokulu ardıç (*J. foetidissima*) ağırlıklı ardıç topluluklarından oluşur.

Karaçam Ormanları (*Pinus nigra* ssp. *pallasiana*): Barla Dağı'nda 1.450 - 1.800 m'ler arasında Sedir ile karışık topluluklar oluşturur. Dedegöl Dağı'nda sedir ve göknar (*Abies cilicica* ssp. *isaurica*) ile karışık orman vejetasyonunun başlıca ağaç türleridir. Isparta, Eğirdir ve Kovada Gölü'nün arasında kalan bölgelerde 1.500 m'den sonra göknar, meşe ve sedir ile karışık topluluklar oluşturur. Orman bitki örtüsü, Barla Dağı'nda alçak kesimler başta olmak üzere, aşırı otlatma ve doğal habitatların tarım alanlarına dönüştürülmesi nedeniyle bozulmaktadır. Dedegöl Dağı'ndaki orman bitki örtüsü sürekli kesim ve otlatma nedenleri ile giderek azalmakta ve kendini yenileme olanağı bulamamaktadır. Isparta, Eğirdir ve Kovada Gölü arasında kalan bölgede aşırı otlatma ve kaçak kesimler bitki örtüsüne sürekli zarar vermektedir.

E.3.2. Milli Parklar

Kovada Gölü Milli Parkı:

Eğirdir ve Sütçüler sınırları içerisinde 6.534,0 ha alana sahip olan Kovada Gölü Milli Parkı 1970'te milli park olarak ilan edilmiştir. Milli Park'ın en önemli kaynak değerleri orman ve göl ekosistemleridir. Kovada Gölü'nün deniz seviyesinden yüksekliği 906 metre, yüzölçümü 790 ha, kıyı uzunluğu 18.800 m ve derinliği 6 m'dir. Milli Park'ın ziyaretçileri, alanda farklı mevsimlerde farklı su kuşları ile ötücü kuşları gözlemleyebilme, park içerisindeki farklı ağaç ve bitki türlerini de görme imkânına sahiptir. Eğirdir ilçesine bağlı; Kırıntı, Yuvalı, Serpil, Yukarıgökdere, Akbelenli köyleri ve Sütçüler ilçesine bağlı Karadiken köyünün bir kısmı Milli Park sınırlarında kalmaktadır.

Eğirdir Gölü'nün güneye doğru uzantısı olan Kovada Gölü, aradaki dar bölgenin alüvyonlarla dolması sonucu ayrı bir göl halini almıştır. Jeolojik olarak karstik ve tektonizma sonucu oluşmuş bir polye olan göl havzasında kızılçam, karaçam, çınar, sedir, toros göknarı, meşe (sapsız, saçlı, pırnal, kermes) türleri, ardıç, çınar, çitlembik, menengiç, boyacı sumacı, tespih çalısı, karamuk, laden, böğürtlen, defne ağaçları milli parkın başlıca ağaç türleridir. 75 familyaya ait 259 cins, 361 tür, 44 alt tür ve 10 varyete ve 28 endemik bitki türü tespit edilmiştir. Park sınırları içerisinde 2 adet Tabiat Anıtı statüsünde çınar ağacı bulunmaktadır.

Yaban hayatının da zengin olduğu Kovada Gölü Milli Parkı, 1940'lı yıllara kadar Anadolu Parsı, Alageyik ve Karaca'nın yaşam alanıydı. Günümüzde de yaban keçisi, kurt sansar, yaban domuzu, porsuk, tavşan, tilki, ağaç sincabı türleri parkta yaşamaktadır. Milli Parkta 153 tür su kuşu, ormanlık alanlarda ise 49 tür ötücü/yırtıcı kuş türü yaşamaktadır. Kovada Gölü'nde *Stizostedion lucioperca* (Sudak), *Cyprinus carpio* (Sazan), *Carassius gibelio* (Gümüş Havuzbalığı), *Tinca tinca* (Kadife) balık türleri bulunmaktadır.

Kızıldağ Milli Parkı:

Kızıldağ Milli Parkı, içinde bulundurduğu tabii ve kültürel kaynak değerleri açısından, bölgesel ve ülkesel ölçekte son derece önemli bir konumda bulunmaktadır. İlk olarak 09.05.1969 tarihinde, 2316 ha büyüklüğünde “mavi sedir ormanı” olarak da bilinen Kızıldağ mevki milli park ilan edilmiş ancak,

11.01.1993 tarihinde Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir gölünü içine alacak şekilde genişletilerek 59.400 ha'a çıkarılmış ve 20.2.1993 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Kızıldağ Milli Parkı sınırları 26 Kasım 2018 tarihli ve 378 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile revize edilerek 27 Kasım 2018 tarihli ve 30608 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Şarkikaraağaç, Yenişarbademli, Eğirdir, Aksu ve Sütçüler ilçeleri sınırlarını kapsamaktadır. Park alanı 59.600 ha'dan 80.200 ha'a çıkarılmıştır.

Dağcılık sporları için önem arz eden Anamas Dağı, Kızıldağ ve Beyşehir Gölü Milli Parkı'na sınır olan Dedegöl Dağı park sınırları içerisine dâhil edilmiştir. Ayrıca Aksu ilçesinde bulunan ve turizm değeri yüksek olan Yaka Kanyonu ve tırmanış ve farklı turizm aktiviteleri için uygun olan Kuzukulağı Yaylası sınırlar içerisine dâhil edilmiştir.

Kızıldağ Milli Parkı'nın Şarkikaraağaç kısmında doğal sedir (mavi sedir) ve ardıç ormanları, Beyşehir Gölü'nün Isparta il sınırları içerisinde kalan kısmı bulunmaktadır. Yenişarbademli kısmında doğal karaçam, ardıç ve köknar ormanları, Pınargözü Mağarası, Dedegöl Dağı bulunmaktadır. Eğirdir kısmında Anamas dağları ve yaylaları bulunmaktadır. Aksu kısmında Yaka Kanyonu, Eldere köyünün üst kısmında Kuzukulağı yaylasında Dedegöl Dağı kaya tırmanış alanı bulunmaktadır.

Milli Park sahasında yerleşim yeri bulunmamaktadır.

Alanın Milli Park ilan edilme nedenleri arasında; dağlık arazi yapısı, içerisinde karaçam, sedir, göknar, ardıç ve meşe türleri bulunan tabii orman alanları, zengin bitki örtüsü, geleneksel yaylacılık faaliyetleri ve zengin peyzaj kaynak değerleri sayılabilmektedir. Milli Park içerisinde bulunan sedir ormanlarının bulunduğu alan, dünyanın oksijen değerleri açısından en zengin bölgelerinden biri olma özelliğini de taşımaktadır. Dedegöl Dağı'nın kuzeydoğusunda bulunan 15 km'den uzun olduğu tahmin edilen ve Türkiye'nin en uzun mağarası olarak bilinen Pınargözü Mağarası ve buradan çıkan Çay Dere akarsuyu, adalarda bulunan Kubadabad Sarayı, Kız Kulesi ve Kilise Adası milli parkın tabii ve kültürel kaynak değerleri arasındadır.

E.3.3. Tabiat Parkları

Yazılı Kanyon Tabiat Parkı:

05.09.1989 tarihinde Bakanlık Olur'u ile Tabiat Parkı ilan edilmiştir. Zengin bitki örtüsü, yaban hayatı ve seyrine doyum olmayan doğal güzellikleri ile doğaseverleri kendisine çeken bölge arkeolojik kalıntılar bakımından da önemlidir. “Yazılı” denmesinin sebebi kanyonda büyük bir kaya üzerinde eski Yunan şairlerinden Epiktetos'un “Hür İnsan Üzerine Bir Şiir” eserinin yer almasıdır. 600 ha büyüklüğündeki alanın Tabiat Parkı ilan edilmesinde, jeomorfolojik yapısı, bitki örtüsü, yaban hayatı ve arkeolojik değerleri göz önünde bulundurulmuştur.

Aziz Paul, Perge'den Pisidia Antiocheia'ya giderken bu kanyondan geçmiştir. Bu yüzden kanyon, Hristiyan inancı ve din turizmi için de kutsal yerlerden birisi sayılmaktadır. Alanda Yazılı Kaya Hitabesi ve Tapınak, Psidia (Adada) harabelerinden Aspendos'a giden taş döşeme Kral Yolu bulunmaktadır. Bu arkeolojik değerler, alanı yabancı turistlerin ilgi odağı haline gelen Yazılı Kanyon Tabiat Parkı Batı Akdeniz Bölgesi'nde Sütçüler ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır.

Park sınırları içerisinde 54 tür bitki tespit edilmiştir. Bunlardan 12 tanesi endemik bitki türüdür. Endemik bitki türlerinden 2'si (Globularia hedgeri, Verbascum pumiliforme) sadece Yazılı

Kanyon'da, 4'ü (*Stachys antalyensis*, *Pseudophleum gibbum*, *Bupleurum davisii*, *Geranium glaberrimum*) de sadece Yazılı Kanyon ve yakın çevresinde bulunmaktadır.

Tabiat Parkı'nda kızılçam (*Pinus brutia*), kızılğaç, meşe (*Quercus sp.*), çınar (*Platanus orientalis*), ardıç (*Juniperus sp.*), ceviz (*Juglans regia*), pırnal meşesi (*Quercus ilex*), defne (*Laurus nobilis*), zeytin (*Olea sp.*), sandal (*Santalum album*), mersin (*Myrtus communis*), alıç (*Crataegus sp.*), zakkum (*Nerium oleander*), katırtırnağı (*Spartium junceum*), sakız (*Pistascia sp.*) gibi bitkilere rastlanmaktadır.

Park içerisinde tespit edilmiş olan omurgalı türlerinin 91'i, uluslararası sözleşmeler kapsamında koruma altındaki türlerdir. Alanda tespit edilen 99 omurgalı türünün 76'sı kuş türleridir. Domuz, yaban keçisi, tilki, porsuk, tavşan, sincap, kartal, kızıl akbaba, güvercin, keklik gibi hayvanlarda parkın faunasını oluşturmaktadır. Alanda bulunan Yazılı Dere altı balık türünü barındırmaktadır. Bu türler; *Anguilla anguilla* (Yılan Balığı), *C. Carpio* (Sazan), *C. antalyensis* (Siraz, Bıyıklıbalık), *C. gibelio* (Gümüş Havuzbalığı), *N. angorae* (Çamurbalığı) *S.t. macrostigma* (Alabalık)'dır.

Gölcük Tabiat Parkı:

Batı Akdeniz Bölgesi'nde Isparta il merkezi sınırları içerisinde yer almaktadır. Gölcük Gölü ve çevresine, sahip olduğu bitki örtüsü, yaban hayatı, jeomorfolojik yapısı, peyzaj güzellikleri ve rekreasyon olanakları dolayısıyla 5.888 hektar büyüklüğündeki alana 05.07.1991'de Tabiat Parkı statüsü verilmiştir. 1.350 - 2.270 m yükseltileri arasında göl-orman-dağ peyzajını, çeşitli ekosistemleri, endemik flora ve önemli fauna türlerini barındırması, ender jeomorfolojik özellikleri ve rekreasyon değeri, manzara seyri açısından parka hâkim gözlem noktalarının bulunması, Muharrem Dede ve Andık Türbeleriyle önemli kültürel değerleri bünyesinde barındırması ile yerli ve yabancı ziyaretçilere alternatif turizm imkânları sunan önemli bir korunan alandır.

Tabiat Parkı'nda; 46 familyaya ait 140 cins, 217 tür, 13 alt tür ve 3 varyete ile 58 endemik bitki türü tespit edilmiştir.

Park içerisinde tespit edilmiş olan omurgalı türlerinin 114'ü, uluslararası sözleşmeler kapsamında korunması gereken türlerdir. Alanda tespit edilen 124 omurgalı türünün 102'si kuş türleridir. Gölcük Gölü, kuşların yanı sıra, *C. Carpio* (Sazan), *C. chalcoides* (Kolyoz Balığı), *C. gibelio* (Gümüş Havuzbalığı), *P. parva* (Çizgili Taş Sazancığı), *T. tinca* (Kadife Balığı), *Sander lucioperda* (Sudak) türlerini barındırmaktadır.

Başpınar Tabiat Parkı:

11.07.2011 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Park, Aksu ilçesinden Sorgun Barajı'na çıkan yol üzerinde yer alır. Sorgun Barajı'na 3 km uzaklıkta konumlanmıştır. Arkeolojik açıdan bölge için önemli bir değer olan Zindan Mağarası'na 3 km mesafededir. 39,5 ha alana sahiptir.

E.4. Çayır ve Mera

Isparta'da tespiti yapılan mera alanları bilgisi **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**5'te verilmiştir.

Çizelge 55 - İl genelinde tespiti yapılan mera alanları (ha)

Çalışma Yapılan İlçeler	Mera	Yaylak	Otlak	Çayır	5/b	TOPLAM
Aksu	355,4272	579,3599			102,1405	1.036,9276
Atabey	725,0477					725,0477
Eğirdir	508,2051		0,0304	7,6523	327,2027	843,0905
Gelendost	1.495,1298	222,1079		0,4586	519,0642	2.236,7605
Gönen	298,6528			0,4616	65,3126	364,4269
Keçiborlu	371,9580			21,8067	1,1554	394,9201
Merkez	717,3482	227,0030		3,3154		947,6666
Senirkent	2.137,6627			6,1462	313,9345	2.457,7434
Sütçüler	483,3444	310,3061			0,0923	793,7428
Şarkikaraağaç	1.374,3868	11,9401	263,5883	487,0689	1.089,2340	3.226,2182
Uluborlu	88,5797				2,6416	91,2213
Yalvaç	4.807,9593		123,8330	12,3786	176,4223	5.120,5932
Yenişarbademli	6,3391	342,4347		204,6893	6,9122	560,3753
TOPLAM	7.514,6487	1.763,0819	219,2258	693,0699	7.357,6496	17.547,6759

E.5. Sulak Alanlar

Isparta’da bulunan sulak alanlara ait bilgiler **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**6’da verilmiştir.

Çizelge 56 - İlde bulunan sulak alanlar

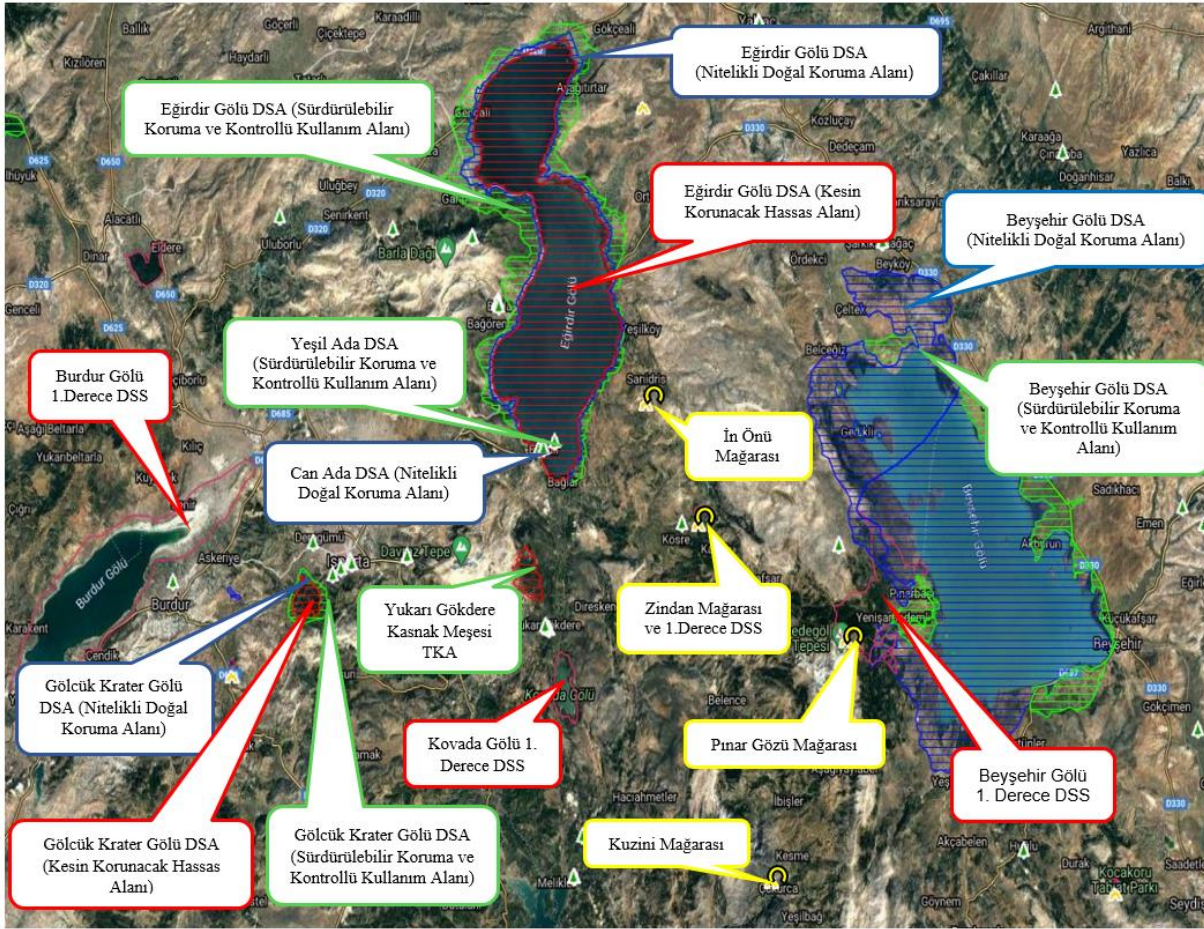
Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 6. Bölge Müdürlüğü, 2025

Adı	Statüsü	Alanı (Ha)
Eğirdir Gölü	Koruma Bölgeleri Belirlenmiş Tescilsiz Sulak Alan	48.700
Gölcük Gölü	Tabiat Parkı	76
Kovada Gölü	Milli Park	900
Beyşehir Gölü	Milli Park	10.180
Burdur Gölü	Ramsar/YHGS	10.745
Karakuyu Sazlıkları	Ulusal Öneme Haiz Sulak Alan	2.600

**Burdur Gölü ve Beyşehir Gölü ve Karakuyu Sazlıkları Sulak Alanlarının ilimiz sınırları dahilinde kalan alansal kısmı tabloda belirtilmiştir.*

E.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

Jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yeraltında veya su altında bulunan değerler olup “anıt ağaç” ve “mağaralar” tabiat varlığı olarak koruma altına alınmaktadır.

Resim 6 - Isparta’da bulunan tabiat varlıklarını gösterir harita

E.6.1. Tabiat Anıtları

Isparta’da tabiat anıtı bulunmamaktadır.

Çizelge 57- Isparta’da bulunan tabiat anıtları

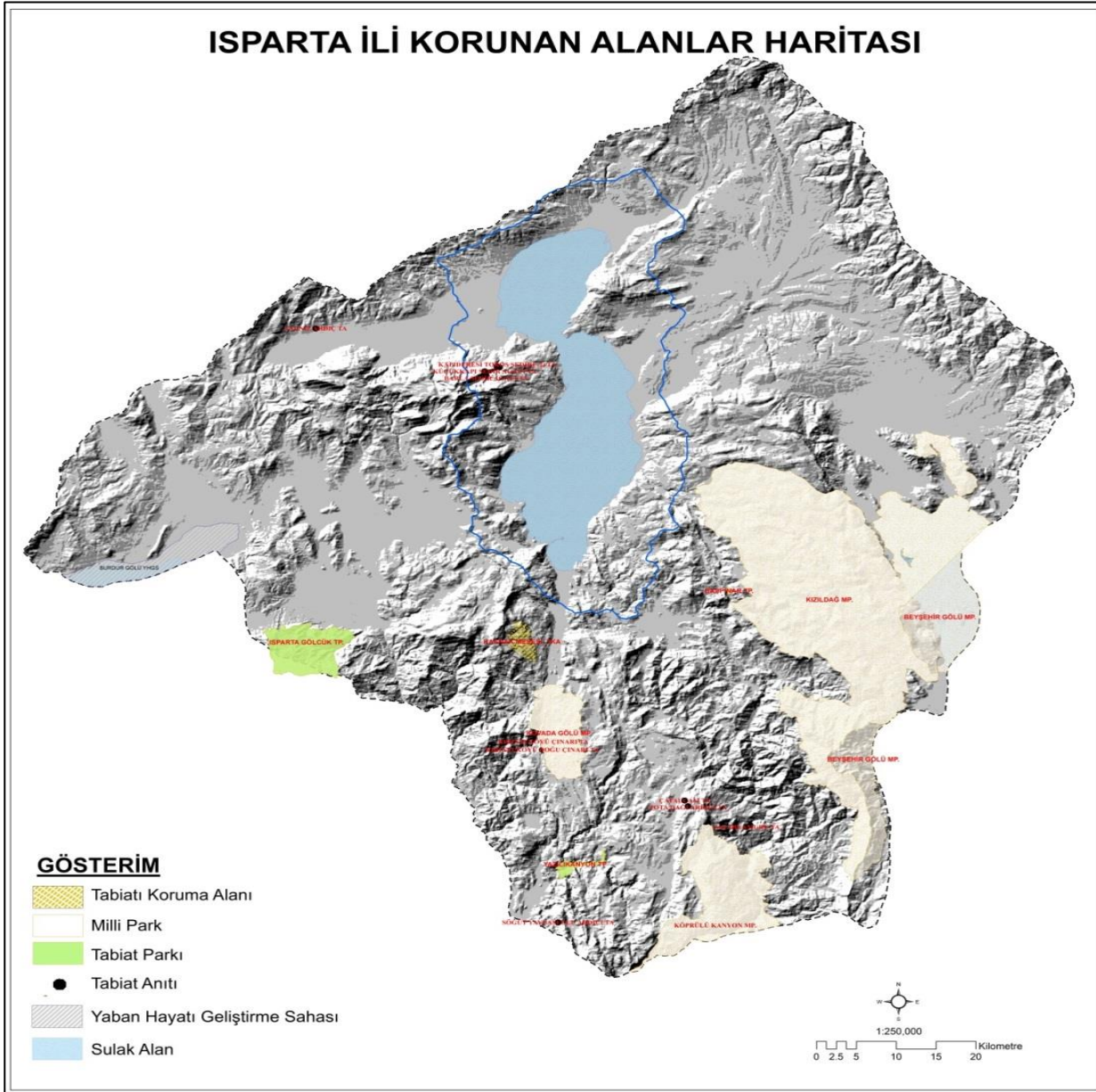
Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, 2025

Adı	İlçesi	Yaş	Boy (m)	Çap (cm)	Çevre (cm)	Alanı (ha)	Tescil tarihi
-	-	-	-	-	-	-	-

E.6.2.Tabiatı Koruma Alanları

Isparta’da 1 adet Tabiatı Koruma Alanı bulunmaktadır. Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı; Eğirdir ilçesi sınırları içerisinde Yukarı Gökdere Köyü mevkiinde 1.420 hektar büyüklüğünde bir alan olup, ülkemizdeki en yaşlı, en geniş sahada yayılış gösteren Kasnak meşesi (*Quercus vulcanica* L.)’nin meşcere oluşturduğu dünyada nadir yerlerden olması sebebiyle Tabiatı Koruma Alanı olarak ilan edilmiştir. Alanda akademik çalışmalar sonucu 442 bitki türü tespit edilmiş bunlardan 69’u

endemiktir. Sahaya adını veren ve ülkemizdeki en yaşlı, en geniş sahada yayılış gösteren Kasnak meşesi (*Quercus vulcanica* L.)'nin yanında; saçlı-makedonya-mazı meşeleri, sedir, karaçam, toros göknarı, katran-kokar-boyly ardıç türleri, akçaağaç, dişbudak türleri bulunmaktadır. Bunun dışında SDÜ Orman Fakültesince yapılan bir araştırmaya göre 27 kuş türü tespit edilmiştir. Tabiatı Koruma Alanı olarak tefrikinden dolayı sadece bilim ve eğitim mesnetli olarak kullanılmaktadır.

Harita 3- Isparta korunan alanlar haritası
(Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 6. Bölge Müdürlüğü)

E.6.3. Anıt Ağaçlar

Isparta’da bulunan anıt ağaçlar ile ilgili bilgiler Çizelge 58’de verilmiştir.

Çizelge 58 - Isparta’da bulunan anıt ağaçlar

Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, 2025

İl/İlçe/Köy	Bulunduğu Mevkii	Cinsi	Adedi	Tescil Tarihi / Karar No
Isparta-Merkez	2426 Sokak ile 117. Cad. köşesinde Yenice 1384/4 parsel	Kestane Ağacı	1	21.08.1977/A-548
	Damgacı sokakta 1413 sk.	Çınar Ağaçları	3	10.11.2006/1303
	Çayboyu mevkiinde 3703 sk.	Çınar Ağacı	1	21.08.1977/A-548
	Ayazmana Mesireliği	Anadolu Kestanesi	17	28.04.2021/428 ...
	Gökçay Mesireliği	Anadolu Kestanesi	31	28.04.2021/444 25.06.2021/502
Isparta-Sav	4402 parselde	Çınar Ağacı	1	23.02.2011/4889
Aksu-Merkez	Aksu İlçesi, , 3048 Parselde Pazarcık Mah. Cami ve Mezarlığında	Saplı Meşe	1	29.11.2019/175
Aksu-Yaka	Sayacak Deresi İçerisi 294 Ada 12 Parsel	Karaçam	1	24.12.2021/598
Atabey-Harmanören	Erenler Mevkiinde 173 ada 1 parselde Park yeri (imar)	Boylu Ardıç	1	18.06.2019/98
Eğirdir-Merkez	1-Yeşilada'nın doğu tarafında	Çınar Ağacı	1	19.04.2010/3969
	2- Dündar Bey Medresesi önünde 1 ada 1 parsel	Çınar Ağacı	1	
	3- Dündar Bey Medresesinin çaprazı 1 ada 1 parsel	Çınar Ağacı	1	
	4- Baba Sultan Türbesi yanında yolun kenarında	Çınar Ağacı	1	
Eğirdir-Barla	1- Akmescit Sokak Ahmetağa Camii ve 3583 parsel yanında	Çınar Ağacı	1	22.7.1997/3419
	2- Başmahalle Başmah Camii ve 3544 parsel yanında	Çınar Ağacı	1	
	3- Göçeripaşa Camii ve 3631 parsel yanında	Çınar Ağacı	1	
	4- Barla Said Nursi Sokakta 3870 parsel yanında	Çınar Ağacı	1	
Eğirdir-Y.Gökdere	Kocapınar yolu yangalak kapısı mevkii 2219 parsel yanı	Doğu Çınarı	1	27.11.2015/872
	Orman işletme önü park-kıldan kavak mevkii 2125 parselde	Doğu Çınarı	1	
	Koca kahve karşısı-dere kenarı alttaki	Doğu Çınarı	1	
	Goduşlar evi yanı- dere kenarı üsteki	Doğu Çınarı	1	
Eğirdir-Beydere	Camisi Yanı 127 parsel	Doğu Çınarı	1	27.04.2018/1496
	Köyünü karşısı 248 parsel içinde	Kokulu Ardıç	1	
	Soğula Mevkiinde 792 parselde	Lübnan Meşesi	1	
Eğirdir-Yuvalı	Artaş Mevkii, Köy Mezarlığı 194 Ada 11 Parsel	Boylu Ardıç	1	24.12.2021/599
Gelendost-Yaka Köyü	Eğri Ağaç Mevkiinde 135 ada 416 parsel içinde	Palamut	1	29.11.2019/176
	Semerci Yolu Mevkiinde 152 ada 49 parsel köşesi	Palamut	1	
	Mandallar Mevkiinde 144 ada 11 parsel yanı	Palamut	1	
Gönen-Merkez	Subaşı Mevkiinde	Doğu Çınarı	1	28.03.2019/1761
Gönen-Güneykent	1-5219 nolu parselde	Kermes Meşesi	1	29.11.2016/1093
	2-5203 nolu parselde	Boylu Ardıç	1	
Gönen-Güneykent	1-8233 nolu parselde	Adi Çitlenbik	1	29.11.2016/1094
	2-5136 nolu parselde	Boylu Ardıç	1	
Keçiborlu- İncesu	Merkezde	Türk Meşesi	1	29.03.2016/960
Keçiborlu-Kaplanlı	Merkezde 2884 parsel yanı	Tüylü Meşe	1	30.09.2015/830
Senirkent-Garip Köyü	Kapıderesi Mevkii-Dereyayla	Toros Sediri	1	17.05.2000/4604
		Toros Sediri	1	
		Toros Sediri	1	
Senirkent-Yassören Köyü	Ayazmana Mevkiinde 4388 parsel	Doğu Çınarı	1	28.12.2018/1715

İl/İlçe/Köy	Bulunduğu Mevkii	Cinsi	Adedi	Tescil Tarihi / Karar No
Sütçüler-Çandır Köyü	Yıldız Mahallesi Çamarası Mevkiinde 1738 parsel Söğüt Yaylası Mevkiinde Söğüt Yaylası Yolunda Söğüt Yaylası Yolunda Ilica Mahallesi Ilica Köprüsü Çay Kenarında Ilica Mahallesi Ilica Köprüsü Çay Kenarında Ilica Mahallesi Ilica Köprüsü Çay Kenarında Ilica Mahallesi Ilica Köprüsü Çay Kenarında	Doğu Çınarı Boylu Ardıç Karaçam Sedir ağacı Doğu Çınarı(1) Doğu Çınarı(2) Doğu Çınarı(3) Doğu Çınarı(4)	1 1 1 1 1 1 1 1	29.11.2019/177
Sütçüler-Kesme Köyü	Kızılbelen Mahallesi Mezarlığı, 108 ada 1 parsel	Türk Meşesi	5	29.07.2021/507 ... 29.07.2021/511
Şarkikaraağaç-Merkez	1- Eski Hükümet Konağı önünde 2- Cami-i Kebir'in Camii güneybatı köşesinde	Çınar Ağacı Çınar Ağacı	1 1	20.02.2009/2974
Uluborlu-Merkez	Köşehasan Mahallesi, Tavşan Tepe Mevkii, 291 ada 6 parselde	Boylu Ardıç	1	23.02.2011/4890
Uluborlu-Küçükkabaca Köyü	(Senirkent serisi 196 nolu bölmede) 110 Ada 1 mera parseli kuzeyi	Boylu Ardıç	1	22.11.2002/5700
Yalvaç-Merkez	Pazar Yukarı Mh. Çınaraltı Kahvehaneler Hükümet Meydanı Debbağlar Mh. Tabaklar Cami yanı 501/2 parsel	Çınar Ağacı Çınar Ağacı Çınar Ağacı	1 1 1	11.05.1992/1401
Yalvaç-Sücutllü Köyü	Sücutllü Beldesi, 6537-6538 parsellerde	Palamut Meşesi	1	19.04.2010/3977
Yalvaç-Kozluçay Köyü	Kozluçay Merkezde Cami Yanı Kozluçay Köy dışında 679 parsel	Doğu Çınarı Kokulu Ardıç	1 1	29.03.2016/959
Yenişarbademli-Merkez	Yenice Mahallesi Mezarlık içinde 3428 parsel Yenice Mahallesi Mezarlık içinde 3428 parsel	Türk Meşesi Kokulu Ardıç	1 1	29.01.2016/924
Yenişarbademli-Kızıldağ Milli Parkı	Kızıldağ Milli Parkı Kasnaklı Mevkiinde	Kasnak Meşeleri	5	17.08.2000/4689

E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

Isparta il sınırları içerisinde özel çevre koruma alanı bulunmamaktadır.

E.6.5.Doğal Sit Alanları

İl sınırları içerisinde bulunan doğal sit alanlarına ait bilgiler **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**59'da verilmiştir.

Çizelge 59 - Isparta'da bulunan doğal sit alanlarına ait bilgiler

Kaynak: Isparta ÇŞİDİM, 2025

Sit Alanı Adı	Doğal Sit Alanı Nitelikleri	Sit Alanları Yüzölçümü	Yaklaşık Toplam Yüzölçümü
Burdur Gölü ve Çevresi Doğal Sit Alanı	I. Derece Doğal Sit Alanı	4.076 ha	4.076 ha
Eğirdir Gölü ve Çevresi Doğal Sit Koruma Alanı	Kesin Korunacak Hassas Alan Nitelikli Doğal Koruma Alanı Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı	47.485 ha 6.160 ha 15.526 ha	69.171 ha

Sit Alanı Adı	Doğal Sit Alanı Nitelikleri	Sit Alanları Yüzölçümü	Yaklaşık Toplam Yüzölçümü
Can Ada Doğal Sit Koruma Alanı	Nitelikli Doğal Koruma Alanı	15 ha	15 ha
Yeşilada Doğal Sit Koruma Alanı	Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı	14 ha	14 ha
Eğirdir İlçesi Yukarı Gökdere köyü Kasnak Meşesi Tabiat Koruma Alanı	Kesin Korunacak Hassas Alan	1.420 ha	1.421 ha
Gölcük Krater Gölü Doğal Sit Koruma Alanı	Kesin Korunacak Hassas Alan Nitelikli Doğal Koruma Alanı Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı	1.168 ha 40 ha 1.055 ha	2.263 ha
Beyşehir Gölü ve Pınargözü Mağarası Doğal Sit Koruma Alanı	Kesin Korunacak Hassas Alan Nitelikli Doğal Koruma Alanı Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı	5.989 ha 33.168 ha 1.635 ha	40.792 ha
	Karayaka SKKKA Sarıkaya SKKKA Gedikli SKKKA Mada Adası SKKKA	1.534 ha 121 ha 117 ha 35 ha	1.807 ha
Kovada Gölü I. Derece Sit Alanı	I. Derece Doğal Sit Alanı	1.819 ha	1.819 ha
Aksu Zindan Mağarası I. Derece Sit Alanı	I. Derece Doğal Sit Alanı	67 ha	67 ha
TOPLAM			121.447 ha

E.7. Sonuç ve Değerlendirme

Isparta’da biyolojik çeşitliliğin izlenmesi, tür ve alan bazındaki yürütülen koruma faaliyetleri ve bütünsel yönetim anlayışı çerçevesinde kaçınılmaz ve zaruret arz eden bir süreçtir. Bitki ve hayvan türlerine ait öznitelik ve mekânsal veriler aracılığıyla yapılan değerlendirmeler sonucunda doğal kaynaklara ilişkin yönetim kararlarının, tek elden yürütülmesi, doğru ve zamanında gerçekleşmesi, çevre koruma ve izleme faaliyetlerinin hız kazanması ile sağlanacaktır. Koruma öncelikli alanlarda meydana gelebilecek kaçak avlanma, bitki sökülmesi/toplama gibi biyolojik çeşitlilik üzerinde baskı yaratacak durumların ortaya konması ve izleme sonuçlarının veri tabanında depolanarak, derlenmiş bilgilerin rapor edilmesi karar verme sürecine ışık tutacaktır.

Korunan alanlara daha sonra verilen farklı statüler (doğal sit vb.) birden fazla kurumun yetki karmaşasına ve alanının yönetiminin imkânsız hale getirmektedir. Bu alanlardaki baskıları sürekli denetleyebilen, doğa korumanın tarihçesi ve yönetimini daha iyi bilen tek kurumun yetkisine verilmesi gerekmektedir. (Tarım ve Orman Bakanlığı 6. Bölge Müdürlüğü)

Kaynaklar

- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/31/Sulak-Alanlar>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/29/Tabiat-Anitlari>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/30/Tabiat-Koruma-Alanlari>
- <https://ockb.csb.gov.tr/>

F. ARAZİ KULLANIMI

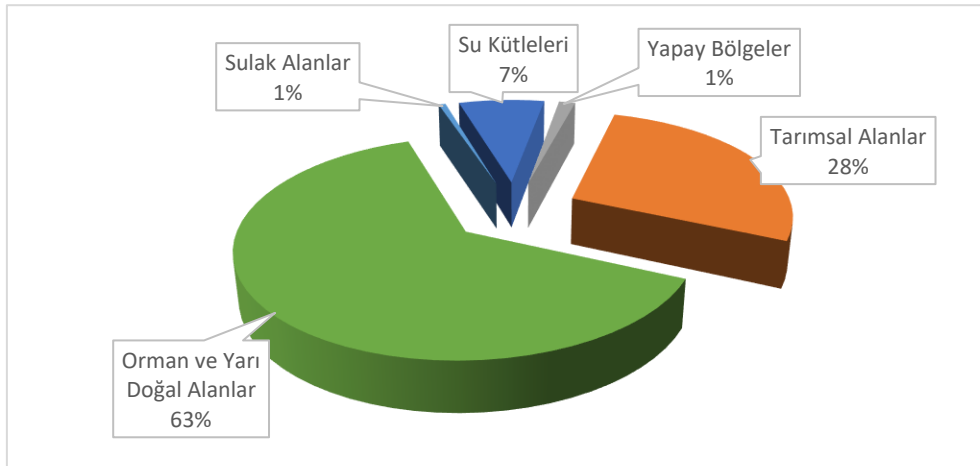
F.1. Arazi Kullanım Verileri

İlin arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**0'da ve Grafik 16'da verilmiştir.

Çizelge 60 - Arazi kullanım sınıflandırması

(Kaynak: <https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2025)

Arazi Sınıfı	Alan (ha)	Yüzde (%)
Yapay Bölgeler	12.478,82	1,39
Tarımsal Alanlar	24.5978,2	27,49
Orman ve Yarı Doğal Alanlar	565.252,93	63,18
Sulak Alanlar	5.382,5	0,6
Su Kütleleri	65.643,01	7,34

Grafik 16- Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması

Kaynak: <https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2025

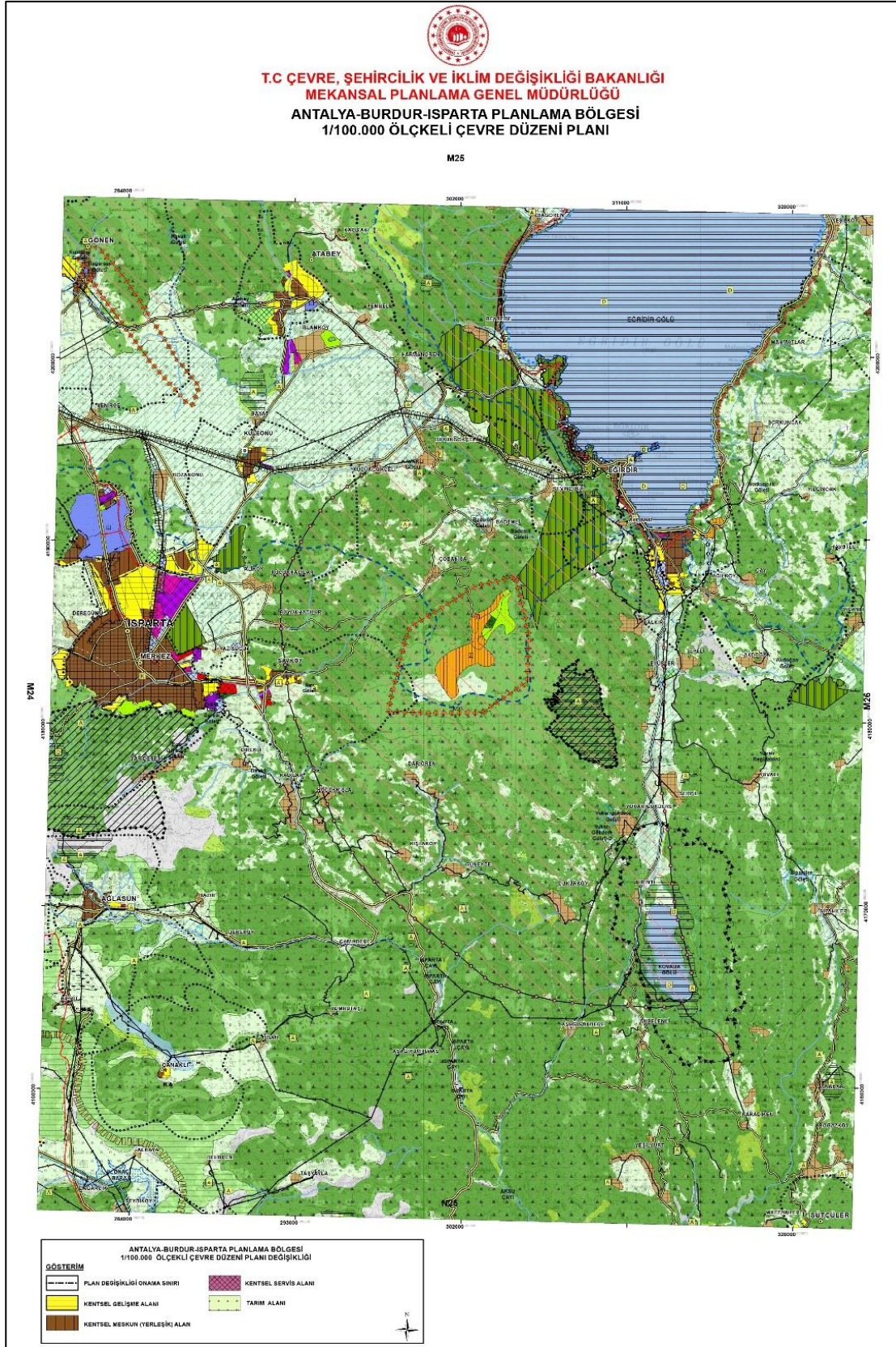
F.2. Mekânsal Planlama

F.2.1. Çevre Düzeni Planı

Isparta, Antalya-Burdur-Isparta Planlama Bölgesi 1 /100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı sınırları içerisinde yer almaktadır. **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**'de Isparta Çevre Düzeni Planı verilmiştir.

Antalya-Burdur-Isparta Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 7. maddesi uyarınca 15.04.2014 tarihinde onaylanmış, askı sürecinde yapılan itirazların değerlendirilmesinin ardından yapılan düzenleme ile Bakanlığımız tarafından

23.03.2015 tarihinde ve 27.08.2015 tarihinde onaylanmıştır. Süreç içerisinde Pafta/Paftalar bazında ÇDP değişiklikleri olmakla beraber Isparta’da son olarak yapılan değişiklik, "Kentsel Yerleşik Alan" amaçlı "Antalya-Burdur-Isparta Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" (M25 Plan Paftası, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 1 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 13.10.2022 tarihinde onaylanmıştır.

Harita 4 - Isparta İlinin Çevre Düzeni Planı
(ÇŞİDİM, 2025)

18.04.2024 onay tarihli Antalya-Burdur-Isparta Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli ÇDP-Plan Hükümlerinin “9.5 Tarım Arazileri” başlığı altında 9.5.1 No’lu Plan Hükümüne ilave hüküm getirilmiştir. Bu plan değişikliği kapsamında “..hastalıktan ari işletme sertifikasına sahip işletmelerin yatırımlarında ve işletme projesi olup il/ilçe tarım ve orman müdürlüğüne, Hastalıktan Ari İşletme Sertifikası için dilekçe ile birlikte arilik sertifikası alacağına dair taahhütname veren yeni işletme yatırımlarında..” hükmü ilave edilmiştir.

Ayrıca, Plan hükümlerinde yapılan son plan değişikliği; 20.09.2024 onay tarihli 9.39.ORGANİZE TARIM VE HAYVANCILIK ALANI-(İlave Hüküm) amaçlı Antalya Burdur Isparta Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği olmuştur. Bu plan değişikliği kapsamında “Bu planda gösterilenler dışında ihtiyaç olması halinde tarım ve hayvancılığın desteklenmesine yönelik olarak 20 hektarı geçmeyen alanlarda, ilgili kurum ve kuruluş görüşlerine bağlı olarak il toprak koruma kurulu marifetiyle çevre düzeni planında değişiklik yapılmaksızın yer seçimi yapılabilir.” hükmü getirilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Isparta’nın içerisinde bulunduğu Antalya-Burdur-Isparta Planlama Bölgesi’nin kapsadığı alan 30 adet paftayı ihtiva etmektedir. Bunlardan 9 tanesi Isparta’nın sınırlarını kapsayan bölgede yer almaktadır. Tüm plan paftalarına ve plan hükümlerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın <https://mpgm.csb.gov.tr/1-100.000-olcekli-i-82132> web adresi üzerinden ulaşım sağlanabilmektedir.

Kaynaklar

- Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)
- Isparta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

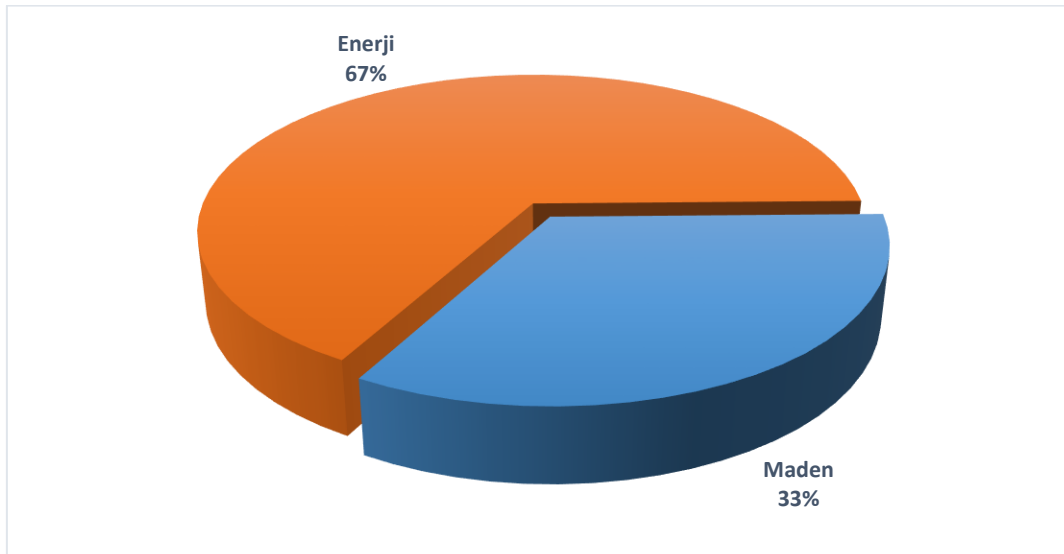
G.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

2024 yılı içerisinde, “Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği” kapsamında, Bakanlığımız tarafından verilen Ek-1 Listesi ÇED Olumlu ve ÇED Olumsuz Kararları ile Isparta İl Müdürlüğü tarafından verilen Ek-2 Listesi ÇED Gerekli Kararı ve ÇED Gerekli Değildir Kararı sayıları ve bunların sektörel dağılımları Çizelge 61’de, Bakanlık merkez ve Isparta İl Müdürlüğü tarafından 2024 yılında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı Çizelge 62’de, iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı Çizelge 63’te verilmiştir.

Çizelge 61 - Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2024 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*

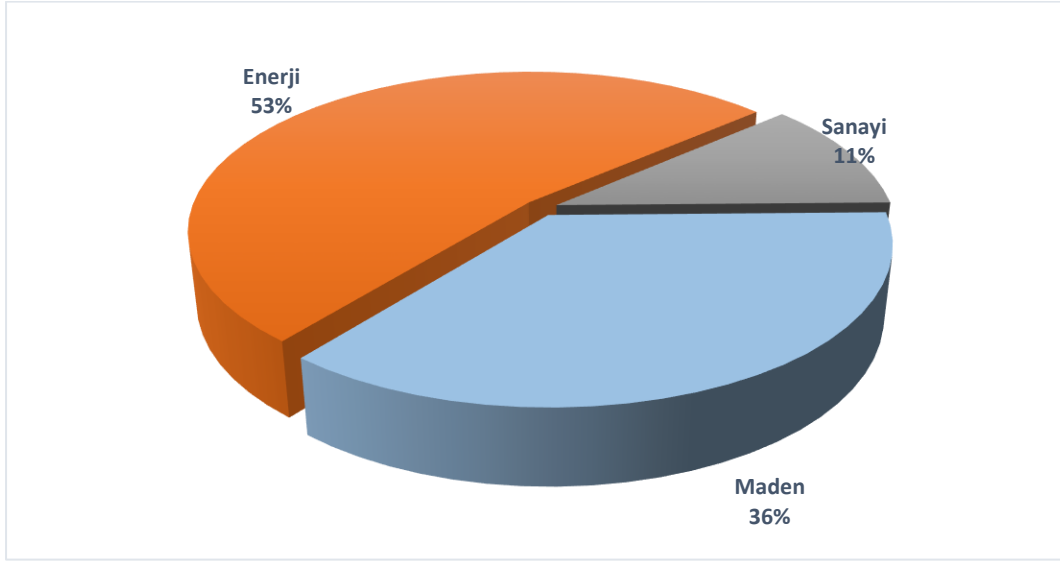
(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım- Gıda	Atık- Kimya	Ulaşım- Kıyı	Su- Jeotermal	Turizm- Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	13	19	4						36
ÇED Gerekli									
ÇED Olumlu Kararı	2	4							6
ÇED Olumsuz Kararı	1								1
İade/İptal	5		3	1					9

Grafik 17 -2024 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Grafik 18 -2024 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Çizelge 62 - Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, Şubat/2025)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	Su-Jeotermal	TOPLAM
5	30	34	23	15	26	9	7	149

Çizelge 63 - 2014-2024 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 01.01.2014-31.12.2024)

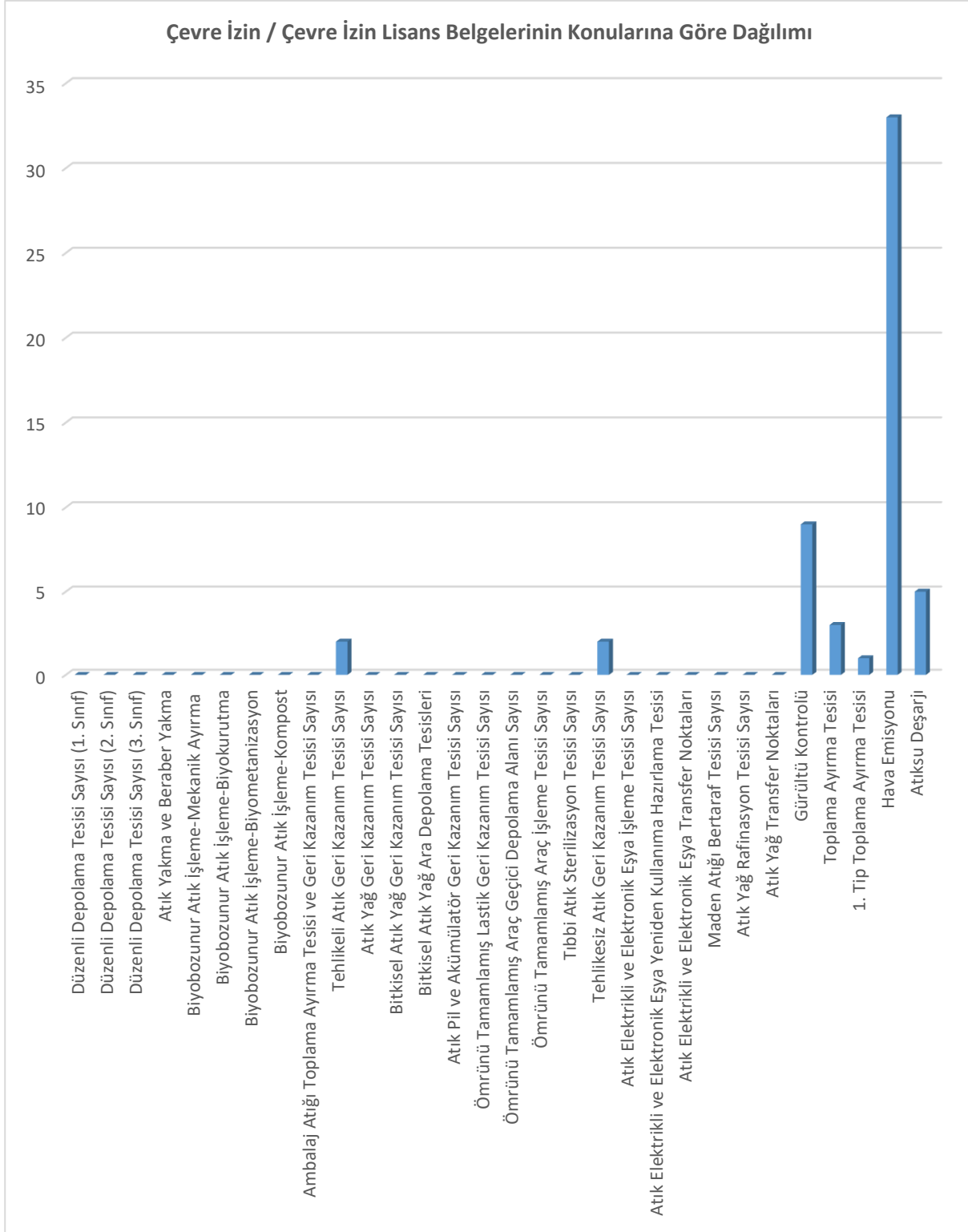
Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
82	8	2	1	4	0	1	98

G.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge 64 - 2024 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları

(e-İzin Yazılımı, 2024)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	1	25	26
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	-	41	41
TOPLAM			68

Grafik 19 - 2024 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(e-izin yazılımı, 2025)

G.3. Sonuç ve Değerlendirme

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde Isparta’da faaliyet göstermek isteyen firma ve yatırımcılar Bakanlığımıza ve Isparta İl Müdürlüğü’ne başvurmakta ve yönetmelik çerçevesinde ÇED süreçleri yürütülmektedir.

Isparta’da faaliyet gösteren tesisler, Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutulmakta ve Çevre Kanunu uyarınca çıkartılan ilgili yönetmelikler de göz önünde bulundurularak gerekli şartları sağlamaları durumunda Çevre İzin ve Lisans Belgeleri düzenlenmekte ve faaliyetleri süresince izlemeleri devam etmektedir.

Kaynaklar

- Isparta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- e-ÇED Yazılımı
- e-İzin Yazılımı

H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

H.1. Çevre Denetimleri

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

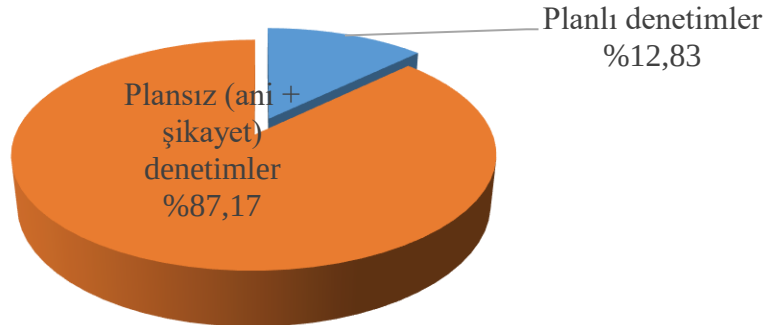
- "ÇED Olumlu" kararı veya "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilen projelerle ilgili olarak, "ÇED Olumlu" kararına esas nihai ÇED raporunda veya "ÇED Gerekli Değildir" kararına esas proje tanıtım dosyasında taahhüt edilen hususların yerine getirilip getirilmediğini izlemek amacıyla,
- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİDİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge 65 - 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(e-denetim uygulaması, 2025)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	98
Plansız (ani + şikâyet) denetimler	666
Genel toplam	764

*05.09.2025 tarih ve E-13477362 sayılı yazı ile iletilen denetim sayılarıdır.

Grafik 20 - ÇŞİDİM tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı
(e-denetim uygulaması, 2025)

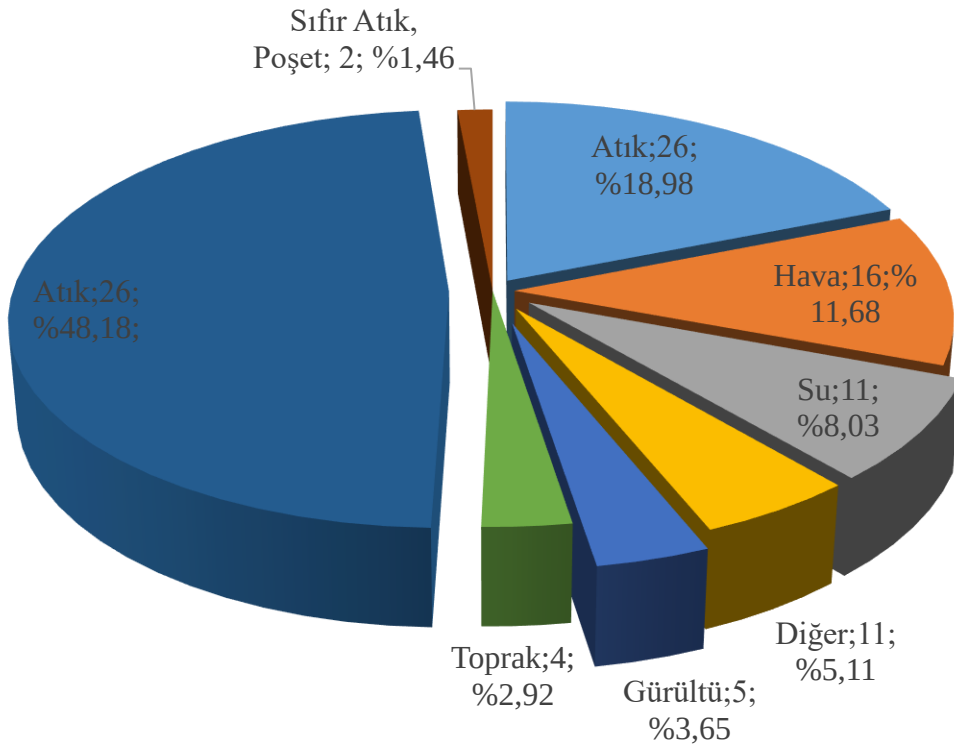
H.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

2024 yılında İl Müdürlüğü'ne gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları Çizelge 66'da, gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı Grafik 21'de verilmiştir.

Çizelge 66 - 2024 yılında ÇŞİDİM'e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Sıfır Atık/ Poşet	Gürültü	Diğer	Koku	TOPLAM
Şikâyet sayısı	16	11	4	26	2	5	7	66	137
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	16	11	4	26	2	5	7	66	137
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100

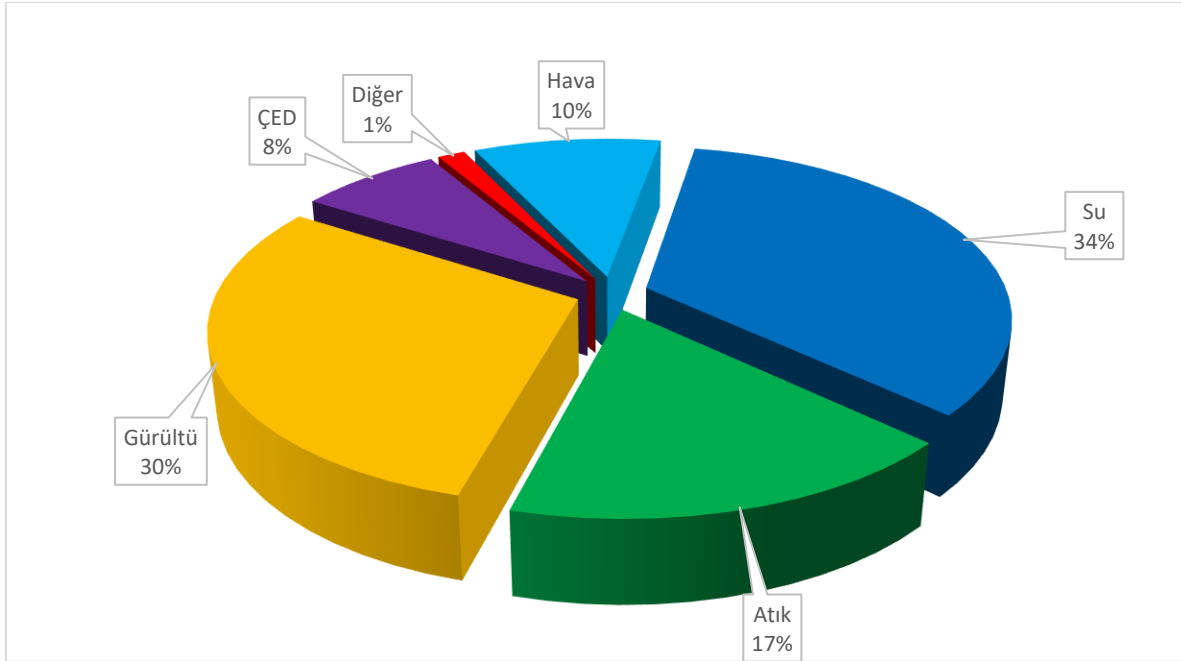
Grafik 21 - 2024 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

H.3. İdari Yaptırımlar

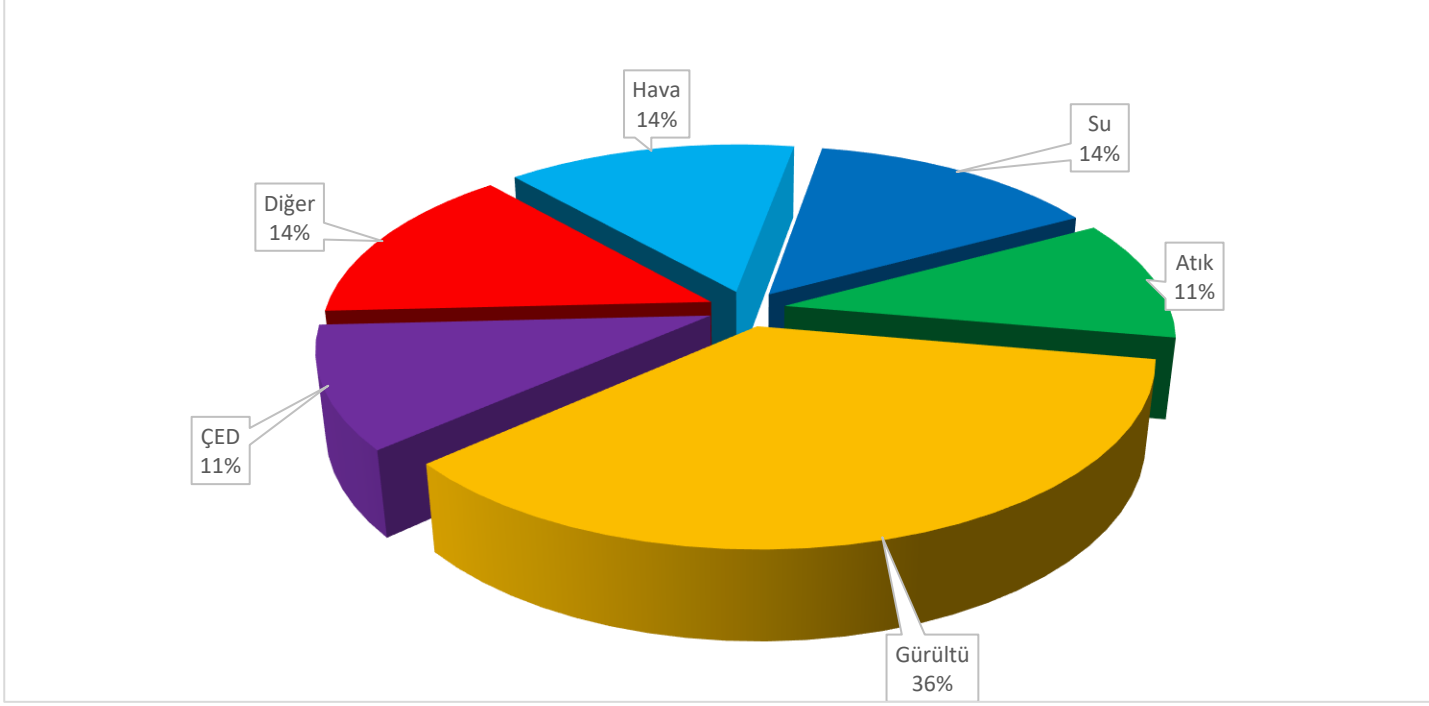
2024 yılında Isparta İl Müdürlüğü tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**7'de, uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**2'de, uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**3'te verilmiştir.

Çizelge 67-2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı
(e-denetim uygulaması, 2025)

	Hava	Su	Atık	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	806.391,00	2.793.276,00	1.408.248,00	2.438.700,00	610.641,00	117.993,95	8.175.249,95
Uygulanan Ceza Sayısı	4	4	3	10	3	1	28

Grafik 22 -2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2025)

Grafik 23 -2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2025)

H.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

2024 yılı içerisinde, faaliyet durdurma kararı alınmamıştır.

H.5. Sonuç ve Değerlendirme

Isparta İl Müdürlüğü tarafından yıl içerisinde planlı veya ani olarak denetimler gerçekleştirilmekle birlikte, ihbar ve şikâyetlere istinaden de denetimler yapılmaktadır. Ayrıca, Çevre Denetim Uygulaması e-denetim’de tesis bazında risk değerlendirme verileri her yıl güncellenerek tesislerin risk kategorileri belirlenmektedir ve bu risk kategorilerine göre her yıl konu bazlı denetim programı hazırlanmaktadır. Buradaki amaç, denetim sıklığını artırarak tesis/işletmelerin eksikliklerinin ortaya koyulması ve tesis/işletmelere gerekli tedbir ve önlemlerin aldırılmasıdır.

Kaynaklar

- Isparta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- Çevre Denetim Uygulaması e-Denetim Yazılımı

I. KİRLETİCİ SALIM VE TAŞIMA KAYDI UYGULAMALARI

Avrupa Kirletici Salım ve Taşıma Kaydının kurulmasına ilişkin 18/1/2006 tarihli ve (AT) 166/2006 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü dikkate alınarak Avrupa Birliği mevzuatına uyum çerçevesinde hazırlanmış olan Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı (KSTK) Yönetmeliği 4 Aralık 2021 tarihli ve 31679 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

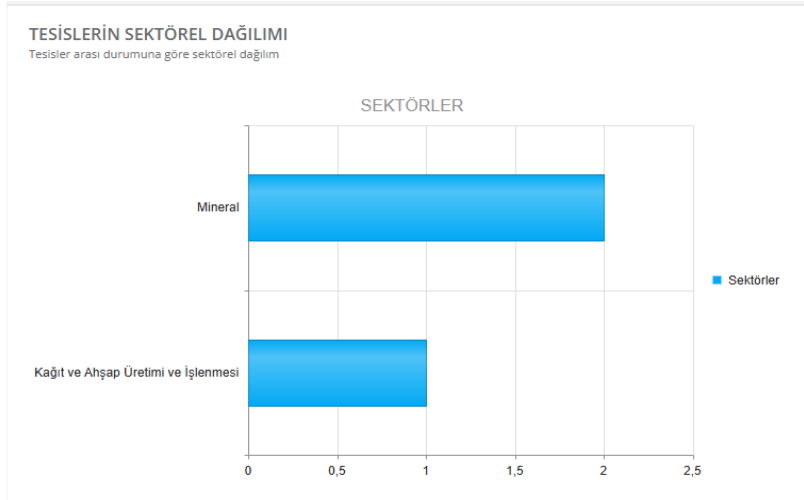
KSTK; belirli endüstriyel faaliyetlerden kaynaklanan kirleticilerin hava, su, toprak gibi alıcı ortamlara bırakılmasına ve arıtma, işleme vb. faaliyetler için atıksu aracılığıyla taşınmasına ve tehlikeli/tehlikesiz atıkların taşınmasına ilişkin bilgileri içeren ve düzenli aralıklarla tesisler tarafından gerçekleştirilecek raporlamaya dayanan envanterin uluslararası tanımıdır.

Yönetmelik, Ek-1 Faaliyetlerin Listesi'nde 9 Sektör altında sınıflandırılmış 65 endüstriyel faaliyet için kademeli olarak yürürlüğe girmekte ve 91 kirleticinin raporlanmasını kapsamaktadır. Yönetmeliğin yayımı tarihinde enerji ve metal sektörü; bir yıl sonra maden ve kimya sektörü; iki yıl sonra atık ve atıksu yönetimi ile kağıt ve ahşap sektörü, üç yıl sonra yoğun hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği, gıda ve içecek sektöründe hayvansal ve bitkisel ürünler ve diğer faaliyetler başlığı altında yer alan endüstriyel faaliyetleri gerçekleştiren tesisler KSTK Sistemine dahil olarak yıllık raporlamalarını kademeli olarak gerçekleştirmektedir.

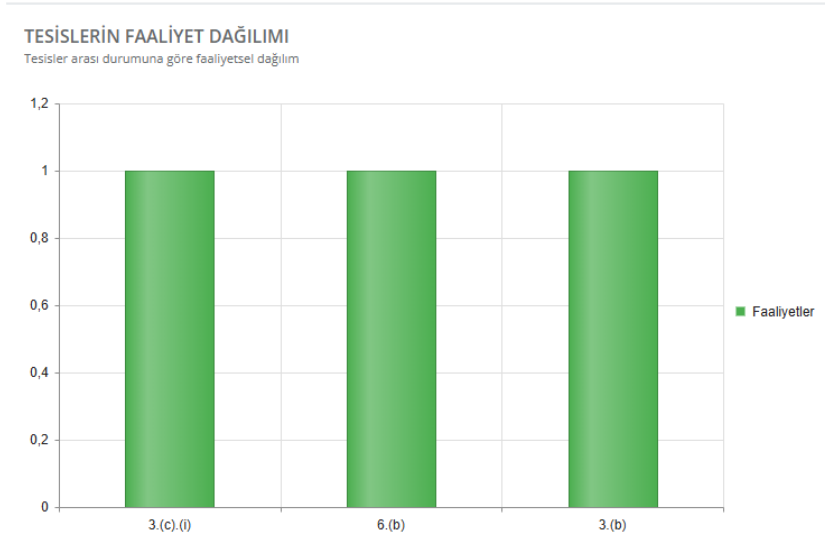
Çizelge 68 - Isparta İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı

Tesisin Ana Faaliyetinin Dahil Olduğu Sektör	KSTK Tesis Sayısı
Enerji sektörü	-
Metal üretimi ve işlenmesi	-
Mineral/Maden sanayisi	2
Kimya sanayisi	-
Atık ve atıksu yönetimi	-
Kağıt ve ahşap üretimi ve işlenmesi	1
Yoğun hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği	-
Gıda ve içecek sektöründe hayvansal ve bitkisel ürünler	-
Diğer faaliyetler	-
TOPLAM	3

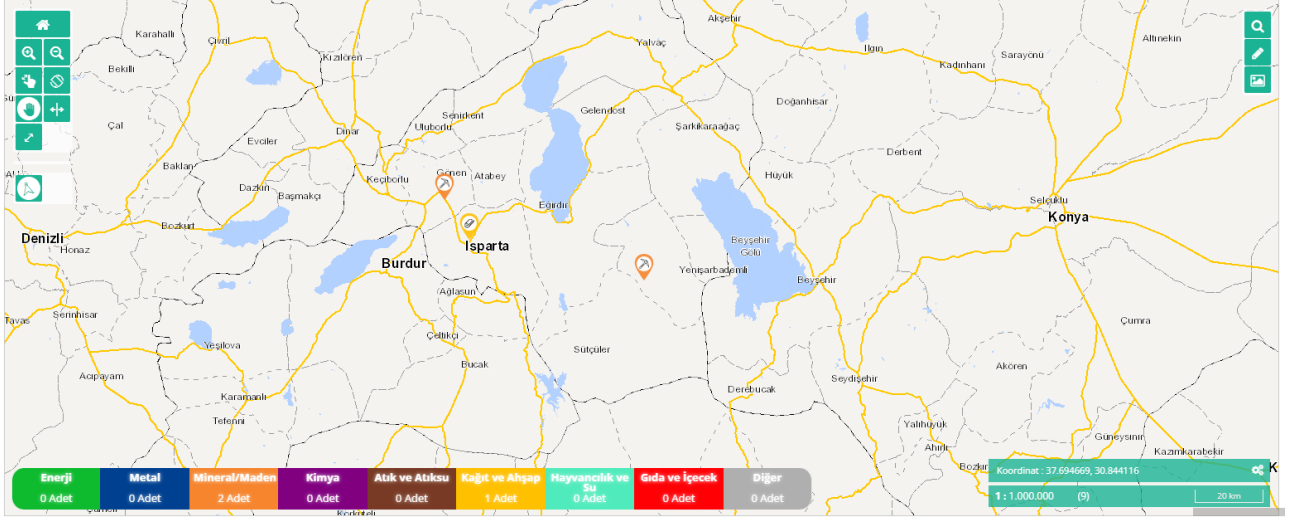
Grafik 24 -Isparta İlnde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı

Grafik 25 -Isparta İlnde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Endüstriyel Faaliyet Dağılımı

Harita 5 - Isparta İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Harita üzerinde gösterimi

İ. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

2024 yılında Isparta’da 17.841 kişiye Sıfır Atık Eğitimi verilmiştir.

Kaynaklar

- Isparta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü